

egmont
højskolen

1956 - 1996

fra første færd og frem

FRA FØRSTE FÆRD OG FREM

Om Egmont Højskolens tilblivelse,
dens første forstanderpar:

Lise og Oluf Lauth
samt et indlæg om fremtiden.

Jubilæumsskrift
af Leif Hjernøe

Egmont Højskolen
1956 - 1996

Fra første færd og frem
1. udgave 1996

Copyright © 1996 By Egmont Højskolen

Redaktion og tekst:
Leif Hjernøe
Ole Lauth

Grafisk tilrettelægning:
Stevie Kørvell

Logo:
Bent Hjortshøj, Grafisk Tegnesteue, Århus

Sats og montage:
Stevie Kørvell
Leif Hjernøe

Tryk:
P.E.Offset & Reklame A/S

Enkelte fotos er venligst udlånt af:
Odder Lokalhistorisk Arkiv
Horsens Folkeblad

Printed in Denmark 1996

ISBN 87-986218-0-7

Udgivet med tilskud fra
Den Danske Bank

Fra første færd og frem

I 1946 - det første hele år efter Anden Verdenskrig - blev nogle beslutninger taget, som 10 år senere, i 1956, skulle føre til oprettelsen af *Den selvejende institution Holsatia Højskole*. Efter nedrivningen af den oprindelige hovedbygning, fik denne institution fem år senere, i 1961, virkeliggjort de første betydelige dele af sine nuværende moderne arkitektoniske rammer. Dette skete takket være en milliongave fra *Egmont H. Petersens Fond* i 1959 og en ekstrabevilling på kr. 500.000 fra samme fond i 1961. Som følge heraf blev disse rammer, også i deres videreudbyggede form i de kommende 35 år over alt kendt under det nye navn, *Egmont Højskolen*. Alt efter hvordan man vender og drejer disse årstal, er der således under alle omstændigheder nogle runde år at fejre i 1996.

I årene 1956 - 1972 var samme skoles første forstander, *Oluf Lauth* ophavsmanden til ideerne bag og retningslinierne for opbygningen af og undervisningen i den hidtil eneste danske og dermed også verdens første rigtige højskole for handicappede. Jubilæumsskriftet vil derfor ikke alene være tilegnet ham, men også være et forsøg på først at skitsere såvel den *nationalhistoriske* som den *personalhistoriske* baggrund for dernæst, på en så autentisk måde som muligt, at kunne dokumentere den pionér-indsats, som både han og hans uvurderlige ægtefælle *Lise Lauth* ydede i højskolens første femten leveår.

Egmont Højskolens historie og dens aktuelle forhold repræsenterer på én og samme tid noget almengyldigt og noget ekstraordinært. Derved er den blevet til et skoleeksempel på nogle af de mest karakteristiske udviklingstendenser i det 20. århundredes Danmarkshistorie. Men ikke nok med det, skolen fortjener ifølge sagens natur også at blive beskrevet som et særkende ved den højskolehistoriske udvikling i samme tidsrum.

Hvor det i forrige århundrede var de selvbestaltede og derfor privilegerede magthavere, der havde midler til at styre historiens gang, dér blev der op igennem vort århundrede, via folkestyrets lovgivning, skabt stadigt større muligheder for, at også de uformuende, de underprivilegerede og på anden vis handicappede kunne få midler til at virkeliggøre *deres* ideer og visioner.

For at kunne komme videre i tilværelsen er det ofte af betydning at kende til, hvordan de første skridt blev taget. Det gælder for såvel det enkelte menneske som for en hel institution. Hermed begrundelsen for den første del af skriftets titel: *Fra første færd*. Mindst lige så vigtigt er det imidlertid også, at der bestandigt planlægges og tumles med visioner om såvel den nære som den fjernere fremtid. Det skal der naturligt nok ses på i sidste del af dette skrift.

Det første
elevhold
på Holsatia
Højskole
1956.

Lise og Oluf Lauth - 1959

Egmont Højskolen 1961

Marginalt og dog centralt

Egmont Højskolen ligger på én gang midt i landet og dog afsides. Det virker både symbolsk og naturligt. Set fra oven, er det en typisk højskole. En almindelig højskole for ualmindelige elever. Og derved adskiller den sig vel at mærke *ikke* fra andre højskoler. Egmont Højskolen står såvel for noget centralt som for noget marginalt i det danske samfundssystem.

Symbolsk skal det også forstås sådan, at Egmont Højskolens nu 40-årige tilblivelseshistorie er et skoleeksempel på, hvordan initiativer kan tages, ideer og visioner kan blive virkeliggjort både på trods og i kraft af landets historiske udvikling og demokratiske opbygning. Og det er symbolsk, fordi Egmont Højskolen i mange henseender også er enestående på en afvigende måde. Hele dens opkomst bygger på dette ofte konfliktskabende modsætningsforhold mellem normalitet og ualmindelighed. Og heri er der vel egentlig også noget yderst almindeligt unormalt.

Set fra almindelig øjenhøjde har Egmont Højskolen på en i bogstaveligste forstand *naturlig* måde indføjet sig i det danske kystlandskab. Først i form af en herskabelig villa. En smuk men, skulle det hurtigt vise sig, også en skrøbelig kapsel. En frøkapsel som, efter noget der næsten virkede som en naturlov, hurtigt gik til grunde for at kunne give liv til den dramatiske opblomstring i 1961. For også at benytte et billede fra dyrelivet, så viser fotografierne fra begyndelsen af 60'erne, hvordan der fandt et ham-skifte sted. Et bygningshistorisk arkitektonisk ham-skifte

Bygningstilvæksten har i øvrigt på en næsten organisk måde pågået lige siden. Meget typisk har den fundet sted midt i, hvad der i dag tager sig ud som, et velordnet parcelhuskvarter. Alligevel kan skolen stadigvæk også opleves som den isolerede størrelse, den var i de første anlægsår:

En *kultiveret* oase midt i et vildnis af træer, krat og buske. En tilstand mellem natur og kultur, strand og mark, hav og by. I de seneste år er denne isolation dog blevet fuldstændigt brudt. Skolen er i dag en funktionsdygtig bestanddel af det lille havnebysamfund, man på landkortet kalder for Hov.

Egmont Højskolen markerer på sin 40-årsdag en vidtforgrenet optegning af nogle helt specielle træk ved efterkrigstidens Danmark. Det er træk, som sine steder har karikaturens præg. Også derfor er dette jubilæumsskrifts målsætning et ønske om, at det vil nå en kreds af læsere, som ikke alene interesserer sig for højskolehistorie, og hvad dertil hører af specielle pædagogiske synspunkter og sociale problemer i særdeleshed, men også er interesseret i et typisk stykke Danmarkshistorie om vort lands forhold i almindelighed.

Herom handler dette festskrift om Egmont Højskolens tilblivelse, vel at mærke med særlig vægt på at få dokumenteret de første femten år. Det var i den periode *Lise og Oluf Lauth* var skolens forstanderpar. Og det var den periode, der i sin afslutning åbnede veje for en ny udvikling i skolens historie og dermed lagde op til et nyt kapitel i den større bog, som de følgende sider kan læses som bidrag til, og som det i årene frem mod et 50-årsjubilæum vil være en spændende opgave at se nærmere på.

Som allerede nævnt består festskriftets sidste del af en præsentation af højskolens fremtidsplaner. Disse sider er det naturligt at overlade til skolens nuværende forstander, *Ole Lauth*.

Tak til Stevie Kørvell, Lis Duun, Lise Lauth, Annie Christensen og Ole Lauth for vejledning under tilrettelæggelsen, gennemsyn, rettelser og gode råd - og i taknemmelig erindring om leverandøren af råstoffet til dette jubilæumsskrift, Oluf Lauth, der døde i 1990.

Leif Hjernøe

Indhold

Forord.....	3
Historiens ironi - et historisk banebrud.....	11
Drømme og virkeligheder omkring et slot.....	14
Frem mod år 1922 - et skæbnesvangert år	17
En streg i regningen - fundamentet skrider	20
Fra større frihed til sammenbrud og opbrud	23
Forår i Askov - pigen fra Fyn.....	26
De tre miljøer og hvad deraf fulgte.....	29
Oluf Lauths første forslag til en invalidehøjskole	31
Inspiration fra Norge - modstand i Danmark	35
Mødet på Holsatia - sommeren 1956	36
Uddrag af Lise og Oluf Lauths skoledagbog 1956 - 1970.....	43
Enhver kommunikation beror på samtale	95
Skolens forstandere	99
Skolens bestyrelsesformænd	100
Skolens første lærere	100
Skolens første bestyrelse.....	100
Egmont Højskolens fremtid!.....	101
Medarbejdere pr. 14. oktober 1996	106
Bestyrelsesmedlemmer pr. 14. oktober 1996	106

I alle årene frem til maj 1977 havde Egmont Højskolen sin egen „banegård“. Holsatia var navnet

på det trinbræt, der lå, hvor det nærmeste rutebilstoppested ligger i dag.

Jernbanen mellem Odder og Hov blev nedlagt under protest fra højskolen.

Historiens ironi - et historisk banebrud

Der er løbet meget vand i stranden, siden et legendarisk sildefiskeri gjorde den skovbevoksede udbugtning af kystlinien - *hovet* - syd for Norsminde, lige inden Gyllingnæs, og hvad derefter følger af Horsens Fjord, til noget af et tilløbsstykke. Og der er opdæmmet meget sand ved molerne i den havn, der, siden det første bolværk blev banket i havbunden, med tiden skulle blive grundlaget for de bebyggelser, som endnu i dag udgør kernen af den landskendte færgehavn *Hov*.

Der er stadigvæk maleriske rester af det urgamle kystlandskab ved Hov. Det er ege-løv, der kaster skygger over stierne ned mod stranden både nord og syd for byen. For fire hundrede år siden var det da også her og et godt stykke ind i landet, der blev tyndet kraftigt ud i de gamle skove. Hov var en tid lang et betydningsfuldt udskibningssted for det vigtigste byggemateriale for kongens fregatter og andre af orlogsflådens hundredtallige enheder. Den kongelige marines krigsskibe var langt op i forrige århundrede endnu af samme råstof som de ældste vikingeskibe: egetømmer.

Men der var samtidigt, som allerede nævnt, også andre, mere fredsommelige og med tiden nok så betydningsfulde maritime

virksomheder under udvikling i Hov. Efter den store skovhugst, og godt to hundrede år længere frem, træder der nu navngivne skikkelser ind i historien, som siden skulle komme til at spille en utilsigtet, men helt afgørende rolle for denne bogs indhold og handling. Det er historiens mærkelige ironi, at i lige akkurat dette lille hjørne af landet krydses et par spor som tager deres begyndelse i Tyskland.

Mennesker fra de rigeste af de rigeste og mest indflydelsesrige miljøer i fortidens adelige eller feudale Danmark sætter gang i et ærgerrigt forløb, som i en foreløbig sidste ende skulle resultere i, at en efterkommer af de fattigste af de fattigste, og i starten mindst agtede mennesker i fortidens danske hedebondeland: kartoffeltyskerne, skulle få sine højtflyvende men altså alligevel meget mere perspektivrige planer virkeliggjort. Det lyder både eventyrligt og også noget indviklet.

Det ene tyske slægtskabsspor træder for alvor tydeligt frem i denne beskrivelse, efter at ét blandt mange familiære dramaer har udspillet sig, for det meste forårsaget af stor børnedødelighed eller barnløshed. For ikke at løbe sur i de indviklede adelige slægtsnavne kan det her være nok at nævne fornavnene for så til

sidst at føje det efternavn på, som har speciel betydning for denne sammenhæng. Ud af det, der ad snirklede familiære omveje omkring år 1800 blev til familien Holstein-Rathlou fødtes en søn, som hed Niels. Han døde imidlertid af en blodforgiftning i 1850, 38 år gammel. Inden sin død nåede han dog både at blive gift med Julie Sophie og at få en søn med hende. Julie Sophie giftede sig siden med Niels' yngre bror, der herefter blev Hads Herreds største godsejer *Viggo von Holstein-Rathlou* (1821 - 1884).

Bemærk familienavnets geografiske islæt. Det er, som ovenfor antydnet, en efterklang af et tysk-dansk adelskabs forhold, som i hvert fald klart kan spores tilbage til 1600-tallet. I 1671 giftede en datter af familien *Gersdorff* sig således med Gregorius *Rathlou* (1636 - 1681), der var en direkte efterkommer af en holstensk adelsslægt. De to familienavne kan stadigvæk genfindes i navne på de to store lokale hovedgårde, *Gersdorffslund* ved Hov og *Rathlousdal* ved Odder. Men ellers er det så som så med de direkte slægtskabsforhold. Der er snarere tale om en arveretslig navnekonstruktion.

Viggo von Holstein-Rathlou havde både de fornødne midler og dermed muligheder for at sætte system i det fiskeri, som snart skulle give anledning til anlægget af det første egentlige fiskerleje ved Hov. Et smukt sammentræf er det,

at den første fiskerikontrakt, der blev indgået mellem storgodsejeren og den fra Nibe helt bogstaveligt indvandrede *Rasmus Rasmussen Færgemann*, bærer årstallet 1846. Det er altså i skrivende stund nøjagtigt 150 år siden, at Hov fik papir på det erhverv, der i flere generationer frem skulle gøre stedet til et eftertragtet landingssted for utallige østjyske fiskere.

Helt fra Kolding, og selvfølgelig også fra Vejle og Horsens, kom de sejlende hertil. Da der samtidigt blev bygget kornpakhushus for hele godset, blev en kombineret fiskeri- og udskibningshavn grundlagt i 1881. Også hvad den angår, er der således i hvert fald et halvrundt år at fejre. Netop i år er det 115 år siden.

Endnu et halvrundt år skal nævnes: den 15. november 1876 - altså for 120 år siden - dannedes *Selskabet til Tilvejebringelse af en Jernbane fra Odder til Århus*. Og i 1881 kom også Hov med ind i billedet af fremtidens Danmark, denne gang takket være *Carl Frederik Emil von Holstein-Rathlou*. Dvs. takket være ovennævnte eneste søn efter Julie Sophies første ægteskab. Efter banens indvielse i 1884 begyndte en udvikling, som bl.a. medførte at Hov blev kendt som et populært rejsemål og badested. Det var derfor helt i tidens ånd, med dens vågnende sans for friluftslivet, at familien Holstein-Rathlou i netop disse år byggede en-

kesædet *Villa Holsatia*. Her skulle Julie Sophie tilbringe sine sidste år i den sunde havluft, tæt

ved skov og strand, inden hun døde i 1902. Holstein hedder på latin Holsatia.

Holsatia Højskole. Hovedbygningens kælderetage gav plads for køkken, toilet, lagerrum og andre mindre rum. Køkkenet var både for eleverne og de to familier, der havde bolig i „slot-tet“. En god del af inventaret, bl.a.

flaskegasanlæg med ovn, var forstanderparrets eget. I stueetagen var der to elevspisestuer, tre undervisningslokaler, et kontor, samt bolig for skolens økonoma. På første sal bestod forstanderparrets bolig af to stuer og to

kamre. Dertil endnu en stue og et kammer, der tilsammen udgjorde en lærerbolig. Fælles toilet med bad. På øverste etage var der et værelse til en af lærerne, samt seks personaleværelser. Fælles toilet med bad.

Drømme og virkeligheder omkring et slot

Tanken om at netop denne store strandgrund, dens egetræsbevoksning og det parkagtige haveanlæg, samt den herskabelige bebyggelse - på egnen også omtalt som „slottet“ - skulle danne rammer om en helsebringende tilværelse, er således langt over hundrede år gammel. Ikke mindst i dette skrifts sammenhæng, er det vigtigt at minde om, at der var tale om en udvikling, som kun en smule forsinket på alle måder nøje afspejlede udviklingen i hele landet.

Holsatia var aldrig blevet bygget, hvis ikke der også på disse kanter havde været forståelse for de muligheder, der over alt i landet, i løbet af få årtier, åbnede sig med den hurtigt voksende industrialisering. *Holsatia* var aldrig blevet omdannet til det værested for alle tænkelige mennesketyper og mangeartede tankeeksperimenter, som siden skulle blive denne særprægede bygnings skæbne, hvis ikke udviklingen over alt i landet havde ført til udbygningen af den såkaldte *infrastruktur*. Fra første færd var der her tale om et monumentalt byggeri, der kunne ses som et arkitektonisk symbol på fremsynethed og på en - helt bogstaveligt - banebrydende pionérånd.

Havneanlæg og færgeforbindelser; vej- og jernbanenet; post- og telegrafvæsen - en eksplosiv udvikling af det alt sammen på samme tid. Fra at landet så at sige havde været bevægelseshæmmet igennem århundreder blev det hele nu sat på hjul og skinner. En udvikling tog fart. Ikke engang Hov kunne sige sig fri. Men dér som her var mangt og meget lettere tænkt og sagt end gjort. Befolkningstilvæksten tog til i takt med befolkningens stigende mobilitet. De nærliggende købstæder, Århus og Horsens blev stadigt mere dominerende både som havne og som trafikale knudepunkter.

Imod alle forventninger udviklede Hov sig ikke efter Holstein-Rathlous planer. Hov blev ikke den forsyningshavn for Odder og opland, man havde forestillet sig. Heller ikke udskibningen af korn viste sig at blive nogen bæredygtig forretning. Havneanlægget forfaldt. Storgodsejeren gav afkald på ejerforholdet. Da fiskeriet til sidst var det eneste, der udviklede sig gunstigt omkring århundredskiftet, blev havnen renoveret for offentlige midler.

Også hvad *Holsatia* angik, var der kun i den første snes år nogenlunde overensstemmelse mellem drøm og virkelighed. 1800-tallets eksklusive enkesæde blev efter et par år

af det nye århundrede i hvert fald delvist til 1900-tallets folkelige tilløbsstykke. Også i den udvikling var der tydelige paralleller til udviklingen i resten af landet.

I århundredets begyndelse var der dog først planer om at få solgt *Holsatia* med henblik på oprettelse af enten et sanatorium eller et badehotel med tilknyttet restaurationsvirksomhed. Amdtsrådet ville imidlertid ikke udstede nogen gæstgiverbevilling. Hovedbygningen stod i lange perioder ubeboet hen. I andre perioder var den opdelt i separate beboelser, som blev lejet ud.

Efter nogle tumultagtige år med skiftende ejerforhold lykkedes det i 1922 - bemærk årstallet, det skulle vise sig at blive skæbnesvangert for *Holsatia*! - en velhavende hotelejer fra Århus, barnefødt i det nærliggende Randlev, *Karen Cecilie Sejersens* (1868 - 1944) at få tilladelse til at skabe en kombination af en pensionsvirksomhed og et traktørsted. På „slottet“ indrettedes pensionatet, medens almindelige folk kunne blive betjent i „Pavillonen“ eller „Tehuset“, en kvadratisk træbygning i skoven, tæt ved stranden. Sidstnævnte bygning er i dag indrettet til undervisning, men omtales stadigvæk som „Tehuset“.

Det var også i Karen Cecilie Sejersens tid, at der blev opført en garagebygning - en såkaldt *rejsegarage* - og et hønsehus, sandsynligvis i

forlængelse af den såkaldte *gartnerbolig*. Sidstnævnte findes stadigvæk. Den ligger tæt ved højskolens nordlige gavle, parallelt med en senere opført (1953) ny garage- og staldbygning, som i dag er indrettet til værksteder. Men da den gamle gartnerbolig nu er nævnt, og da den faktisk er det eneste tilbageblevne af den oprindelige *Holsatia*-bebyggelse, giver det her en naturlig anledning til at kaste et foreløbigt sidste blik på dette byggeri, inden der sker sporskifte og et nyt kapitel kan begynde.

For det hævdes med god ret, at man i nævnte gartnerboligs tagkonstruktion bl.a. kan finde elementer i gavlene, som tyder på, at det skulle være den fra Københavnsområdet vidtberømte rådhusarkitekt *Martin Nyrop* (1849 - 1921), der også var arkitekten bag *Holsatia*.

Det er en formodning, som kun indirekte kan sandsynliggøres. Den gamle hovedbygningens stejle tagrejsning, skiffertaget og det dominerende tårn er stilistiske træk, som virker genkendelige og typiske for arkitektens tidligste arbejder. Dertil kommer at Martin Nyrop og Christian Frederik Emil von Holstein-Rathlou ikke alene var jævnaldrende, men også kendte hinanden personligt fra en fælles skoletid på Sorø Akademi. Endelig er der konkrete oplysninger om, at Nyrop leverede flere tegninger til godset Rathlousdal, bl.a. en bjørnegrotte og en jagthytte på Hesselø i årene omkring 1880,

altså umiddelbart inden byggeriet af *Holsatia* blev sat i gang.

Holsatias samlede bebyggede grundareal blev på 280 m². Da bygningen var opdelt i tre plan med tilhørende fuld kælderetage og et meget rummeligt hjørnetårn kom det samlede boligareal op på ca. 850 m². Stueetagen bestod af to opholdsstuer og en spisestue, med udgang til en veranda. Dertil oprindeligt tre store værelser, hvoraf to siden hen blev delt til i alt fire. Det gav et boligareal på ca. 235 m². På førstesalen var der, udover badeværelse og toilet, et depotrum, en spisestue og seks værelser. Denne etage var den største, den havde et boligareal på ca. 243 m². Loftsetagen bestod udelukkende af værelser - en 5-6 stykker - et af

dem var placeret i tårnet, hvortil der var adgang via en gangbro. I alt et boligareal på ca. 142 m². Kælderetagen udgjorde med sine køkken-lager-, vaske- og brændselsrum, samt toilet og endnu et par værelser det resterende boligareal på ca. 230 m².

De 8 bogstaver, hvormed slottets navn var skrevet på hovedbygningens facade, kan endnu læses i deres originale udformning på gavlen af det hus, som Karen Sejersén nåede at få bygget til sig selv inden sin død i 1944. Huset blev ganske vist gennemgribende renoveret og ombygget i 1977, men kan stadigvæk ses under navnet *Holsatia* på grunden over for indkørslen til højskolen.

Frem mod år 1922 - et skæbnesvangert år

Oluf Lauth var ikke for ingenting købmandssøn fra Varde. Hvad nedarvede egenskaber angik fortalte han siden tit om sine slægtskabsforhold som var det om en blandet landhandel. I denne forbindelse er det under en større historisk synsvinkel meningsgivende at hæfte sig ved navnet Lauth. Et blandt mange navne, som kom fra det samfund af indvandrede tyske hedeboer, der omkring 1760, under løfter om fordelagtige arbejdsvilkår, blev lokket til at opdyrke bl.a. Alhede sydvest for Viborg.

Disse ikke særlig højt værdsatte „gæstarbejdere“, som blev sat til at løse de opgaver, danskerne selv fandt sig for gode til, kom til at præge folk på et så intimt område, som spisevanerne må siges at være. De gjorde dermed en epokegørende indsats for at få det danske bondesamfund til både at dyrke og spise kartofler. En indsats som uden videre kan sammenlignes med, hvad italienske gæstarbejdere ydede, da de i den sidste halvdel af det 20. århundrede gjorde spaghetti- og pizza-retter til noget nær danske nationalspiser. „Kartoffeltyskere“ kaldte man disse 1700-tallets hårdføre nybyggere eller pionerer. Og disse sidste to betegnelser skulle vise sig også at blive karakteristiske for Oluf Lauths hele liv og virke.

Selv om man selvfølgelig skal passe på at gøre for meget ud af sådanne arveforhold, så omtalte Lauth selv sin far, *Valdemar Lauth* som en mand hos hvem man kunne genkende typiske træk fra en farfar og en farmor, der stammede fra kartoffeltyskersamfundene på Viborg-egnen. Farfaren var en lille ilter person med smilende øjne. En både påholdende og derfor holden mand. Han var hele livet hypokonder, overbevist om, at han aldrig blev gammel. Var dog aktiv til efter at han havde passeret de firs. Den ti år ældre farmor huskedes for sin store gavmildhed og en enorm rastløs aktivitet. Oluf Lauths far havde træk fra begge forældre, dog flest fra sin mor. Opfarende og hidsig, dog for det meste blid og stille, når han altså ikke var rastløs aktiv. Men i øvrigt var han ikke interesseret i sin syd-tyske slægt.

Morfaren var også af bondeslægt. Opvækst i et husekræmmermiljø på Herningegnen førte på en følgerigtig måde til ejerskab af en trikotageforretning i Kolding. Han var fåmælt og indelukket, evigt bekymret for økonomisk ruin. Hans egen farfar havde mistet alt under Napoleonskrigene og deraf følgende statsbankerot. Farfaren havde hængt sig.

Morfarens dag var præget af fast dagsrytme. Højtlæsning af tre forskellige andagtsbøger for de tilstedeværende familied medlemmer. Mormoren var kusine til sin mand. Trods samme indstilling til hverdagslivet i den jyske købstad led hun under den måde, hvorpå hendes mand administrerede sine økonomiske evner. En opkomlings økonomiske sans. Hvad der imidlertid er vigtigt i denne sammenhæng er, at morfaren altid var storslået i pengesager, når det siden hen skulle handle om Oluf Lauths specialist-behandling.

Morfaren var et forretningsmæssigt naturtalent. Han havde overblik og disponerede søvngængeragtigt sikkert. Efterlod ved sin død en millionformue. Mormorens død satte sig også dramatiske spor i eftertiden, om end på en helt modsat og negativ måde. Hun blev dræbt i skæbneåret 1922 ved et færdselsuheld, kun en måneds tid inden datteren, den musikalske *Astrid Mikkelsen* - altså Oluf Lauths mor - skulle giftes. Mormoren havde været den udglattende og forsonende. Nu var dette værdifulde familiære element pludseligt ude af verden. Datteren fik aldrig en ønsket uddannelse. Morfaren havde fundet en konservatorieuddannelse forrykt.

1922 blev et skæbneår på godt og ondt. Trods mormorens tragiske død, var der alligevel noget nyt i vente. Et historisk sammentræf fandt

sted: I selv samme år nogle ideer blev undfanget om at ændre et østjysk enkesæde, med det tysk-klingende, latiniserede adelsnavn *Holsatia*, til en pensionats- og restaurationsvirksomhed, blev det drengebarn også undfanget, som med en kartoffeltyskers navnetræk et kvart århundrede senere skulle gribe så kraftigt og radikalt ind i denne bygnings videre skæbne, at det blev dens endeligt. *Oluf Lauth* blev navnet. Han fortalte siden hen selv hvordan. Lad os her få den første af en lang, lang række stemmeprøver:

„Min bedstefar havde indført den skik, at alle nyfødte drengebørn fik en bankbog på 100 kr. i dåbsgave, vel at mærke hvis de kom til at bære navnet Christian. Selv hed han Christian Mikkelsen og ønskede ganske enkelt at blive nævnt op. Derfor har så at sige alle mine fætre Christian som for- eller mellemnavn. Min mor havde intet imod, at jeg kom til at hedde Christian, men hun ønskede også at min anden bedstefar, mælkemanden, skulle nævnes op. Men hverken hun selv eller mine mostre, som blev taget med på råd, syntes, at Jacob Christian lød særlig godt foran Lauth. Imidlertid var den ene af de to mostre lige kommet hjem fra Oslo, hvor hun i nogle år havde været husbestyrerinde for stadsingeniøren. Her var hun blevet ulykkeligt forelsket i sønnen som hed Oluf. Hvilke overvejelser og samtaler, der gik forud, før mit navn blev bestemt, ved jeg ikke. Men jeg blev

døbt *Oluf Jacob Christian Lauth*. Men inden det kom dertil, havde min ankomst været nok så dramatisk“.

Oluf Lauth blev født den 9. februar 1923 på sin faders fødselsdag. Vernerne var allerede begyndt dagen inden. Det blev en kompliceret 13 punds sædefødsel. Der skulle gå godt et år, inden familien blev klar over, at der var noget i vejen. En ung læge i Kolding stillede den endelige diagnose: *Morbus Little*. Forældrene havde forinden etableret sig i Varde, Kræmmergade 10. Oluf Lauth huskede det som et godt og trygt miljø blandt glade og optimistiske mennesker. Først mange år senere fortalte moderen ham, at da hun en dag kom kørende med sin dreng, standsede en af byens store forretningsfolk hende for at beklage hende og hendes søns tilstand. Det blev sagt rent ud, at det nok havde været bedre, om drengen havde været dødfødt. Da gik moderen hjem og græd for første gang over sin mislykkede søn.

Det var for den tid usædvanligt at tage fysisk elendighed som andet end en skæbnens tilfældighed. - „Men jeg fik massage og elektrisk behandling af en massøse, som var uddannet i Tyskland. Jeg fik en gangkurv, som jeg trænede i, og der blev leget meget med mig. At aktivitetsniveauet omkring min person var så højt, skyldtes dels, at de havde råd og dermed menneskeligt overskud, men også at min yng-

ste moster, som var børnehavelærerinde og en dynamisk sjæl, vel har animeret dem“.

En lang række indlæggelser hos professor Monrad på Dronning Louises Hospital gled sammen til én indlæggelse. Trods al tillid til professorens ideer om børneopdragelse blev det alligevel et skuffende resultat. Oluf vendte hjem som et skræmt, utrygt og mørkeræd barn. Han kunne fortælle, at man på hospitalet havde sagt, at når børn ikke var søde, kom den sorte mand og tog dem, puttede dem i en sæk og bar dem ned i en dyb, mørk kælder. Her var en maskine med roterende tæppebankere. Hvad den skulle bruges til, sagde de aldrig. Men antydningen var også tilstrækkelig.

Olufs far tog til København for at opsøge hospitalets ledelse. Det førte til at alle på afdelingen kom i forhør, som endte med, at en elev på afdelingen blev udpeget som den skyldige og afskediget. Egentlig noget af en landvinding. At benytte frygten som pædagogisk virkemiddel var på den tid og i mange år derefter jo ellers meget udbredt, såvel på skoler som i de fleste hjem. Det gunstige resultat skyldtes, at Valdemar Lauth havde et endog meget indgående kendskab til en bog om børneopdragelse, hvoraf det fremgik, at man aldrig måtte skræmme børn. Bogen var skrevet af ingen anden end netop nævnte professor Monrad.

En streg i regningen - fundamentet skrider

Som 7-årig blev Oluf „opgivet“ af hospitalet og henvist til Samfundet og Hjemmet for Vanføre. Fra den første konsultation på dets ortopædiske hospitalsafdeling på Toldbodvej huskes det lille venteværelse, og al den „gebrækkelighed“, der var samlet dér, for dets skummelhed, den uendeligt lange ventetid og en vredsladen gammel mand, der i venteværelset tog mål til ortopædisk fodtøj. Benene gik på kryds. Skulle der ændres på det, måtte der en ny indlæggelse og en større operation til.

„Om jeg var bange for at blive opereret? Det spurgte mine stuekammerater mig også om. Jeg måtte svare benægtende, men årsagen til min frygtløshed tav jeg klogeligst med. For allerede på det tidspunkt boblede en af de naive sider af min natur op til sindets overflade. Jeg var fuldt og fast overbevist om, at i samme øjeblik, man skulle til at sætte kniven i mig, ville jeg blive så bange, at jeg ganske simpelt kunne gå, hvorefter ethvert indgreb ville være overflødiggjort“.

En streg i regningen blev det derfor, at Oluf blev spændt fast til operationsbordet, for hvordan skulle et fastspændt barn kunne flygte fra den skæbne, som ventede?

„Først da jeg havde fået masken på og kvalt havde trukket vejret nogle gange, lykkedes det mig at flygte. Ud på en grøn eng, der ligesom fjedrede under mine rappe fødder, mens overlægens rungende røst hele tiden lød bag mig. Jeg blev ved med at flygte, indtil jeg vågnede med en skærende smerte i underlivet og en ulidelig tørst“.

„Nogle uger efter blev jeg udskrevet og kom hjem til min bedstefars villa, hvor min moster Maria stod for et målbevidst træningsprogram. Nu skulle jeg lære at gå, ude på vil-lavejen, ved hjælp af en buk med fire ben. Jeg fik vabler i hænderne og ømme ben. Men dag for dag blev min aktionsradius større og større. Senere lærte jeg at gå med to stokke, en status som jeg bevarede, til jeg var op i trediveerne“.

Oluf kom til at gå i Varde Borgerskole. Oplevelsen af forløbet blev præget af meget blandede følelser. Størst indtryk gjorde det, da moderen på vej hjem fra skolen forklarede, at han nu skulle undervises dér i mindst lige så mange år, som han havde levet indtil da. Da svimlede det for ham. Syv år, et uendeligt tidsrum.

„Vi tilpassede os, fandt os i det, gjorde ikke oprør. Kun Ernst, der var meget snavset og

meget fattig, lavede af og til ravage. Og endte til sidst på et drengehjem. Sådan var livets lov, blev det gjort os begribeligt. Og han blev da heller aldrig inviteret med til nogens fødselsdag. Det vil dog sige: han blev inviteret til min. Det forlangte min mor. For skulle jeg have selskab til min fødselsdag, skulle alle drengene i klassen med. Jeg var unægtelig ikke så lidt beklemt, da jeg skulle aflevere mine invitationer, for det var imod høvisk opfattelse at blande skidt med kanel“.

Forholdet til kammeraterne var godt. Af og til foretog de sig naturligvis ting, hvor Oluf ikke kunne være med, men ellers blev han oplevet og behandlet som en almindelig kammerat. Følelsen af at være endda yderst normal var dominerende. Også selv om der blev indrettet en særlig pult, og selv om det ikke var velset, at Oluf færdedes i skolegården.

„Dette er ikke nogen efterrationalisering, for da jeg som voksen kom til at arbejde med unge handicappede og specialundervisningsproblematikken, måtte jeg ofte vurdere min egen barndom som handicappet som langt mere udviklende og modnende, end hvad man nu udsatte handicappede for“.

Oluf huskede ellers skoletiden i Varde som fattige år, der ikke bragte nogen personlig udvikling med sig. Der foregik snarere en tillempning, som var det efter en usynlig skabelon. Der

var ingen fantasi, og var eleverne fantasifulde af egen tilskyndelse, havde man evnen til også at få has på dette fænomen. Det værste var dog, at eleverne fik tilværelsen plukket, klippet og skåret i stykker. Ingen sammenhæng, ingen klare linjer, ingen idé. Åndløsheden sat i system.

Derfor erindredes de timer, hvor det var anderledes også som funkende stjernestunder. Den gode fortæller kunne gøre enkelte timer uforglemmelige. Da skete det, at ingen bemærkede, at der blev ringet ud. Og det selv om det var timens kæreste lyd. Ivrige spørgsmål og kontante svar udveksledes elever og lærer imellem hele frikvarteret igennem.

Som 10-årig mærker Oluf for første gang, at ikke alene det skolemæssige grundlag for den videre tilværelse begyndte at skride, også det familiære fundament viste sig at være knapt så rodfæstet og solidt, som han havde troet. Hans mor var blevet syg og deprimeret over morfarens død. Dermed var det menneske borte, der i sidste ende havde været den økonomiske garant for familiens tilværelse. Olufs far afviklede sin forretning. Han kunne ellers godt have erklæret sig konkurs, men det ville han ikke. Han ville betale enhver sit. Og det sære var, at han kom til at holde op lige før det hele begyndte at vende. Faderen blev grå, krumrygget og indadvendt. Dagligdagen blev præget af tilfældigt og underbetalt arbejde.

Olufs mor gav op og overlod de daglige gøremål til faderen og søsteren. Moderen kunne dog ind imellem have opblomstrende perioder og blev så det gammelkendte over-skudsmenneske. Men ellers var de store stemningsskift normen. Det var sindstilstande, hun ikke selv kunne klare, og som faderen ikke kunne forstå. Hvad der i øvrigt var typisk for forskellen mellem forældrene, og hvad der også kan have særlig interesse i denne sammenhæng, forklarede Oluf siden sådan:

„Hvor min mor mente, at jeg skulle ud mellem andre børn og deltage i det samme, som de gjorde, ville min far det nødigt, fordi han var bange for, at der skulle tilstøde mig noget. Og når jeg fik nogle skrammer, og det skete naturligvis af og til, var omkvædet altid: hvad sagde jeg!“

Faderen var på ingen måder politisk aktiv. I dette forhold som i alle andre foretrak han tilskuerens rolle og ytrede sig næsten kun, når han direkte blev spurgt.

„Det særprægede ved vores stridigheder var imidlertid, at der altid var een eller to, som stod udenfor og nøgternt vurderende kunne optræde i mæglerens rolle. Det betød, at stridighederne aldrig kammede over og blev til evig strid. Der var næsten altid én i beredskab til at optræde som lynafleder. Og den, der den ene dag repræsenterede galskaben, kunne udmærket den næste dag optræde som fornuftens gesandt.“

En særlig form for normalitet blev hævet. Det er først som 15-årig, at Oluf for alvor bliver sig bevidst, hvor meget anderledes han er end de andre unge. - „For jeg havde erfaret, at selv de af mine kammerater, som havde en meget ringere realeksamen end min, havde fået læreplads“.

Fra større frihed til sammenbrud og opbrud

Der sker nu det nye og meget betydningsfulde for Oluf Lauths videre liv, at han flytter fra Varde og over til sine mostre i Kolding for at gå på den højere alment skole. Han blev her behandlet som et voksent menneske, og man abstraherede bevidst og i høj grad fra Lauths handicap. Opholdet i Kolding betød større frihed og selvstændighed. Lauth nød at være alene, at læse, at gå til koncerter, foredrag og møder i gymnasieforeningen. Den megen læsen og den lidt højere alder førte til en vis afstand til kammeraterne. Han nåede aldrig at få nogle egentlige venner på skolen.

Anden Verdenskrig var blevet erklæret. Den tyske besættelse af Danmark var blevet til hverdag, uden at det tilsyneladende fik nogen større indflydelse på forløbet af det første år i gymnasiet. Lauth blev syg i begyndelsen af december 1942. Psykosomatiske krampeanfald kunne forklares som en slags arv af moderens tilbøjelighed til depressioner.

„Disse stemningsskift er jeg efterhånden lige så fortrolig med som med årstidernes skiften“.

Lauth kom først til Militærhospitalet i København, siden til Ortopædisk Hospital i Århus. Her brast håbet om at blive selvhjulpne.

Gymnasiet var blevet afbrudt og ingen umiddelbar erhvervsmæssig placering var synlig. Et selvmordsforsøg blev forsøgt af denne grund:

„På Ortopædisk Hospital talte man svævende om operation, men noget præcist svar kunne jeg aldrig få. En dag i januar 1943 havde man glemt min journal inde på stuen efter stuegang. Naturligvis kunne jeg ikke stå for fristelsen og gav mig til at læse i journalen. På sidste side stod med overlæge Bentzons markante håndskrift: *Tilbageholdt på hospitalet af humanitære grunde.*

Da gik det hele i stykker for mig. Jeg begreb, at min naive drøm om, at en operation med et slag kunne ændre min tilværelse, ingen bund havde i virkeligheden. Nogle få dage efter - efter en luftalarm - gik jeg ud på toilettet og forsøgte at hænge mig. Jeg har svært ved at afgøre, om det var min alvorlige hensigt at tage mit eget liv. Jeg er næsten sikker på, at før det kom til realisering, var det alvor. Men da snoren begyndte at stramme, ringede jeg i panik.“

Lauth blev snart efter indlagt på sindsygehospitalet i Risskov ved Århus. Overlæge Thune Jacobsen begreb dog her ret omgående, at der ikke var tale om sindssyge.

„Min kortslutning skyldtes, at jeg fandt det uværdigt at skulle leve udenfor arbejdsfællesskabet mellem mennesker. Han forsøgte at skaffe mig en stilling som volontør på et socialkontor, men det lykkedes ikke. Der skulle gå adskillige år, inden jeg fik et egentligt job. Men for mig oplevedes det som temmelig fantastisk, at han så hurtigt og sikkert fandt ind til mit problems kerne. Det var jeg ikke forvænt med.“

Lauth kom tilbage til Varde. Under resten af krigen boede han skiftevis i Varde og hos mostrene i Kolding. Det sidste også fordi moderen nu var blevet uhelbredeligt syg. Hun døde i 1947. Men inden da var en verdenskrig blevet afsluttet. Lauth nåede i de sidste år at engagere sig i den kommunistiske del af frihedskampen.

„Skal jeg nu så mange år efter gøre min deltagelse i modstandskampen og min politiske holdning under krigen op, var incitamentet drømmen om et mere socialt retfærdigt Danmark, en drøm, som jeg delte med ikke så få andre unge dengang. Men hertil kom det helt subjektive, at jeg sammen med min familie havde oplevet at klatre adskillige trin ned ad den sociale rangstige. Det havde gjort mig bitter at se min far blive slidt ned ved usselt betalt arbejde og at opleve, at min mor faldede og sygnede hen. Den nøgterne konstatering af,

at ingen åbenbart kunne bruge mig til noget meningsfuldt arbejde, gjorde mig naturligvis ikke blidere stemt.“

Lauth meldte sig ud af Danmarks Kommunistiske Parti i 1947. Dels på grund af det organisatoriske slagsmål, dels under indtryk af udviklingen i Østeuropa. Men i årene lige efter krigen var der i Lauths eget liv sket noget, der skulle vise sig at blive skelsættende på en meget mere afgørende måde. Årstallet 1946 er allerede blevet nævnt i indledningen. Der er to meget forskellige men lige væsentlige grunde til at nævne det igen.

For det første var 1946 dét år, hvor *Samfundet og Hjemmet for Vanføre* købte det forhenværende enkesæde og den daværende pensionats-restaurant „Holsatia“. I årene derefter blev stedet efterhånden indrettet til udelukkende at skulle bruges som feriehus for vanføre i sommermånederne. Trods mange vanskeligheder med de i næsten alle henseender upraktiske fysiske rammer og afsløringer af alvorlige svampeangreb på vitale dele af hovedbygningen, så blev det alligevel til et fristed, som i hvert fald om sommeren gav gæsterne mange gode oplevelser.

For det andet var 1946 dét år, hvor en bevægelseshæmmet ung mand på 23 år og medlem af Danmarks Kommunistiske Parti noget modvilligt lod sig overtale til at tage på Askov

Højskole. Opholdet var ikke i sig selv nogen positiv oplevelse. Kammeraterne kom for det meste fra landbo-miljøer. De kunne på forhånd sangene og den særlige højskole-sprogbrug. Fra byerne kom der unge, der som regel havde taget studentereksamen og derefter ikke havde kunnet finde ud af, hvad de så skulle. De manglede holdning, syntes han. De var overfladiske og særdeles studentikose.

Den unge mands helhedsoplevelse var også præget af de fleste læreres skuffende

præstationer. I hvert fald i de første måneder var det som om der helt og aldeles blev talt udenom verdens barske realiteter. Havde der ikke været lærere som *Jens Kruuse* og *Jørgen Bøgh*, så havde han omgående forladt stedet. Et andet af Askov-opholdets lyspunkter var den lokale boghandler, *Niels Petersen*. Han var en fremragende oplæser og en stor bogelsker. Det var en fælles kærlighed til lyrikken, der gjorde dét samvær uforglemmeligt.

Forår i Askov - pigen fra Fyn

Efter en lang og også vejrmæssigt set meget kold vinter, efter beskrivelserne noget lignende den i 1995-96, blev det i mere end én forstand forår. Den nu 24-årige unge, forfrosne og frustrerede højskoleelev måtte noget overrasket erkende, at et højskoleophold kan få følgevirkninger af den betydningsfulde art, som ganske vist ikke er formuleret i nogen højskoles formålsparagraf, men som afspejler sig i, hvad den unge mand hørte den tidligere nævnte Askov-lærer, *Jens Kruuse* sige under et foredrag netop den april i netop det år:

„Der er tre årsager til, at unge mennesker tager på højskole: dels for at lære noget, dels for at slappe af og dels for at mærke safterne stige i april“. Alle kammeraterne så hen på den unge mand, sådan følte han det i hvert fald. Den unge mand hed *Oluf*. Alle vidste, at han stik imod egne forventninger netop havde forelsket sig i en ung pige fra Fyn. Hun hed *Lise*. Måske var det så småt begyndt på Jessens Konditori i anledningen af den unge mands 24 års fødselsdag den 9. februar. Måske endda tidligere, selv om han de første måneder kun havde oplevet hende, som var hun en af disse dominerende og støjende by-studerter.

Det viste sig at Lise var sygeplejerske. Og som sådan fik hun lov til at komme op på den unge mands værelse. Han havde nemlig fået en dårlig tå, som krævede sæbevand, forbindelse og anden pleje. Da den stedlige sygeplejerske blev forhindret, indledtes på legal vis en nærmere kontakt på trods af den almindelige bestemmelse om, at kønnes gensidige besøg på hinandens værelser var bortvisningsgrund, hvis det blev opdaget. Dér, lige netop dér, kunne historien også have været begyndt, med et afsæt fra ét blandt uendeligt mange andre ømme punkter i en betændt tid. Livet skal jo lige som døden have en årsag. Og hvorfor ikke en øm tå!

Lad os dog hellere straks koncentrere os om den allervigtigste hovedperson. Hende, hvorom så ubegribeligt meget kom til at dreje sig. Især fordi hun viljestærkt og uforfærdet greb ind i et skæbneforløb og tog konsekvenserne af, hvad man noget filosofisk kunne kalde for *et eksistentielt valg*. *Lise Skjold* var ikke for ingen ting datter af *Charlotte* og *Peter Skjold* i Lørup ved Ringe.

Om sidstnævnte, der var kunstsmed, og dennes pragtfulde udsmykning af Nazarethkirken i det nærliggende Ryslinge er det sagt,

at Skjold havde særlige evner til at få smedejernet til at føje sig. Han havde som ung været på valsen i Tyskland. Og her havde han lært, hvad der i hans hænder skulle blive til kunsthåndværk. Han lavede sine ting rørende billigt, forstod ikke at tjene på sit talent.

Selve skaberglæden havde været det væsentligste for ham. Han havde sans for materialet. Han lod det få lov til at blive ved med at være jern, fast og groft, og alligevel kunne han behandle det følsomt og fint. Denne åbenbart arvelige evne til at kunne få det genstridige til at føje sig uden at ville forgrube sig på dets karakter, skulle vise sig at få stor betydning for det skæbnefællesskab, der nu skulle tage sin begyndelse.

24-årige *Oluf Lauth* var på samme måde ikke for ingenting købmandssøn fra Varde. En handlingens mand. De holdt ikke alene hinanden i hånden. De lod det ikke blive ved de første forsigtige kys på en frostkold bæk ved Koldinghus eller en regnfuld forårsnat i Gule Hus ved Askov Højskole. De lovede hinanden giftemål.

På trods af sygdom og dødsfald i den nære familie, på trods af umulige boligforhold, på trods af geografiske afstande, på trods af hospitalsophold, på trods af vanskeligheder med at finde varig beskæftigelse, på trods af næsten alle tænkelige besværlige ægteskabelige

problemer og forhold - så holdt det unge par sammen.

Til sidst lejede de en etværelses lejlighed i Troense på Tåsinge. Der skulle det være muligt for Oluf at åbne en kiosk, som i hvert fald i sommermånederne måtte kunne give overskud. Snart efter blev de gift på borgmesterkontoret i Rudkøbing på trods af forsinkede papirer fra Svendborg - det var den gang man skulle *sejle* til Rudkøbing.

Et første problemfyldt år var forbi. Det blev 1948, og det blev forår i det lille hjem. Kioskhandelen udviklede sig med sommerens kommen, men tog af igen, efterhånden som sæsonen ebbede ud. Oluf havde sin invalidepension. Lise havde jævnlige arbejde på Svendborg sygehus, og om søndagen var hun avisbud.

Men det var ikke alene disse vidt forskellige arbejdsopgaver hun påtog sig. Snart skulle en ny og endnu vigtigere opgave klares. Den 20. september 1948 fødte hun sønnen Ole, en måned for tidlig. Først i oktober var familien igen samlet. Ukueligt og med appetit på livet tog alle tre den 1. november på højskole i Norge, nærmere betegnet i *Fana* ved Bergen.

Det var Olufs første udenlandsrejse. Lise havde som sygeplejerske allerede i 1945 været på hjælpearbejde i Nordnorge, blandt russiske krigsfanger. Lise tog her del i Fredsvennernes

hjelpearbejde. Hun var stærkt opsat på nu igen at skulle til Norge. Glædede sig til at vise Oluf landet. Måske fik det hende til at glemme den faktisk uoverkommelige opgave, det var alene at skulle klare at passe en lille 6 uger gammel dreng, samtidigt med at hun også skulle tage vare på sin bevægelseshæmmede mand. Det var straks fra starten af, hvad der skulle blive til et livslangt ægteskab, tydeligt, at Lise havde en i egentligste forstand bæredygtig tro på, at alt nok skulle gå.

„Ofte hører man i dag unge mennesker sige, at det er umuligt at rejse med små børn uden bil. Selv om jeg ikke anser mig selv for forbenet og gammel, har jeg svært ved at forstå dem, når jeg tænker på, hvad Lise måtte klare på den lange togrejse. Foruden mig og barnet havde hun jo også bagagen at tage vare på. Men belastningen var næsten ikke til at mærke på hende.“

De tre miljøer og hvad deraf fulgte

Inden familiens ankomst til Fana er det her på sin plads at opsummere, hvad Lauth omtalte som „de tre miljøer“, der på godt og ondt gav ham de afgørende erfaringer, som siden skulle danne grobund for hans og Lises liv og virke.

I *Askov* udgjorde den stedlige boghandler *Niels Petersen* en væsentlig del af det første miljø. „Han var et helt kapitel for sig selv“. Som den eminente litteratur-formidler var han et af opholdets lyspunkter. Lauth lærte med tiden også at værdsætte forstander *Arnfred* og dennes forbilledlige selvdisciplin. - „Men i dag står det helt klart for mig, at højskolen i sit væsen er en uforpligtende skoleform. Man behøver ikke som elev at engagere sig særligt voldsomt i undervisningen, for der stilles ingen særligt massive krav til en. Hertil kommer, at den undervisning, der tilbydes, kan forekomme yderst spredt og uden særlig sammenhæng. Det beror i meget høj grad på, at undervisningen ofte vil være tilrettelagt ud fra lærernes formåen og interesser.“

Sådan opregnede Lauth 30 år efter noget resignerende sin erkendelse af forholdene. - „Det betyder imidlertid ikke, at jeg ønsker eksamen eller i det hele taget en stærkt formaliseret undervisning, men på en eller anden

måde må der skabes en enhed i undervisningen og et langt stærkere engagement fra elevernes side. Ellers ender det hele let i idyl eller uforpligtende ingenting.“

Hos svigerforældrene på Fyn fik Lauth indblik i et andet miljø. Et usædvanligt håndværkermiljø var det. Kunstsmeden bragte ham i kontakt med personkredse, der pegede langt ud over det grundtvigske. - „Han kunne fortælle, og han elskede at fortælle om slægten og sit eget livsforløb, om kirkestriden i *Ryslinge* og om alle de mange kendte mennesker, som han i tidens løb havde haft berøring med. Da omstændighederne lagde sig sådan til rette, at jeg i en længere årrække kom til at arbejde i højskolens tjeneste, måtte jeg jo til at sætte mig ind i og læse om de folkelige bevægelser. Men af alle de mange bøger, som jeg i den anledning måtte pløje mig igennem, lærte jeg ikke så meget, som ved at høre min svigerfar berette.“

Opholdet på den norske højskole i *Fana* blev så det tredje miljø. Ud over den fremmedartede natur og det skær af pietisme, som kunne præge elevernes adfærd, blev det til et meget givende halvt år. - „En af de bedste og roligste perioder i vores liv“. - Oluf Lauth fik lært sig at læse nynorsk og fik også skrevet en del. Lise

Lauth vævede og deltog i de timer, som havde hendes særlige interesse. Og den spæde Ole Lauth trivedes ved den norske sæter-mælk.

Hjemme igen meldte de mere praktiske og også helt eksistentielle problemer sig i hastig rækkefølge. En flytning og ansættelse af ung pige i huset løste nogle problemer. Men kiosk-forretningen gik dårligt. Lauth overvejede enten at tage en læreruddannelse eller at forsøge sig som journalist, men ingen af delene lod sig gøre. Situationen var uholdbar. Lauth blev syg. Trods meget negative oplevelser i forbindelse med et hospitalsophold skulle det vise sig at føre frem til noget lovende. Lauth havde kontaktet *Jørgen Bøgh*, som han havde lært at kende på Askov Højskole, for at få besked om journalistuddannelsen. Bøgh var imidlertid blevet forstander på *Den Frie Lærerskole i Ollerup*, han kunne som sådan under et sygebesøg tilbyde Lauth en stilling som sekretær på lærerskolen.

Efter et besøg på skolen i begyndelsen af 1950 tog Lauth imod tilbuddet. Familien flyttede først ind i en skolestue, senere på foråret blev en mindre lejlighed dog ledig. Trods meget beskedne forkundskaber, hvad lønregnskaber og skoleadministration angik, lykkedes det hurtigt for Lauth at klare de nye udfordringer. - „Der gjorde jeg for første gang den erfaring, at hvad man skal bruge her og nu tilegner man sig fantastisk hurtigt“.

Bøgh overlod efterhånden flere og flere undervisningstimer til Lauth. Fra at have nogle få timer i landbrugsbogholderi, blev det til undervisning i litteratur, regning og samfundslære, samt ledelse af forskellige studiekredse. Men det blev også til lange, lange arbejdsdage stadigvæk med kontorarbejde i dagtimerne og forberedelse til undervisningen om natten. Dertil kom at Lauth i en periode også var fast månedlig kronikør ved *Berlingske Tidende*.

Selv om alt nu udviklede sig til det bedste for familien Lauth, så viste det sig hurtigt, at det skulle gå helt modsat med familien Bøgh. I løbet af to år, frem til 1953 gennemgik lærerskolens ledelse nogle alvorlige kriser. Der kom en ny forstander, samtidigt forsvandt der flere gode lærerkræfter. Dette sidste forekom umiddelbart meget ufrugtbart og uinspirerende. Men midt i det hele arbejdede Lauth på at få formuleret nogle ideer og planer om at få skabt en særlig højskole for fysisk handicappede.

En idé fødtes. Et nyt livsafsnit fandt sin form.

Det følgende er en ordret gengivelse af Oluf Lauths første „forslag til en invalidehøjskole“, udtænkt i begyndelsen af 1950'erne.

Oluf Lauths første forslag til en invalidehøjskole

Ideen til en sådan skole er udsprunget af det enkle faktum, at så få invalider har muligheden for at komme på højskole, både fordi invalidernes nedsatte bevægelighed og større eller mindre hjælpeløshed ville vanskeliggøre opholdet, men også fordi invaliden - hvis overhovedet tanken om et højskoleophold har strejft ham - viger tilbage for at lade et ønske blive virkelighed, fordi det sidder så fast i ham, at hvor raske mennesker færdes, der er han lukket ude.

Hvis man derimod skabte en højskole, der henvendte sig til invaliden, var det straks noget andet. Med større tryghed ville han komme dér, fordi han på forhånd kunne vide, at skolen var indrettet og opbygget med henblik på hans specielle forudsætninger.

Selv om en skole af denne art kun kom til at beskæftige sig med et lille udsnit af befolkningen, er det klart, at den måtte bygges på samme grund som den øvrige højskole og have samme sigte som denne. Den skulle ikke stå i nogen opposition til den eksisterende skole, men blot være en praktisk formulering af denne over for mennesker, for hvem ophold

på den almindelige højskole var vanskelig - eller umuliggjort.

Men vil en sådan skole i det hele taget kunne få nogen betydning for den invaliderede? Svaret er et afgjort ja.

Et eksempel illustrerer det måske bedst: En ung mand mister sin førlighed efter et angreb af børnelammelse. På hospitalet kan man kun give ham en håndsækning, der bøder på hans forringede mobilitet. At det må være sådan, er naturligt og har sin årsag i hospitalets funktion, som jo er den enkle at bøde på en fysisk skavank. Hele hospitalets atmosfære gør også, at det er vanskeligt at foretage sig noget, der peger ud over denne rent konkrete opgave. Men alligevel er det sådan, at det ikke alene er på legemet, han er blevet invalid; sindet har også fået sin rigelige andel. Og her kan hospitalet meget sjældent stille noget op. Efter udskrivningen er invaliden ofte henvist til ørkesløs lediggang, til et liv i ensomhed uden for det menneskelige fællesskab, hvad der hos den ramte skaber en bitterhed og følelse af overflødighed, der mange gange er værre end selve dette at være invalideret.

Men det gælder jo ikke alene den, der mister sin førlighed; også for den, som aldrig har kendt til andet, er erkendelsen af at være sat udenfor *den* primære følelse, der betinger dens hele eksistens.

Mod dette vil man vel indvende, at billedet er fortegnet, at det forholder sig skævt til virkeligheden, da mange invalider oplæres i passende fag og på den måde får mening i deres tilværelse. Men da denne oplæring langt fra omfatter alle invalider, har indvendingen kun en relativ berettigelse. Mange invalider er fysisk så dårligt udrustet, at der næres betænkelighed ved at lade dem forsøge, om oplæring er mulig. Hertil kommer, at oplæringsstederne - selv når de er indrettet med invalider for øje - i højere grad er lagt an på at meddele invaliden nogle færdigheder end at hjælpe med til den sindets omformning, der gør skikket til en menneskelig tilværelse på trods af invaliditet.

En skole, der skulle gå i gang med denne opgave, måtte arbejde ud fra et postulat om, at ingen er fysisk så dårlig eller psykisk så langt nede, at han ikke kan hjælpes. Påstanden bygger først og fremmest på, at menneskelig virksomhed er så mangfoldig, at der under et flere måneders højskoleophold ved samtaler med den enkelte kan findes frem til, hvad vedkommende har lyst til at prøve og forudsætninger for at kunne klare. Undervisningen bliver på

denne måde mangesidig, men med den fælles hensigt at sætte i gang. Endvidere ligger det i selve højskolens idé, at den fører ud over den enkelte og viser ind i fællesskabet. Helt anderledes end hvilehjem og nervesanatorier, som kun opfordrer til yderligere selvfordybning og selvmedlidenhed, kan skolens selvaktivering af den enkelte og dens forkyndelse af et fællesskab, der ikke kender skellet mellem invalid og ikke-invalid, give styrke til livet i den hverdag, hvor også den invalide har sin plads.

Opgavens realisering

En invalideskole kan ikke rejses på lignende måde, som andre højskoler er blevet rejst: af en enkelt mand eller af en kreds af højskoleinteresserede. Det er klart. Her er et samarbejde mellem den sociale forsyning (staten), invaliderne selv og højskolen nødvendig. Men alligevel må der på skolen råde samme frihed for forstander og medarbejdere ved arbejdets tilrettelæggelse som på enhver anden højskole, der er selvejende institution.

Pengene til skolens rejsning må skaffes til veje ved indsamling og statstilskud. Det er en forudsætning, for at skolen til fulde skal kunne opfylde sin mission, at den ikke skal trækkes med en stor gæld, og at den indrettes på en måde, som giver invaliden de bedste

muligheder for udfoldelse. Dvs. at hvad enten en allerede eksisterende skole købes og laves om, eller der bygges en ny, skal den monteres med henblik på invaliden.

Foruden rummelige elevværelser, praktiske klasselokaler til almindelig undervisning, opholdsstuer og bibliotek må der indrettes hobbylokaler af enhver art, hvor eleven kan prøves og opøves i manuelle færdigheder.

Skolen bør have et elevtal på ca. 50: 25 unge kvinder og 25 unge mænd. Da der ved fastsættelsen af undervisningstiden ikke - som ved de almindelige højskoler - må tages hensyn til landbrugets arbejdsrytme, vil det være naturligt hvert år at afholde to kurser af 5 måneders varighed. I den øvrige tid kunne skolen lejes ud til kortere kurser eller anvendes som feriehjem.

Indmeldelse på skolen skal normalt ske direkte, men det vil være ønskeligt, om der med hospitalet og praktiserende læger opnåedes et samarbejde, således at der fra disse henvistes elever.

Den økonomiske belastning skulle efter et foreløbigt skøn ikke blive uoverkommelig for eleven. Da det må formodes, at de fleste elever ville være invaliderentyndere eller ligestillede, kunne de opnå en amtsunderstøttelse på 80%, hvilket med de øjeblikkelige elevbetalinger vil sige, at eleven skal udrede ca. 35 kr. månedlig.

Man må imidlertid gå ud fra, at en skole af denne specielle art får et større driftsbudget end det normale. På grund af det ekstrapersonale, elevernes betjening vil fordre, bliver skolepengene altså lidt højere end på de øvrige højskoler.

På forhånd at redegøre for, hvorledes undervisningen tænkes tilrettelagt, er selvsagt umuligt; men visse antydninger kan dog gives. Undervisningsdagen skal næppe være så lang som på den almindelige højskole. 5 timers undervisning daglig vil sikkert være passende. Heraf skal de 3 timer ligge om formiddagen og anvendes til almindelige højskolefag såsom dansk, regning, historie osv. Men det siger sig selv, at denne undervisning måtte afpasses efter invalidens forudsætninger og interesser, således måtte det f.eks. være naturligt at have en studiecirkel, der beskæftigede sig med sociale problemer.

På ét område ville det sikkert være klogt at bryde med traditionen i den eksisterende højskole, nemlig hvad det daglige foredrag angår. De fleste ting meddeles eleven langt lettere i en utvungen samtaleform, hvor eleven aktiveres, mens foredraget mange gange fører til det modsatte. Hermed være ikke sagt, at foredraget skulle være bandlyst, blot var det bedst, om skolens egne lærere ikke anvendte det, da den nøje kontakt med den enkelte elev, som skolen måtte

forudsætte, ikke kunne opnås ved denne undervisningsform. Derimod vil foredraget gennem fremmede talere kunne få stor betydning. Det er vel sådan, at invaliden ofte har ført en tilværelse, der ikke har bragt ham i kontakt med tidens problemer. At gøre dette må anses for at være en af skolens vigtigste opgaver. Kunne man formå kunstnere og videnskabsmænd - i det hele taget mennesker, der har deres gerning og gør deres indsats i kulturlivets brændpunkter, til ikke alene at komme og tale til eleverne, men til at slå sig ned på skolen for nogle dage eller en uge og leve skolens liv i nøje samkvem med eleverne, ville det være værdifuldt. Disse mennesker, som eleverne normalt ikke vil have lejlighed til at komme i kontakt med, kunne bringe tilværelsens problematik til eleverne, anskueliggøre tilværelsens mangfoldighed - vigtigt: være med til at give dem en kontakt med livet.

2 undervisningstimer om eftermiddagen skulle anvendes til arbejde i hobbylokalerne. Også her måtte det princip nøje overholdes, at eleven kun blev beskæftiget med de opgaver,

han havde lyst til, og som han kunne magte. Sigtet i denne undervisning skulle først og fremmest være at finde frem til, på hvilken måde eleven efter opholdet på skolen kunne blive beskæftiget.

Hvad her er skrevet om skolens udformning, kan naturligt blot komme til at stå med vage konturer. Derimod står en anden ting fast: at skolen skal være et hjem i alleregentligste forstand. Opholdsstuer og spisesal skal være indrettet på en måde, der kommer hjemmets personlige hygge så nær som muligt. Men ikke alene indretningen, selve ånden skal være hjemmets. Skolens lærere og funktionærer skal bestræbe sig på at komme i nøjeste kontakt med eleverne for at forstå den enkeltes problemer og situation - og derigennem skaffe sig muligheden for at kunne hjælpe. Men dette opnås lettest ved utvungen samtale i hyggelige omgivelser, i en rolig og stilfærdig atmosfære.

Sign.: *Oluf Lauth*, lærer og sekretær på Den Frie Lærerskole, Ollerup.

Inspiration fra Norge - modstand i Danmark

Hvorfra kunne man hente inspiration, og hvordan så man i det hele taget på sådan en idé i begyndelsen af 1950'erne?

Mest oplagt var det at rette blikket nordpå. Her havde man i Norge allerede siden slutningen af 1940'erne arbejdet med at forbedre undervisningsforholdene for handicappede *skolebørn*. Det skete først ved Riska i nærheden af Stavanger på et ret primitivt indrettet feriehus „Fjordsyn“. Trods tekniske vanskeligheder lykkedes det skolens leder *Ragnvald Ask* at gennemføre kurser med så stor succes, at man i sommeren 1951, på Norges Vanførelags årsmøde i Tromsø, vedtog at købe et tidligere turistshotel ved Moi, i det sydligste Norge, nordvest for Mandal.

Lørdag den 12. juli 1952 indviedes, hvad der herefter kom til at hedde Lundheim folkehøjskole. Vel at mærke en højskole, som ikke alene skulle være for handicappede.

Dette sidste var måske ikke almindeligt kendt. I hvert fald kan man samme år læse et indlæg af *Svend Møller* i Vanførebladet (1952, nr. 9), hvori der bl.a. står:

„Alt for ofte er det sådan, at den vanføre føler sig sat udenfor helheden, fordi andre ikke

rigtig forstår, at også den vanføre er en lille del af det, vi kalder for det danske samfund.

I Norge har man højskoler specielt for vanføre, og dér er man meget tilfreds med de opnåede resultater, og der er uden tvivl forhold i Norge som taler for denne form for højskole, men jeg tror bestemt, at vi her i Danmark skal prøve på at få de vanføre ud på de bestående højskoler i stedet for selv at oprette sådanne, ikke alene af hensyn til de vanføre, men også af hensyn til de andre, der kommer på højskolerne.

Folkehøjskolerne, som de jo egentlig hedder, skal, som navnet siger, være en skole for folket og helst for hele folket, og for at opfylde denne mission er det nødvendigt, at den del af folket, som de vanføre udgør, bliver repræsenteret. Uagtet jeg selv er vanfør, er jeg ubeskeden nok til at mene, at det for mange „ikke vanføre“ kan blive af stor værdi at være sammen med vanføre et halvt år på højskole, idet samværet med den vanføre kan belyse mange problemer, som den raske ikke før har haft forståelsen af“.

Dette tidstypiske synspunkt er det, man fire år senere kan finde en indsigelse imod.

Mødet på Holsatia - sommeren 1956

Oluf Lauth vokser med opgaven. Den nye højskolelov giver ham vind i sejlene. Argumentationen er styrket. Den endelige overbevisning af de rette folk finder sted. Det sker i form af et debatindlæg undervejs i *Landsforeningen af Vanføres* repræsentantskabsmøde og instruktionskursus på „Holsatia“, 1. - 3. juni 1956. Altså faktisk *inden* det blev afgjort, at netop dette sted allerede fem måneder senere skulle blive til *Holsatia Højskole*. Debatindlægget blev leveret af den da 33-årige Oluf Lauth og lød ifølge referatet bl.a. sådan her:

„Godtager man synspunktet, at højskole og revalidering kan have noget med hinanden at gøre, bliver det næste spørgsmål, om man skal foretrække *at placere den vanføre på de almindelige højskoler, eller om man skal lave en højskole, der direkte sigter på den vanføre*. Spørgsmålet kan naturligvis ikke besvares generelt. Drejer det sig om en vanfør, der allerede er placeret i det normale arbejdsliv, skal han selvfølgelig tage på en almindelig højskole. Men drejer det sig om en vanfør, der har brug for et arbejde, som nok er uforpligtende, da der ikke oprinder en regnskabets dag, men som samtidig forpligter, da arbejdet på højskolen i sig selv er et alvorligt engagement, må en

speciel skole foretrækkes. Dette synspunkt er ofte blevet anfægtet og angrebet. „Man må ikke isolere de vanføre“, siges der. Nej, naturligvis. Men hensigten med en særlig skole er jo netop også at lede ud af isolationen. I det hele taget skal man vist være varsom med at tage alt for dogmatisk på isolationsproblemet. Det har nemlig to sider.

Der findes isolation, som så sandelig er til gavn. Et eksempel vil vise det. Når man opretter et feriehjem som *Holsatia*, er det uomtvisteligt, at det betyder en isolation af de vanføre. De afsondrer sig fra landets øvrige ferierende. Og alligevel er det en gavnlige isolation, for den indebærer nemlig, at de vanføre her kan holde ferie på samme måde som alle de andre: gå i vandet, tage solbad osv. Alt dette kunne for mange kun dårligt praktiseres ved almindelige badesteder, hvor de vanføre er ofre for nysgerrighedens skånselsløshed. Dette betyder imidlertid, at mange vanføre ved almindelige feriesteder må renoncere på adskillige af ferielivets glæder. Det er den pris der må betales, hvis man i dette tilfælde vil undgå isolationen.

Betragter vi *isolationsfænomenet i et samfundsperspektiv*, er det ganske øjensynligt, at de fleste mennesker i et kortere eller længere

tidsrum af deres tilværelse har måttet isolere sig for senere at kunne gøre fyldest indenfor det større fællesskab. Jeg tænker på den uddannelsestid, som så at sige alle må igennem. Ingen benægter vel nødvendigheden af, at de lægestuderende, de arkitektstuderende, de der læser til lærer - og mange flere må isolere sig, mens de modtager deres uddannelse, simpelthen fordi det er formålstjenligt, og fordi det er den eneste fremkommelige vej, dersom de nogensinde skal kunne gøre sig gældende ude i samfundet.

Disse forhold finder de fleste sikkert naturlige. Men det er faktisk det samme man gør, når man laver en højskole for vanføre, da dennes fornemmeste opgave jo netop er at gøre eleverne duelige til den almindelige tilværelse.

Det er jo heller ikke uden vægt at kunne konstatere, at *de vanføre næsten ikke besøger de almindelige højskoler*. I samarbejde med Landsforeningen af Vanføre og landssammenlutningen af tidligere højskoleelever gjorde jeg i sommeren 1952 et forsøg på at få invalider ud på højskolerne. Selv om kampagnen var bredt anlagt med opfordring til at tage på højskole såvel i dagspressen som i foreningsbladene - og med velvillig støtte fra forskellige sociale institutioner, modtog jeg kun tre henvendelser, og kun én af disse resulterede i et højskoleophold. Dette resultat harmonerer godt med, hvad

forstander Ask på den norske vanførehøjskole har konstateret, nemlig at 75 pct. af hans elever aldrig ville være taget på nogen anden højskole, enten fordi deres handicap var for svært til, at de kunne klare sig på en almindelig højskole, eller også fordi de var ængstelige ved at gøre forsøget.

Ser man *problemet ud fra højskolens synspunkt*, kan der ikke være noget principielt forkert i at oprette skoler for invaliderede. Det har jo netop været karakteristisk for højskolens udvikling, at der er opstået skoler, som henvender sig til et bestemt klientel. Man har således fået gymnastikhøjskoler, en håndværkerhøjskole og en husflidshøjskole.

Hertil kommer imidlertid, at *højskolen i almindelighed kun vanskeligt vil kunne honorere den målsætning, som her er sat for en vanførs højskoleophold*. For den almindelige højskoleelev er højskoleopholdet en fredet enklave i en for øvrigt forjaget tilværelse, altså en tid til eftertanke og fordybelse. Karakteristisk for den almindelige højskoleelev er det endvidere, at han kommer fra et arbejde, og at han - efter opholdet på skolen - skal vende tilbage til dette. Disse omstændigheder er grundlaget for højskolens virke. Det er de realiteter, den har som sin forudsætning. Vanskeligheden opstår så, når man foruden disse elever, for hvem højskoleopholdet er en parentes, skal have andre, for

hvem opholdet gerne skulle blive indledningen til en ny tilværelse. Man kommer på denne måde indenfor den samme skoles rammer til at stå med to vidt forskellige målsætninger og følgerigtigt med to vidt forskellige former for pædagogik. Denne vanskelighed kan vise sig at være uovervindelig.

Vi har i den forløbne vinter på den højskole, hvor jeg er ansat, ved et samarbejde med Vanførehjemmet haft syv handicappede elever, og selv om vi på forhånd var opmærksomme på den nævnte vanskelighed, var det os umuligt ganske at overvinde den. De syv elever viste nogen tilbøjelighed til at isolere sig fra de andre, hvilket i høj grad hang sammen med, at deres mål med opholdet afveg fra de øvriges. Men hertil kom, at det er begrænset, hvor meget man kan lade undervisningen afvige fra det normale af hensyn til et så ringe kontingent af elever af en særlig kategori. Dette måtte nødvendigvis komme til at betyde, at undervisningen af de handicappede ikke blev så effektiv, som den ville være blevet, ifald man havde haft dem på en skole, som entydigt sigtede på deres tarv. Endvidere blev vi stillet over for et problem, som vi ikke på forhånd havde forudset. Det viste sig nemlig, at vore almindelige elever viste de handicappede så megen venlighed og hjælpsomhed, at der for disse ikke blev tale

om et almindeligt højskoleophold, men om et overbeskyttet miljø.

Når alle disse argumenter, der taler til fordel for en højskole specielt for vanføre, er fremført, vil det vel være nærliggende at påvise, hvilke krav, man må stille til en vanførehøjskole.

For det første må skolen rent praktisk være indrettet på at kunne modtage det klientel, som den sigter på. Det betyder, at de praktiske foranstaltninger, som letter en vanfør tilværelsen, skal være til stede. Dernæst må skolen have det ekstra personel, som er nødvendigt for at kunne hjælpe dem, der ikke i alle forhold kan klare sig selv. Disse elever vil nemlig under normale omstændigheder være afskåret fra at kunne komme på de almindelige højskoler.

Endelig må *undervisningen i betydelig målestok afvige fra den, der gives på andre højskoler*. Undervisningen i *elementærfagene dansk og regning* skal således være særdeles omfattende og grundig. Det vil ofte være sådan, at den vanføre har forsømt børneskolen meget, så hans kundskaber lader meget tilbage at ønske. Men hertil kommer, at kundskaber, der ikke bruges, forfalder. Derfor vil man ofte med handicappede elever opleve, at de har forlist en masse af deres kundskaber. Disse gælder det om at rekapitulere. Skal den handicappede gøre sig nogen forhåbning om at klare sig på lige fod

med den ikke-handicappede ude i erhvervslivet, er det en uafviselig betingelse, at han må magte de elementære færdigheder. Afgørende er det jo også, at det er stabiliserende for den handicappede at vide, at han kan sine ting lige så godt eller helst bedre end de fleste andre.

En vanførehøjskole må i øvrigt i langt højere grad, end det er sædvanligt indenfor højskolen *lægge vægten på de manuelle fag*. Gennem en grundig og bredt anlagt undervisning på dette område får man mulighed for at bedømme elevernes erhvervsmuligheder. Erfaringen viser også, at en sådan undervisning i mange tilfælde er igangsættende. For mange handicappede er opdagelsen af, at der også er ting de kan magte, en inspiration til større bestræbelser. En god balance mellem intellektuelle og manuelle sysler er en form for psykoterapi, der jager selv ondartede neuroser på flugt.

Vanskeligt at tage stilling til *det enkelte kursus' længde*. Nogle handicappede kommer hurtigt i skred, mens andre har behov for en længere tilvænningsperiode, før de er fortrolige med skolemiljøet. Det vil derfor sikkert være bedst, om man havde kursus af normalt tre måneders varighed, men dog således organiseret, at elever, der efter lærerkollegiets skøn ville have udbytte af at fortsætte, kunne prolongeres for det næste tre-måneders kursus.

Naturligvis vil man af og til på en skole som den eksisterende få *elever*, for hvem der *ingen erhvervsmuligheder* findes. Men derfor vil de alligevel have udbytte af opholdet. Kan opholdet skaffe de pågældende en bredere horisont, nye interesser og impulser, er der måske opnået, at de kommende hverdage ikke bliver så enerverende, som hverdagene var før opholdet på skolen.

Men *det normale* vil alligevel være, *at opholdet på skolen skal føre til en erhvervsmæssig placering*. Det er derfor nødvendigt, at lærerkollegiet foretager en grundig og fortløbende bedømmelse af eleverne, så man ved kursets afslutning kan afgive en fyldig bedømmelse til den forsorgsinstitution, der skal tage sig af elevernes oplæring og placering. Det er i denne forbindelse vigtigt at understrege, at vejen gerne skulle gå direkte fra skolen og til arbejde. For lange intervaller vil bryde for meget ned.

I sammenhæng med denne mere almindelige redegørelse for forholdet mellem de vanføre og højskolen har jeg lovet landsformanden at give en redegørelse for, hvordan man eventuelt *i vinterhalvåret kunne udnytte Holsatia som højskole*. Jeg vil i det væsentlige belyse sagen ud fra højskoleloven.

Ifølge højskoleloven af 29. april 1955 skal der - for at en højskole kan godkendes - være

mindst et kursus af 5 måneders varighed eller 2 kurser af hver 3 måneders varighed.

Tænker man sig Holsatia drevet som en højskole med 2 tre-måneders kurser, skulle det første begynde i slutningen af september og gå til jul, mens det andet skulle begynde umiddelbart i det nye år og vare til omkring 1. april. Disse to tre-måneders kursus kunne godt erstattes med et seks-måneders kursus, der skulle løbe i samme tidsrum. Foretrækker man en fem-måneders skole, skulle denne begynde til november.

For at kunne opnå undervisningsministeriets *godkendelse* skal denne være knyttet til *en bestemt person som forstander*.

Til denne godkendelse knytter sig endvidere den bestemmelse, at *årselevtallet skal være mindst 10*. Det betyder, at et 5-måneders kursus skal have mindst 24 elever, og at to 3-måneders kurser skal være på mindst 20 elever. Fra disse mindstetal kan der dog under særlige omstændigheder dispenseres. Yderligere skal det anføres, at kun elever, der inden et kursus' udgang er fyldt 18 år, må medtages i årselevtallet. Er disse forhold bragt i orden, vil skolen kunne modtage følgende tilskud:

1) *et grundtilskud* på kr. 2.500 ved 5 måneders kursus eller på kr. 3.000 ved 6 måneders kursus, begge dele under forudsætning af, at årselevtallet ikke andrager mere end 30.

2) *3 1/2 pct. af værdien af bygninger og inventar*, beregnet efter brøken 5/8 eller 6/8, alt efter om man holder skole i 5 eller 6 måneder. Dette tilskud beregnes på grundlag af en af ministeriet foretagen vurdering, hvori forstander- og lærerboliger medtages, men ikke værdien af landbrugs- og avlsbygninger.

Er man imidlertid ikke stemt for at lade Holsatias hovedbygning regne for højskole, men foretrækker proforma *at leje* den ud til højskole i de måneder, hvor der ikke er feriehem, kan der fås et *tilskud til lejen, der andrager 50 pct. af en af undervisningsministeriet godkendt leje*.

3) *70 pct. af skolens udgifter til lærerløn*, herunder også forstanderlønning. Dette fordrer dog, at skolen er selvejende institution.

4) *endelig ydes der et 50 pct.'s tilskud til undervisningsmateriale*.

Der ydes også *tilskud til en skoles etablering*, når betingelserne for godkendelse er til stede, og skolen er en selvejende institution. Er disse krav opfyldt, skal man desuden *selv eje 1/6* af den pågældende skolebygning med inventar. Derefter går *staten* ind med *et lån, der andrager 50 pct. af værdien*, når der i *et pengeinstitut* eller lignende er opnået et *1. prioritetslån, der svarer til 1/3 af ovennævnte værdi*. Statslånet er *afdragsfrit, men skal forrentes med 4 pct.* Når

disse gunstige lånebetingelser tages i betragtning, er en ordning, hvor skolen er selvejende institution så langt at foretrække.

Jeg har nu efter bedste evne lagt denne sag frem for repræsentantskabet. Der er sikkert ting, der kunne have været yderligere uddybet, men jeg har overvejende hæftet mig

ved de principielle synspunkter. Det er nu jer, der skal tage stilling til mit forslag. Forinden vil jeg dog lige understrege, at der i øjeblikket eksisterer to skoler af beslægtet art, skoler, som vores forening ingen indflydelse har på. Også denne grund er et væsentligt argument for, at vi får vores egen højskole.

Ved skolens start bestod personalet af 6 fuldtidsbeskæftigede lærere, 2 deltidsskæftigede samt forstanderparret. Dertil kom 1 gartner, 1 gartnermedhjælper, 3 i køkkenet, 4 stuepiger, 1 diakon, 1 plejerske samt 1 kontor-elev.

Skolen aflønnede også i visse situationer ekstra løst arbejdskraft, lige som den på honorarbasis havde tilknyttet en socialrådgiver og en sekretær for skolens bestyrelse.

Ole Lauth er dren-

I baggrunden den gamle *Holsatia Højskole*. Som en symbolsk barriere mellem fortid og fremtid stabler det første byggemateriale til den nye *Egmont Højskolen* sig op og danner i maj 1959 baggrund for højskolens første forstanderpar, *Lise og Oluf Lauth*.

Hovedpersonerne er fanget i et sjældent øjeblik af vegeterende, afslappet ro.

Uddrag af Lise og Oluf Lauths skoledagbog 1956 - 1970

De følgende sider består af redigerede citater fra en håndskreven protokol, som rummer utallige datoer og korte, til tider stikordsagtige notitser om tilsvarende mange små og store arrangementer. Udover foredrag og optræden af inviterede gæster, forfattere og skuespillere holdtes der i begyndelsen f.eks. dagligt et foredrag for såvel efterskolens som højskolens elever. Filmforevisning indgik endvidere som et led i den almindelige undervisning. Selv om tv først blev almindeligt i slutningen af 50'erne, er det bemærkelsesværdigt, at fjernsynet faktisk kun er nævnt de få gange det er anført her. Første gang den 20. maj 1961.

Udvalget af dagbogsnotitserne er foretaget med henblik på at gengive nogle af de mest fyldige og typiske omtaler. Af og til er det ikke altid de vigtigste. Man skal hist og her læse godt mellem linierne for at ane de besværligheder og forstå de ændringer, der afspejler sig i noterne på en tidstypisk måde.

Det giver sig selv, at der hvert eneste år blev holdt fester ved højtiderne, elevernes ankomst, kursernes afslutning osv., derfor er kun de mest karakteristiske beskrivelser af den

slags tilbagevendende begivenheder anført. Der er kun ganske få steder foretaget ubetydelige rettelser og udeladelser dér, hvor f.eks. misforståelser ellers let kunne opstå.

Ofte længere, uddybende kommentarer, for det meste i form af citater fra den fyldige pressedækning, begivenhederne på højskolen igennem alle årene har været genstand for, er også hist og her tilføjet af hensyn til læserne, da teksterne tydeligvis ikke er skrevet med henblik på offentliggørelse.

Dvs. de blev nu trykt, tit i let bearbejdet form, i årsskrifterne op igennem 60'erne. Altid i samme kortfattede, men altså ukommenterede form, som i den originale dagbog. Det er således i overensstemmelse med denne tradition, at det samme gøres her. Hist og her er der indføjet „notater fra lærerprotokollen“. Den blev ført i hånden, nogenlunde regelmæssigt fra 1965 til sommeren 1971 og dermed til og med året for Oluf Lauths afsked.

Til forståelse af dagbogsnoterne fra de første år hører også et kendskab til Holsatia Højskoles oprindelige opdeling af eleverne. Der var på samme tid tale om undervisning i

en efterskoleafdeling og i en højskoleafdeling. Begge afdelinger udelukkende beregnet for fysisk handicappede.

På *efterskolen* var eleverne mellem 14 og 18 år. Den var især tænkt „som en station på vejen, som en overgang til almindelig erhvervsmæssig placering“. Som der også stod i skolens første brochure: „Der gives en grundig indføring i fagene dansk og regning, der skal bibringe den enkelte elev grundlaget for at kunne klare sig ude i samfundet. For at gøre eleverne bekendt med de erhvervsmuligheder, som vil foreligge, undervises der i faget erhvervsorientering. Gennem en undervisning i hobbyprægede fag optrænes elevens evne til at omgås værktøj og materialer. Desuden undervises der i litteratur, medborgerkundskab og sang.“

På *højskolen* var eleverne fyldt 18 år. Der var i øvrigt ingen aldersgrænse. Det nødvendiggjorde en stærkt differentieret undervisning, dvs. en tilrettelægning af timeplanerne, sådan at der i videst muligt omfang blev taget hensyn til elevernes forskellige alderstrin og forudsætninger. Udover de fag som også efterskolen tog sig af, blev der oprettet studiekredse, som omfattede valgfrie emner som f.eks. bogholderi, handelsregning, engelsk, litteratur, samt emner vedrørende historien og samfundslivet. For de stærkt handicappede, hvis erhvervsmuligheder

dengang var endnu vanskeligere end i dag, havde højskolen denne målsætning: „At give impulser til en tilværelse ude i samfundet, hvorfor der vil blive taget vidtgående hensyn til den enkeltes behov og muligheder“.

For begge skolers vedkommende var der i de første år alene tale om vinterkurser af seks måneders varighed. Fra 1. maj til 1. september afholdtes der en række 14-dages kurser med særlig vægt på foredrag og studiekredse. Eleverne boede på tomandsværelser med rindende vand, chatol, indbygget skab samt køjer.

1. november 1956

Høj- og efterskolen åbner med 62 elever - 39 på højskolen og 23 på efterskolen.

4 højskoleelever var ikke kommet til dagen. 1 efterskolepige blev efter ønske fra forældrene løst fra opholdet. Eleverne kom i løbet af eftermiddagen og blev sammen med forældre og pårørende beværtet med kaffe. Efter aftensmaden samledes vi i den store skolestue. I et kort foredrag bød Lauth eleverne velkommen til arbejdet. Derefter underholdt Magda og Peter Fredensborg samt Else Ebbesen med musik. Til sidst fandt præsentationen sted. Vi samledes så ved kaffebordene og efter afsyngelse af et par sange gik alle til ro.

Skolens endnu eksisterende, smukke røde træhuse blev i 1947 købt af Samfundet og Hjemmet for Vanføre. De betegnes i dag som henhv. „Manuellen“ (i de første år kaldt for „Børnely“, fordi bygningen var indrettet med bl.a. 4 soverum, hvert med 10 sengepladser) og „Annekset“ (ca. 27 enkeltværelser og opholdsrum). Igennem skolens første fem besværlige år fungerede de især som indkvarteringssteder for eleverne, For „Manuellens“ ved-

kommende siden hen udelukkende som rum for værksteder. Der var tale om dele af et større barakanlæg, som oprindeligt var opført ved Silkeborg Bad, og som under Anden Verdenskrig havde været et betydningsfuldt hovedkvarter for den tyske besættelsesmagt. En militær styrke på knapt 600 mand. Efter krigens afslutning havde samme type barakker tjent som hjemsted for ca. 400

tyske flygtninge på egnen omkring Silkeborg. Billedet viser en anden type værnemagts- og flygtningebolig, en såkaldt beboelsesvogn, placeret på grunden ved nordsiden af „Annekset“. Der blev i årene 1948 - 49 købt i alt 8 stk. af slagsen fra en krigsflygtningelejr (med plads til 15.000!) ved Gl. Rye, syd for Silkeborg. „Vognene“ var transportable huse, beregnet på hurtig flytning pr. jernbane. De var produceret

for den tyske værnemagt på Hou Savværk og Træindustri, dels ved havnen, dels i en lade på godset Gersdorffslund. Boligvognene, hvoraf de sidste blev revet ned for en halv snes år siden, blev indrettet dels til børnefamilier (4 køjer og 2 senge), dels til to familier, dvs. opdelt i to afsnit med plads til familier med henhv. 1 og 2 børn. Bade og toiletforhold var særdeles primitive.

10. november 1956

Hjemrejseweekend. 15 - 20 elever rejste. For de hjemmeværende holdt vi hyggeaften i pejsstuen med ild i pejsen. Vi sang mangfoldige sange, og Lauth læste en historie af Ingeborg Refling Hagen (norsk forfatter).

1. december 1956

Elevunderholdning med påfølgende bal. Kl. 19.30 samledes vi med 11 gæster fra Ortopædisk Hospital i Århus i den store skolestue, hvor eleverne underholdt en times tid med sang, musik og sketches. Derefter drak vi kaffe i de tilstødende lokaler. Så havde vi et strålende bal til kl. 02.00, ved hvilket folk, der aldrig havde vist sig på et dansegulv, dansede til de var dånefærdige. Ved midnat serveredes der pølser.

2. marts 1957

Stor fastelavnsfest, hvor alle var klædt ud efter alle kunstens regler. Pastor Wilhjelms og frues var sammen med forstander Nygaard Jensen dommere. 1. præmien tilfaldt en familie bestående af Thor, Kaj og fru Rathlou. 2. præmien gik til en vagabond og hans kvinde (Bente og Preben). 3. præmien tog fru Laursen samt alle pigerne forklædt som en indianerstamme. Vi havde en dejlig aften med bal til kl. 3.00. Salen var illustreret med morsomme tegninger, der var udarbejdet under Mortens kyndige ledelse.

29. marts 1957

Afslutning. Efter at gæsterne havde beset en smuk udstilling af eleverarbejder, samledes vi omkring kaffebordene - i alt 120 mennesker. Efter at Lauth havde talt, drak vi kaffe. Derefter talte direktør Kier, pastor Wilhjelms, chauffør Madsen, Lud og Langholz. Hanne Nielsen holdt en versificeret tale. Desuden var der foretaget en sang til lejligheden. Hele personalet blev rigt „begavet“ af eleverne. Svend Henning Christensen fra vinterholdet blev „ansat“ som kontorelev fra 1. maj og Munk Jørgensen som gartnerelev.

Sommeren 1957 blev der modtaget elleve hold kursister: 5. - 17. maj; 19. - 31. maj; 2. - 14. juni; 16. - 28. juni; 30. juni - 12. juli; 14. - 26. juli; 28. juli - 9. august; 11. - 23. august. Holdene bestod hver især af omkring 25 deltagere plus op til en halv snes gæster.

23. juni 1957

Sommerstævnet samlede ca. 1200 mennesker til eftermiddagsmødet, trods det at vejret ikke var alt for godt, der kom et par byger i løbet af eftermiddagen. Om aftenen til ballet, hvor egnens befolkning også deltog, var samlet 1500 mennesker. Program: kl. 13.30-14.00 Koncert af Centralværkstedernes Orkester. Dirigent Willy Christensen. Kl. 14.00 Velkomst ved

landsformanden (Landsforeningen af Vanføre) bogbindermester Frederik Knudsen. Derefter taler af den socialdemokratiske finansminister Viggo Kampmann (formand for Vanførefonden) og forhv. (konservative) socialminister Poul Sørensen. Kl. 15.00 Underholdning ved skuespillerinde Hanna Bjarnhof. Afslutning

på eftermiddagsmødet ved højskoleforstander Oluf Lauth. Kl. 19.30 Dans til to orkestre. Kl. 22.00 Skt. Hansbål - båltale ved Frederik Knudsen. Kaffe, is og sodavand kan købes på festpladsen.

(I anledning af det nyligt overståede valg mente Viggo Kampmann, ifølge referat i Horsens Folkeblad dagen derpå, at „når Frederik Knudsen for et par måneder siden havde indbudt både Poul Sørensen og ham til at tale, var det sket for at være sikker på at få en minister til stævnet. Nogle havde vel håbet på en socialminister i stedet for en upopulær finansminister. Finansministeren takkede, fordi Poul Sørensen og hans parti såvel som andre partier havde muliggjort det at drøfte sociale spørgsmål uden strid. I øvrigt talte finansminister Kampmann bl.a. om Vanførefonden, hvortil den første million blev skaffet i fjor efterår, hvorved man havde kunnet støtte opførelsen af et kollektivhus for vanføre i København, og han håbede, at man stadig ad den vej kunne skaffe penge, så dette byggeri kunne fortsættes på Fyn og i Jylland“. Fhv. socialminister Poul Sørensen understregede også det glædelige i, at det politiske skel stort set er ophævet, når det gælder sociale spørgsmål. Grundlaget er *hjælp til selvhjælp* og det gælder i høj grad også arbejdet for at bedre de vanføres kår).

1. oktober 1957

Vi modtog det nye hold elever: 38 højskoleelever og 22 efterskoleelever. 1 højskoleelev udeblev. Eleverne ankom i løbet af dagen, og

om aftenen samledes vi i spisestuerne til modtagelsesfest.

7. januar 1958

I snestorm ankommer de fleste af eleverne. Andersen, som i bussen hentede elever i København, kunne ikke køre herud fra Odder, men måtte overnatte med selskabet på Centralhotellet.

4. marts 1958

I busser en tur til Horsens, hvor vi var Vanføreforeningens gæster. Først var vi på en rundtur i byen og dens omegn. Derefter blev vi vist rundt i Klosterkirken. Det sidste af eftermiddagsbesøgene gjaldt Hede Nielsens fabrik, hvor vi efter omvisningen blev beværtet med øl og sodavand. Vi spiste så til aften i Selskabslokalerne. For os og foreningens medlemmer blev der vist en Amerikafilm. Aftenen sluttede med kaffebord og en lille svingom. Efter en udflugt, der begyndte kl. 12.30, vendte vi godt trætte hjem kl. 0.30.

9. marts 1958

Præsten (Tage Wilhjelmsen) havde arrangeret en tur for eleverne rundt til forskellige landmænd på egnen. Landmændene hentede dem selv i deres biler kl. 14.30 og kørte dem hjem igen til aftensmad.

14. marts 1958

Skolen havde besøg af Karl Bjarnhof, som optog en udsendelse til radioen.

(Referat i Aarhus Amtstidende 28. april 1958: „I en radioudsendelse fra Holsatia i Hou gav Karl Bjarnhof gennem samtaler med flere af eleverne lytterne et levende indtryk af, hvilken stor opgave det er, der løses bl.a. på denne højskole for invaliderede mennesker (...) Derfor blev udsendelsen i høj grad trods sin ballast af alvor en opmuntrende udsendelse - og en hyldest til den tanke, der ligger bag dette arbejde for de svagføre, og - i dette tilfælde - til forstander O.Lauths indsats“).

24. marts 1958

Besøg af Vanførefondens forretningsudvalg. Det blev herunder vedtaget, at nybyggeriet skulle påbegyndes, måske allerede til august, men senest til foråret.

(Referat i Aarhus Stiftstidende 25. marts 1958: Foruden finansminister Viggo Kampmann deltog næstformanden for fonden, bogbindermester Frederik Knudsen, Kbhvn.; amtmand P.Holck, Randers; professor N.Lindberg; landsretssagfører Kai Nielsen; administrationschef P.Stockholm; forstander Svend Møller „Elleslettegaard“ og arkitekt H.P.Nielsen, Od-

er. Viggo Kampmann udtalte bl.a.: „Midlerne skaffes dels ved udnyttelse af højskoleloven, dels ved støtte fra Vanførefonden og fra en bidragyder, som foreløbig må være ukendt. Der bliver jo betydeligt flere udgifter end til selve bygningen. Hensigtsmæssige møbler og inventar vil også give store udgifter. Men sagen er det værd“).

Sommeren 1958 blev der modtaget otte hold kursister i nogenlunde samme perioder som sidste år. Holdene var større og bestod af hver især omkring 30 - 80 deltagere inkluderet gæster.

14. august 1958

Besøg af 14 nordmænd. Det var handicappede, som var på rundtur i Danmark. De kom til aftensmad, og om aftenen havde vi underholdning i Pavillonen efter kaffebordet. Her optrådte flere af vore egne gæster og et par stykker af nordmændene, og aftenen sluttede med dans. Formiddagen efter havde vi en times underholdning ved (forfatteren, mag.art. dr.phil.) Jens Kruuse. Efter middagen kørte nordmændene videre mod Århus.

1. oktober 1958

Det nye hold elever ankommer i løbet af dagen, 37 højskoleelever og 22 efterskoleelever.

29. oktober 1958

Filmaften. Vi så „En dag i Radiohuset“. Den ugentlige højskoleaften begynder. Lauth indledte sin foredragsrække: „Storpolitik i Europa i dag“.

25. november 1958

Landsforeningen af Vanføres mærkedag. Vi havde efterskoleeleverne ude at sælge mærker om formiddagen, og højskoleelever om eftermiddagen. Der blev solgt 2000 mærker.

21. januar 1959

Frederik Knudsen ringer og fortæller, at der er skænket en million kroner til den nye skole af

Egmont-Fonden. (Meddelelsen blev først offentliggjort i dagspressen 30. januar 1959).

13. februar 1959

Esther Nagel fra Mellemfolkeligt Samvirke taler om flygtningeproblemerne i Europa.

Hun viste også en film fra de ungarske flygtninges ankomst til Østrig. Til slut kaffe.

14. februar 1959

Byggemøde, efter at vi for nylig har modtaget en gave på en million fra Egmont H. Petersens Fond til det nye byggeri. Samme dag taler Frederik Knudsen til eleverne.

Foråret 1959.

Den røde barakbygning, „Børnely“ afventer sin skæbne, skal den nedrives eller omdannes til værkstedsbygning?

Eftertiden gav svaret. I dag kendes bygningen under navnet „Manuellen“.

10. april 1959

Licitation over den nye højskole.

(Aarhus Amtstidende, 3. marts 1959: Det ny *Holsatia* er nu færdigprojekteret. Vi er klar til licitation om en uge, siger arkitekt H.P.Nielsen, Odder. I et særnummer af Vanførebladet gør forstander Oluf Lauth indgående rede for det store byggeri. Formand for byggeudvalget er sognerådsformand, civilingeniør O.Kier, Ris-skov.

Aarhuus Stiftstidende 11. april 1959: Ved licitationen blev følgende lavestbydende tilbud antaget:

Murerarbejdet: Hans og Karl Petersen, Randlev 590.000 kr.; tømrerarbejdet: E.Stentoft Nielsen, Boulstrup 405.000 kr.; glarmestearbejdet: A.Mikkelsen og Søn, Odder 17.559 kr.; smedearbejdet: Jens Jacob Simonsen, Odder 9900 kr.; blikkenslager- og tagdækningsarbejdet: Holger Jensen og Søn, Gylling 85.990 kr.; sanitet og varme: Johs. Andersen, Odder 150.816 kr.; Kedelanlæg: Dansk Stoker og Varmekedel Komp., Århus 24.425 kr.; elektricitet: Rasmus Brandbyge, Ørting 95.807 kr.; malerarbejdet: firma Aage Rostbøll, Odder 53.538 kr.; ventilation: Kaj Olsen, Bjerringbro 28.818 kr.

Horsens Folkeblad 11. april 1959: Der forelå fra et københavnsk firma et tilbud på samtlige arbejder for en sum af 1.581.500 kr., men det viste sig, at de enkelte tilbud fra stedlige håndværkere var henved 100.000 kr. lavere).

Lige som sidste år var der også i år otte sommerhold.

18. juni 1959

Udgravningerne til den nye skole begynder.

1. oktober 1959

Eleverne ankommer i løbet af dagen. Der var tilmeldt 35 højskoleelever og 24 efterskoleelever. 2 højskoleelever og 1 efterskoleelev har fået deres ankomst udsat.

7. november 1959

Inviteret til Herning afdelingens 5 års fødselsdag. Vi kørte fra Holsatia kl. 12 og var så i Hestlund hos Robert Hansen kl. 14.00, hvor vi var inviteret på eftermiddagskaffe. Vi så derefter Jacob Lauridsens trikotagefabrik i Ikast. Her blev vi budt på øl og sodavand samt rygelse. Vi kørte derefter til Herning, hvor vi så Mads Damgaards egetæppefabrik. Vores medbragte mad spiste vi på Centralhotellet, hvor vi om aftenen skulle til fest. Festen begyndte 19.30 og Lauth holdt festtalen. Under

kaffebordet var der underholdning ved Thorkild og Arthur fra Horsens, og aftenen sluttede med dans. Kl. 24.30 kørte vi hjem.

11. november 1959

Under kloakudgravningerne under den store lind sprængte mandskabet en stor sten. Lufttrykket knuste syv ruder i hovedbygningen. På kontoret, hvor Lauth sad foran vinduet, røg store glasstumper ind over ham.

30. januar 1960

Rejsegilde på den nye skole. Kl. 12.00 blev de tre kranse hejst over den nye bygning. Her takkede Kier håndværkerne for det store arbejde. Kl. 13.00 serveredes frokost (forløren skildpadde). Der var i alt godt hundrede mennesker.

(Uddrag af omtale i Demokraten 31. januar 1960: Det blev kort sagt i går: der er bevægelser fremme for, at Holsatia Højskole fremover skal hedde „*Egmonts Højskole for Vanføre*“ - til ære for det fond, som har muliggjort opførelsen af den store højskole i Hou.

Byggeudvalgets formand, civilingeniør Kier takkede for, at egnens håndværkere fik arbejdet helt igennem. I dag er vi begejstrede herfor og siger hjertelig tak til hver især. En hjertelig tak blev også sagt til finansminister

Viggo Kampmann (der var da endnu små tre uger til, at Kampmann skulle blive statsminister efter H.C.Hansens død, den 19. februar) og formanden for Egmont H.Petersens Fond, højesteretssagfører Frants Dragsted, der begge fik sendt et telegram fra forsamlingen.

Fra Politiforeningen fik man en gave på 57.500 kr., som man også takkede for. Arkitekt H.P.Nielsen, Odder bragte tak til alle sider for god medvirken. Han havde haft sine betænkeligheder med „vinterbyggeri“ - et begreb som kan være godt nok i byerne, hvor der er læ og gode vejforhold, men kan være frygteligt besværligt ude på landet.

Forstander Lauth sluttede sin tale med at sige: Vort og skolens sociale sigte er et ønske om lige værdighed. Det er skolens idé, og den vil vi fortsat kæmpe for i de nye bygninger).

6. februar 1960

Elevudflugt til Silkeborg. Vi kørte fra skolen kl. 12.30 og var hjemme kl. 02.30. På grund af det glatte føre kunne vi ikke køre omkring Laven, men kørte direkte til Silkeborg.

Her så vi først Museet, og derefter aflagde vi besøg på Silkeborg Bryghus, hvor vi blev beværtet på det bedste. Om aftenen var vi Silkeborg afdelingens gæster ved en fest på „La Strada“.

Det var helt igennem en vellykket dag.

11. marts 1960

Forestilling ved skuespiller Peter Kitter og pianist Willy Grevelund, derefter kaffebord.

3. maj 1960

Holsatia Høj- og Efterskoles første sommerlevhold rykker ind. Skolen er tilmeldt 60 elever, hvoraf én ikke når frem på grund af sygdom.

15. juli 1960

Horsens Folkeblad: I lørdags holdtes licitation over nedbrydningen af den gamle herskabsvilla, som hidtil har været højskolens hovedbygning. Der indkom seks tilbud, og fem af dem lød på, at tilbudsgiverne ville have fra 900 kr. til 8500 kr. for nedbrydningen - så lidt er bygningen værd.

31. juli 1960

De sidste elever rejser hjem. Om aftenen har vi fest for Gertrud Vinding, som denne dag bliver 60 år. Gertrud fratræder 1. august som køkkenchef.

10. august 1960

Kl. 14.00 skal den gamle hovedbygning være ryddet. Lauths og Fredensborgs lejligheder, samt kontor og køkken i den nye skole er færdig til indflytning.

15. august 1960

Nedbrydningen af den gamle hovedbygning begynder.

2. september 1960

Brev fra Statsministeriet til eleverne på Holsatia' Højskole, Halling pr. Hou: „Kære alle sammen, I har glædet mig meget med jeres venlige hilsen og med det dejlige træfad og den smukke gæstebog til min 50-års fødselsdag. Hvor var det pænt af jer at tænke så smukt på mig med disse arbejder. Jeg glæder mig til at kigge ind hos jer en gang i september. Mange venlige hilsener“ - Sign.: *Kampmann*.

Byggeriets to første etaper blev indledt og delvist gennemført, medens den gamle hovedbygning, „slottet“, endnu var i brug. Billederne viser, hvordan skolen gennemgik et ham-skifte.

Selve nedrivningen af „Holsatia“ foregik i september 1960 og blev gennemført på et par uger.

Ifølge den oprindelige byggeplan skulle Egmont Højskolen have været indviet allerede den

1. maj 1961. Men man valgte at udskyde denne officielle indledning af et nyt kapitel i højskolens historie til den 3. november 1961, dvs. til fem-årsdagen for Holsatia Højskoles start.

De nye bygninger havde plads til i alt 62 elever fordelt på 27 dobbeltværelser og 8 enkeltværelser. Alle uden toilet og bad. Dog sådan, at hver elevgang havde sine

toilet- og badefaciliteter. Der var nu fire klasseværelser, bibliotek, foredragssal med scene, opholdsrum med pejs, spisesal og vandresal. Dertil kom så udover

den ny forstanderbolig også et stort nyt køkken, et administrationskontor, diverse depotrum og et kiosksalg.

7. september 1960

Tårnet på hovedbygningen falder - og „den grå dames“ ene sko fløj over i gartner Olsens have. (Der er i årenes løb vedvarende blevet fortalt mange historier om denne spøgelseskvinde, som selv ædruelige personer hævder at have set på skolen, i parken eller skoven).

3. oktober 1960

Modtog for første gang elever i det nye hus. I løbet af dagen ankommer 35 højskoleelever og 24 efterskoleelever. Om aftenen velkomst i foredragssalen, hvorefter man drak kaffe i spisestuen.

21. december 1960

Juleafslutning. Vi spiste middag kl. 17.00. Kl. 19.00 opførte eleverne et julespil („Et Julespil“ af Finn Methling. Stykket, der egentlig er skrevet for radio, er i fem akter og var omarbejdet for teaterscene). Det var instrueret af Lauth og Lis Andersen. Til at overvære scenens indvielse var foruden pastor Tage Wilhjelts inviteret arkitektparrene H.P.Nielsen og Holm Nielsen. Fru Lauth, som havde ligget på sygehus en måneds tid, kom hjem til afslutningen. Efter kaffebordet, som sluttede 22.30, kørte Hans og Olesen til Århus med de elever, som skulle med natbåden til København.

12. marts 1961

Forældredag. Der var mødt ca. 40 pårørende til eleverne. Kl. 15.00 samledes man om kaffebordene i spisestuen, hvorefter Lauth holdt foredrag. Der var nu frit samvær til kl. 18.00, og man besøgte herunder udstillingerne af elevernes vinter-arbejder. Derefter servering af drikkevarer til den medbragte mad. Efter aftensmaden opførte fem elever et lille fint skuespil, og dagen sluttede kl. 20.30 med aftenkaffe.

4. april 1961

Modtog sommerens 34 højskoleelever samt 25 efterskoleelever.

20. maj 1961

Efter fjernsyn (!) kaffebord.

30. juni - 3. juli 1961

Landsforeningen af Vanføre afholder repræsentantskabsmøde med ca. 110 deltagere. I forbindelse med mødet (1. juli) taler socialminister (jo, det er rigtigt, der var endnu to måneder til han blev udnævnt til kulturminister) *Julius Bomholt*.

3. juli - 9. juli 1961

Rudolf Steiner Skolen lejer *Egmont Højskolen* (første gang navnet bruges i dagbogen!).

9. juli - 2. september 1961

Skolen udlejet til ferieformål for Landsfor-
eningen af Vanføre. Der er i løbet af sæsonen
fire hold feriegæster. Hvert af de tre første hold
er på ca. 140 deltagere. Det fjerde på ca. 110.

3. oktober 1961

Modtog 55 højskoleelever og 27 efterskol-
eelever.

3. november 1961

Indvielse af *Egmont
Højskolen*. Program:
Tale ved formanden for
Egmont Højskolen, bog-
bindermester Frederik
Knudsen. Musik: Carl
Nielsens strygekvartet,
F-dur, Opus 44 ved Mu-
sica Vitalis-kvartetten:
Villy Kær, 1. violin. Allan
Schou, 2. violin. Richard
Dahl, bratsch og Svend
Nielsen, violoncel.
Derefter taler ved over-
retssagfører Frants
Dragsted fra Egmont
H. Petersens Fond; un-
dervisningsminister
K. Helveg Petersen. Sang
til Egmont Højskolen:
„Liv genrejst vil vi fejre“.
Taler ved forstander for
Egmont Højskolen, Oluf
Lauth og formanden for
Vanførefonden, statsmi-
nister Viggo Kampmann.
Omvisning på skolen.

På forsiden af Horsens Folkeblad 4. november 1961: 14-årige Ole - dagens mand på Egmont Højskolen. Det blev faktisk den 14-årige Ole, søn af forstanderparret Lise og Oluf Lauth, Egmont Højskolen i Hou, der blev dagens mand ved den store indvielseshøjtidelighed på højskolen i går. Det var ham, der viste ministrene og en række andre officielle personer rundt på højskolen, og hver gang man ikke kunne finde ud af noget, lød råbet: „Hvor er Ole?“ - og straks kom den friske dreng springende. På billedet studerer han sammen med (fra venstre) statsminister Viggo Kampmann, formanden for Egmont H.Petersens Fond, overretssagfører F.Dragsted, socialminister Kai Bundvad og undervisningsminister K.Helweg Petersen en plan over skolen tegnet af arkitekt *H.P.Nielsen*, Odder. Den arkitektoniske stil, præget af dens enkle funktionelle formsprog, såvel i detaljerne som i hele sin grundplan var typisk for tiden. Og særdeles anvendelig til formålet: et fremkommeligt et-plansbyggeri.

Daværende finansminister *Viggo Kampmann* var allerede i december 1957, som formand for Vanførefonden, indtrådt i styrelsen for Den selvejende institution Holsatia Højskole. Det fandt sted i forlængelse af, at

Vanførefonden havde bidraget til højskolens oprettelse. Det var Kampmann, der sørgede for kontakten til *Egmont H. Petersens Fond*, som på det afgørende tidspunkt, i januar 1961, skabte det økonomiske grundlag for byg-

geriet af, hvad der herefter blev omtalt som *Egmont Højskolen*.

Fra venstre mod højre: Undervisningsminister K. Helveg Petersen, socialminister Kai Bundvad og statsminister Viggo Kampmann.

Lise Lauth

Kai Bundvad

Efter at programmet var afviklet blev der serveret frokost kl. 13.00. Ved frokosten, som varede til kl. 16.00 taltes der bl.a. af følgende:

Bogbindermester Frederik Knudsen; arbejds- og socialminister Kai Bundvad; undervisningsminister K.Helveg Petersen; civilingeniør O.Kier; vurderingsformand Harry Nielsen; kontorchef Ulf Trier; smed Peter Skjold (Lise Lauths far); overretssagfører Frantz Dragsted; „Hr.“ Lis Hartel (dvs. ægtefællen til den kvindelige medaljevinder i skoleridt, der på trods af sit polio-handicap vandt sølv på den berømte hest „Jubilee“ ved de Olympiske Lege i 1952 og 1956, henhv. i Helsinki og Melbourne); pastor Tage Wilhjelm; elev E. Bech; forstander Oluf Lauth.

Om aftenen var der dans fra kl. 20.00 - 02.00. Ved midnat serveredes pølser.

K.Helveg Peter-

Oluf Lauth

4. november 1961

Udflugt til Herning. Vi startede kl. 13.00. Om eftermiddagen besøgte vi J. Lauritzens Trikotagefabrik i Ikast og Hammer Gulvtæpper i Hammerum. Kl. 18.00 spiste vi vor medbragte mad i Herninghallen, hvor vi kl. 19.30 samledes i festsalen til Herning-afdelingens stiftelsesfest. Her blev der budt velkommen af formanden, Robert Hansen, hvorefter festtalen blev holdt af kirkeminister Bodil Koch. Derpå faneindvielse, fælles kaffebord, ballet og akrobatik.

24. november 1961

Oluf Lauth skriver i Højskolebladet (nr. 47, 86. årg.) bl.a.: „Hvad der i 1956 begyndte som et primitivt og skrøbeligt eksperiment, har nu fået en ramme, der givet vil få det fremtidige skolearbejde til at blomstre. Denne højskole, som er et af højskolebevægelsens yngste skud, har nu fået sin egen form, sit eget ansigt. Det var højskolen, der var en medvirkende årsag til at forvandle en almue til en bevidst bondestand. På samme måde har denne nye skole en forpligtelse til at være medvirkende til, at de vanføre når frem til ligeværdighed med landets øvrige borgere. For enhver bevægelse i vort land har dette at kunne rejse en skole været et tegn på livsduelighed. Det er det også i dette tilfælde, men det er samtidigt noget mere. Denne skole er nemlig bygget op på en måde, så den giver

den enkelte elev - selv den sværest ramte - en følelse af uafhængighed, af frihed. Skolen har ingen dørtrin, ingen trapper. Der findes mangfoldige hjælpemidler, som betinger, at den vanføre ikke besværes af, ja sommetider glemmer sit handicap“.

1. december 1961

Ny pedel ansættes. Igennem 30 år var *Emil Mikkelsen* pedel, gartner og altmuligmand. Først et år efter, at han, sammen med sin kone *Else Mikkelsen* blev ansat ved den nye Egmont Højskolen den 1. december 1961, fik man anskaffet en traktor med klipper, fræser, plov og sneskraber. Dvs. at al snerydning, fejning osv. indtil da var blevet udført med håndkraft. Det var en stor lettelse. Men det betød også, at der nu kunne stilles endnu større krav til ikke alene vedligeholdelse, men også til udnyttelse af skolens store park- og haveanlæg. Skolen var i begyndelsen i meget høj grad selvforsynende, især hvad grøntsager angik.

En almindelig arbejdsdag kunne tage sig sådan her ud: Man mødte klokken 6.30. Kontrollerede oliefyret og belysning i opholdsrum og gange. Fodrede og muggede ud hos grisene ovre i staldbygningen. I hvert fald to gange om ugen skulle alle gangene vaskes og tørres over. Det skete straks fra starten med maskinkraft. Derudover var der konstant arbejde med flyt-

ning af inventar fra rum til rum eller f.eks. mål på fodboldbanen. Reparation af vand- og elinstallationer. Vinduespudsning. Vedligeholdelse af køkkenmaskiner. Skolens biler skulle også holdes under opsyn og køres på værksted, når det var tiltrængt. Der skulle foretages indkøb såvel af madvarer som af f.eks. maling, værktøj og materialer.

Også lørdage var i begyndelsen arbejdsdage. Her kunne pedellen f.eks. komme til at smøre køkkenmaskinerne og foretage den ugentlige rensning af fyrkedlerne. Skolen var i flere henseender noget upraktisk indrettet. F.eks. stod dens skraldespande nede for enden af trappen til kælderen, hernede befandt skolens kølerum sig også. Så der var konstant en livlig trafik op og ned mellem stue- og kælderetage.

Som allerede nævnt var skolen i høj grad selvforsynende, hvad grøntsager angik. Lige som skolens parkanlæg krævede vedvarende pasning i alle detaljer, nedklipning af buskads, fjernelse af muldvarpeskud, græsslåning osv. sådan også med de store køkkenhaveanlæg. Så godt som året rundt skulle der sås, plantes, graves og luges, sådan at der hele tiden kunne hentes kartofler, gulerødder, porrer, kål, løg, persille og rødbeder.

Når der var sæson for det, kunne der også leveres både rabarber, bønner, spinat, salat,

radiser, samt ribs, sol-, hind- og jordbær. Og så var der oveni også stort anlagte bede, sådan at skolen næsten hele året rundt kunne have friske, afskårne blomster på alle borde. Hvad det sidste angik gjorde Emil altid særlig meget ud af bedene med prydblomster. Det gælder for en skole såvel som for mennesker: det første indtryk har stor betydning. Så når som helst der kom gæster, kunne de altid glæde sig over omhyggeligt passede rosen- og/eller tulipanbede ved skolens hovedindgang.

I slutningen af 1959 blev højskolens grundareal kraftigt udvidet mod nord og vest. Det var nødvendigt, fordi det nye højskolebyggeri brente sig ud over den jord, som tidligere havde været anvendt som køkkenhaver, urte- og blomsterbede.

16. januar 1962

Danmarks Radio optager en ungdomsudsending, der sendes den 19. ds.

4. februar 1962

„Åbent hus“ fra kl. 14.00 - 17.00. Skolen besøgte af 3-400 mennesker.

Fra februar til begyndelsen af maj er Oluf Lauth indlagt på Århus Amtssygehus, udskrives til rekreation i Løgumkloster den 5. maj.

27. marts 1962

Afslutning på vinterholdet kl. 19.30. Ved kaffebordet blev der talt af fru Lauth, flere af lærerne, samt et par elever.

4. maj 1962

Oplæsning ved Lund i foredragssalen kl. 20.00. Ved kaffebordet fortalte pastor Wilhjelms om modstandsbevægelsen i Gosmer-Halling sogne under besættelsen. Efter kaffen var vi ude at se på tændte lys i vinduerne.

29. maj 1962

Hads Herreds Husmoderforening og ægtemænd på besøg. Ved ankomsten kl. 19.30 fortalte pastor Wilhjelms i foredragssalen om skolens arbejde og formål. Derefter rundgang på skolen. I alt 200 - 250 deltagere.

5. juni 1962

Lise og Oluf Lauth vender hjem fra rekreation i Sønderjylland.

27. juni 1962

Nordisk Vanføreforenings Kongres i København i dagene 28. juni - 1. juli. I forbindelse hermed kongrestur til Jylland. Ca. 25 deltagere besøgte Egmont Højskolen. Efter frokost omvisning på skolen. Samme dag indlægges Oluf Lauth på Ortopædisk Hospital til operation.

3. oktober 1962

Der ankommer 87 elever, 30 efterskole og 57 højskoleelever. Om aftenen velkomsttale i foredragssalen ved forstander Lauth.

17. november 1962

Byggemøde. Indretning af lejlighed over foredragssalen.

9. februar 1963

Oluf Lauth fylder 40 år. Fødselsdagschokolade kl. 15.00.

1. maj 1963

Polio vaccination af elever og personale.

20. maj 1963

Skolen har besøg af den russiske socialminister, fru L.P.Lykova med følge af lægechef fru Pannina, chefredaktør ved det russiske *Socialt Tidsskrift*, hr. Derevnin og to tolke m.fl.

23. maj 1963

Kristi Himmelfartsdag er hele skolen på udflugt i busser til Skamlingsbanken i strålende vejr.

16. juni 1963

Billedhuggeren Harald Isenstein fortalte om sin kunst og viste lysbilleder.

27. - 28. september 1963

Skolen afholdte sit første elevmøde med deltagelse af 180 elever. (De seneste tre „rigtige“ højskoleår havde Egmont Højskolen haft i alt ca. 550 elever). Vi begyndte med underholdning lørdag aften af de kongelige skuespillere Henry Lohmann og Jørgen Kiil. Søndag formiddag begyndte vi med morgensang, hvorefter Lauth talte om „Har vi et socialt syn“. Derefter holdt elevforeningen stiftende generalforsamling. Lovforslaget vedtoges med få ændringer. Til elevbestyrelsen valgtes Harry Clausen, Odense (formand); Sv.H.Christensen, Egmont Højskolen (kasserer); Frode Nielsen, Silkeborg (sekretær); Henry Jensen, Silkeborg og Hans Jørgen Skjødt, Egense. Suppleanter: Ebbe Finn

Espersen og Linne Knakkergård. Til revisorer valgtes Edv. Lund og Inger Lise Madsen. Suppleanter Victor Madsen og Erik Jervin. Om eftermiddagen talte redaktøren af Højskolebladet og forstander for Magleås Højskole, Poul Dam om „Danmark set fra u-landene“. Derefter sluttede det første elevmøde.

3. oktober 1963

Vinterholdet bestod af 89 elever, 64 på højskolen og 25 på efterskolen. En af højskoleeleverne bor hjemme, i Malling ved Århus.

23. - 24. november 1963

Bestyrelsen for Egmont Højskolens elevforening afholder sit første møde på skolen.

11. januar 1964

Oluf Lauth får på Vanførehjemmet overrakt Hans Knudsen-Medaljen med en hæderspris på kr. 10.000. Begivenheden blev om aftenen transmitteret i tv.

(Hans Knudsen-medaljen gives for en fremragende indsats inden for vanføreforsorgen. Den er indstiftet til minde om pastor Hans Knudsen, der i 1872 stiftede Samfundet og Hjemmet for Vanføre).

(Aktuelt den 12. januar 1964 refererede bl.a.:
- Jeg har i min højskoletid erfaret, at den han-

dicappede er den af alle, der har hårdest brug for højskoleophold, fordi han dér kommer ind i det fællesskab, han mere end nogen anden trænger til, sagde Oluf Lauth.

Formanden for Hans Knudsen-medaljens komité, Frederik Knudsen, erkendte ved prisoverrækkelsen i går, at han havde været blandt de skeptiske, som var overvundet, og sluttede: - For denne indsats, denne trofasthed og denne stædighed får du i dag den højeste udmærkelse, vi kan give dig. Forstander Lauth takkede. Og han mente hvert ord, da han siddende i sin kørestol sagde, at han ikke følte sig udmærket som enkeltperson, men som repræsentant for den store gruppe af vanføre i Danmark).

5. februar 1964

Optræden af skuespillerinderne Kirsten Verner og Jytte Møller. Deres program var „Kvindesind“. Oluf Lauth indlagt på Rigshospitalet.

15. februar 1964

Kl. 20.00 fandt det årlige karneval sted som sædvanlig. Lise og Oluf Lauth var i år forhindret i at være med, da Lauth var indlagt på Militærhospitalet. Fru Wilhjelm var dommer, og var også udklædt som sådan. Vi sluttede kl. 03.00.

6. marts 1964

Skolen inviteret til gudstjeneste i Århus Domkirke kl. 14.00 af domprovst Jørgen Bøgh (tidl. lærer ved Askov Højskole, fra 1943 og fhv. forstander for Ollerup Folkehøjskole og Den Frie Lærerskole s.st. 1949 - 52). Vi kørte allerede herfra kl. 12.15, så vi nåede en rundgang i kirken før gudstjenesten.

Efter gudstjenesten drak vi kaffe på Kate-dralskolen. Der blev så kørt en rundtur i byen med de elever, som ikke selv kunne gå rundt. Kl. 18.00 spiste vi vores medbragte mad på Ortopædisk Hospital. Vi sluttede dagen med at gå i teateret kl. 20.00, hvor vi så „Stedfortræderen“ (af den tyske forfatter Rolf Hochhuth, om den katolske pave Pius XII's problematiske holdning til jødeforfølgelserne under Anden Verdenskrig).

15. marts 1964

Forældredag. Ankomst kl. 14.00, hvor elevudstillingen åbnede. Kl. 15.30 kaffebord, hvor Lauth bød velkommen. Kl. 16.00 foredrag ved Lauth. Kl. 18.00 middag og kl. 19.00 skuespil, som bestod af brudstykker af Holberg. Der var mødt ca. 50 pårørende.

17. marts 1964

Forfatteren R.Broby-Johansen viser lysbilleder og holder foredrag om nutidskunst.

19. marts 1964

Vanførehjemmets bestyrelse holder møde her kl. 10.00. Efter mødet spises frokost og efter en rundgang på skolen afsluttes med eftermiddagskaffe.

Samme aften rejser Lise og Oluf Lauth med „Helserejser“ på en 14-dages rejse til Jugoslavien.

1. april 1964

Sommerholdet ankommer. I år er der i alt 93 elever.

18. april 1964

Dybbøl-aften. Lauth læser og fortæller om begivenhederne for 100 år siden.

4. maj 1964

Lauth læste digte og breve fra besættelsestiden (bl.a. af Oluf Lauths meget nære ungdomsven fra modstandskampen i Varde, lyrikeren *Mogens Friis*, som i en alder af kun 19 år blev skudt under kamp med Hipo-mænd i København, dagen inden krigens afslutning), hvorefter vi var ude for at se på lys i vinduerne.

7. maj 1964

Kristi Himmelfartsdag. Udflugt til Sønderjylland. Vi startede i alt 113 herfra kl. 8.10 og var ved Dybbøl Mølle kl. 11.30.

Kl. 12.00 spiste vi middag på Hotel Dybbøl Banke og var derefter rundt i skanserne.

Kl. 14.00 ankom vi til Idrætshøjskolen, hvor vi blev vist rundt. Her var det især interessant at se den store frihedshal.

Kl. 16.00 ankom vi til Danfoss. Efter en rundgang i fabrikshallerne spiste vi vores medbragte mad i fabrikkens kantine. Her fortalte hr. Hjelm om arbejdet og arbejdsforholdene.

Vi var hjemme kl. 22.30.

26. maj 1964

Besøg af en gruppe på 24 vesttyske socialrådgivere ledsaget af Det Danske Selskab's medarbejder, Knud Nielsen. Gruppen ankom ca. kl. 10.00 - spiste frokost - kørte igen midt på eftermiddagen.

7. juni 1964

Lauth fortæller om og viser lysbilleder fra sin rejse til Jugoslavien.

9. juni 1964

Politisk diskussionsaften. Vi har inviteret repræsentanter fra fire ungdomsorganisationer: Venstres Ungdom (Jørgen Brøndlund Nielsen); Radikal Ungdom (Keld Skovfoged Olsen); Socialistisk Folkeparti (Arne Normann) og Retsforbundet (Ib Christensen). De fire indledere startede med hver ti minutters taletid, hvorefter

de besvarede spørgsmål fra salen. - Et lignende møde blev afholdt den 17. juni med repræsentanter fra Socialdemokratiet (Kaj Frederiksen); Konservative (Arne Stenfeldt Sørensen); De Uafhængige (Jørgen Vester); Kommunisterne (Gunnar Kanstrup).

5. juli - 12. september 1964

Egmont Højskolen lejet ud til Landsforeningen af Vanføres feriearrangementer.

24. juli 1964

Besøg på skolen af 35 bandagister fra 26 forskellige lande (United Nations International Seminar), rejseleder er skolebestyrer Søndergaard. Socialminister Kai Bundvad, som ferierer her på skolen, byder velkommen på regeringens vegne. Der spises herefter middag.

19. - 20. september 1964

Der afholdes elevmøde med deltagelse af 130 elever. Vi startede lørdag aften med underholdning ved Ziga Enø's Zigeunertrio, som også spillede til dans efter kaffebordet.

Søndag morgen begyndte med morgensang kl. 9.00, hvorefter Lauth holdt foredrag. Ved generalforsamlingen, hvor Henning Jensen og Sv. Henning Christensen var på valg, blev de begge genvalgt. *Ejvind Mortensen* (der godt 20 år efter skulle blive Egmont Højskolens

forstander, 1985 - 1991) blev valgt i stedet for Hans Jørgen Skjødt.

Om eftermiddagen talte forstander *Poul Engberg*, Snoghøj over emnet: Danmarks forhold til Europa. (Poul Engberg var tidligere lærer ved Askov Højskole, fra 1934; forstander ved folkehøjskolen Købmandshvile, 1951 og forstander ved Snoghøj folkehøjskole 1958 - 73; siden hen først valgmenighedspræst i Møllerup; derefter frimenighedspræst i Rønshoved. Poul Engberg støttede fra første færd Oluf Lauths højskoleideer og var igennem mange år medlem af Egmont Højskolens bestyrelse).

1. oktober 1964

Der ankommer 91 elever - 24 efterskoleelever og 67 højskoleelever. Om aftenen holdt forstander Lauth velkomsttale i foredragssalen.

Til oktober er ansat tre nye lærere: Agnethe Daugbjerg; Legarth Iversen og Henning Jørgensen; samtidigt er Unni Klüver Jakobsen og Paul Hvirvelkær fratrådt som lærere. (I juli måned blev Else Thomsen ansat på kontoret).

12. - 13. november 1964

Wienersängerknaben kommer på besøg, overnatter og giver koncert.

14. - 15. november 1964

Lauth får besøg af fem medlemmer af Reichsbund Schleswig-Holstein afd., som overrakte Lauth deres sølvnål.

21. januar 1965

Skolepsykolog Kurt Christensen, Herning var her for at foretage en psykologisk undersøgelse af en del af højskoleeleverne.

22. februar 1965

Forfatteren Georggjedde fortalte om evnesvages problemer.

2. marts 1965

22 særforsorgslærere fra Jylland besøger skolen. Forstander Lauth orienterede dem om skolen.

6. - 7. marts 1965

Kaj Munk-aftener. Lørdag aften oplæsning af forskellige elever om hans liv. Søndag aften opførelse af Kaj Munks skuespil „Kærlighed“ (første gang opført på Det kgl. Teater i 1935).

1. april 1965

Der ankommer i alt 23 nye elever, som skal være på sommerkursus sammen med de elever, som er blevet tilbage fra vinteren. Vi har nu i alt 93 elever.

11. april 1965

Den store Egmont-dag, som vi alle havde set hen til med spænding. Ville vi få så mange penge, at vi kunne købe et billard-bord? Der kom mange mennesker, og da vi gjorde kassen op kl. 22.00 om aftenen, kom vi til det glædelige resultat, at vi havde fået godt fem tusinde ind.

(Jyllands-Posten bragte den 4. april en stort opsat foromtale, heri kunne man bl.a. læse: „Egmont-højskolen i krattet nær Hov kan undertiden have vanskeligt ved at holde sig bilturisterne fra livet, men på søndag bliver portene slået op for alle interesserede, der er indstillet på at få en fornøjelig dag og i at betale forholdsvis beskedent derfor i en god sags tjeneste.

Denne første Egmont-dag bliver et efter forholdene ret storstilet arrangement. Der bliver boder med ting, som skolens elever har fremstillet, filmforevisning, tombola, cafeteria osv., og eleverne har indstuderet en forestilling og opfører Johannes Møllers „Arvesølv“.

Formålet med det hele, siger Oluf Lauth, er - udover at give den underholdning, vi kan byde på - simpelthen at plyndre de besøgende mest muligt, så skolens elever kan få forskellige faciliteter. Nu drejer det sig i første omgang om at få erstattet et sammenbrudt billard-bord,

men også en motorbåd og forskelligt andet er på ønskelisten“).

4. maj 1965

Lærer Okkels fra Boulstrup talte om forholdene i Danmark under besættelsen.

27. maj 1965

Skolen var på udflugt til Samsø. Vi tog fra Hov om formiddagen med Samsø-båden og var tilbage om aftenen kl. 22.30.

23. juni 1965

Skt. Hans aften. Underholdning ved Gerda Gilboe og kapelmester Lindorf Larsen

26. - 27. juni 1965

Der afholdtes elevstævne med deltagelse af ca. 130 elever. Vi begyndte lørdag med underholdning ved harmonikaspilleren Mogens Ellegaard. Efter kaffebord var der dans.

Søndagens program begyndte kl. 9.00 med morgensang, hvorefter Lauth holdt foredrag om plejehjem.

Efter foredraget holdtes generalforsamling, hvor Clausen og Frode Nielsen stod for valg og blev genvalgt. I stedet for Ejvind Mortensen valgtes Käte Larsen.

Om eftermiddagen holdt revalideringschef Hans Hansen, Esbjerg foredrag om „Frihed inden for revalideringsarbejdet“.

Ved skoleårets slutning rejste følgende lærere: Inger Christensen, Ellen Nielsen, Agnete Daugbjerg og Henning Jørgensen.

Fra nyt skoleårs begyndelse er Henning Hansen, Henry Jensen, Ellen Olsen og Erik Sjørvad ansat som lærere.

Desuden virker som timelærere: Harry Hasager, Ina Kristensen og Solveig Hauberg.

4. juli - 1. september 1965

Skolen lejet ud til Landsforeningen af Vanføres feriearrangementer og ledes af rejsesekretær Erik Knudsen.

5. juli 1965

Besøg af 70 amerikanske handicappede.

29. - 31. august

Besøg af 25 polakker.

5. september 1965

Vinterskolen begynder i år efter en ny ordning på denne dato. Der ankommer i alt 90 elever til vinterskolen.

Granitskulpturen af Svend Halberg blev i 1965 skænket af *Egmont H. Petersens fond*. Den stod oprindeligt i atriumhaven ved spisesalen, men blev i forbindelse med nybyggeriet i 1978 - 79 flyttet ned i parkanlægget, hvor den i dag kan ses fra vejen op imod skolens hovedindgang.

12. september 1965

Festligheder omkring afsløringen af Svend Halbergs skulptur, skænket af Egmont H. Petersens Fond. (Skulpturen består af tre tons bornholmsk granit og er i dag placeret i parken ved opkørslen til skolen).

(Aarhuus Stiftstidende 13. september 1965: „Ved en smuk højtidelighed og i overværelse af over 100 mennesker, deriblandt repræsentanter for socialministeriet, blev en to meter høj granitskulptur i går formiddag afsløret i den lille have ved Egmont Højskolen i Hou. Skulpturen er udført af billedhuggeren Svend Halberg, Munke Bjergby ved Sorø på Sjælland. (...) Han har arbejdet med skulpturen i tre år, først som en lille ler- og gipsmodel og senere i utallige større og mindre udgaver“.

Til Horsens Folkeblad, samme dato, udtalte Halberg: „Jeg skal indrømme, at opgaven sommetider har gjort mig betænkelig og givet mig nerver. Helt tilfreds med resultatet er jeg da heller ikke. Man har et billede i hovedet og en illusion om, hvordan det skal se ud, men jeg bliver aldrig tilfreds. Heldigvis da!

Det er svært at udtrykke følelser i noget så hårdt som granit, fortsætter kunstneren. Det var min mening, at man skulle kunne føle varme, hvor de to menneskers hænder mødes, føle

varmen imellem dem. Og er en tanke virkelig stærk, skulle det også være muligt at udføre tingen, som man forestiller sig den - og som man tror på den, slutter Svend Halberg en lille samtale foran den smukke skulptur“.

I Demokraten, samme dato, kunne man bl.a. læse; „Forstanderen fortalte om billedhuggeren og om skulpturens fremkomst, som egentlig er blevet til efter en konkurrence, som Egmont H. Petersens Fond havde lavet mellem to unge billedhuggere. De skulle hver indsende en skitse, og den man syntes egnede sig bedst til skolen, skulle udføres af kunstneren“).

27. november 1965

Besøg af en gruppe elever fra Herning Gymnasium, som opførte Erik Knudsens „Frihed er det bedste guld“ (politisk satirisk skuespil fra 1961). Besøget gentages om foråret, den 5. februar 1966.

28. januar 1966

Afslutning for de 14 elever, der rejser. Underholdning af to folkesangere fra „Kabaret Hænen“, som synger danske og irske folkeviser. Derefter kaffe og dans.

1. februar 1966

16 nye elever ankommer.

12. februar 1966

Røg i køkkenet. Der opstår kortslutning og ild bryder ud i en fedtkoger. Brandvæsenet tilkaldes, men ilden er så godt som slukket, da de når frem. Hele køkkenet er tilsodet, og der er et stort hul i loftet. Håndværkerne går i gang med udbedring af skaderne på mandag.

(Ifølge en notits i Demokraten samme dato fandt branden sted ved 23-tiden (dvs. dagen før). Da de forskellige afsnit i skolen er forsynet med brandmure, var der ingen risiko for, at en brand kunne brede sig. Man fandt det da heller ikke nødvendigt at vække eleverne. Odder Brandvæsens personale var samlet til klubaften på Hotel Phønix, da det blev kaldt ud lidt før kl. 23.00. Man havde haft foredrag af brandinspektør Kløve, Viborg).

28. februar 1966

Offentligt møde. Emnet var: „Et sogn og dets højskole“. Mange mødte, ca. 80.

(Denne korte notits dækkede over en offentliggørelse af nogle omfattende udvidelsesplaner, som Oluf Lauth indviede egnens beboere i. „Ifølge projektet skal udvidelsen bl.a. omfatte en stor idrætshal, en bygning med 30 eneværelser til meget stærkt handicappede, klasseværelser, deriblandt en del til særfag og endelig

tre lærerboliger. Sportshallen vil blive stillet til rådighed for Hou-beboerne, da Egmont Højskolen ikke kan udnytte den 100 procent. På mødet, der havde samlet 120 af egnens beboere, blev nyheden om den kommende Hou-hal mødt med begejstring. Byggeriet tænkes foretaget vest for skolen i retning mod jernbanen på et areal, som skolen venter at kunne købe af Gosmer-Halling Kommune. Skitseprojektet vil i løbet af kort tid blive forelagt bestyrelsen på en generalforsamling,“ skriver Aarhus Stiftstidende 2. marts 1966 og nævner, at udvidelserne vil komme til at koste mellem tre og fire millioner kr.

Samme dag kan man i Horsens Folkeblad bl.a. læse om Højskolen i Hov, der har 90 elever, hvor der reelt kun er plads til 60. Ifølge Oluf Lauth har tilgangen været næsten eksplosiv. „Med de stadig flere trafikulykker o.lgn., hvor folk ofte kommer alvorligt til skade, bliver der naturligvis større behov for skoler, som tager sig af handicappede. Det er Egmont Højskolen faktisk ene om at kunne. (...) I denne uge skal bestyrelsen for Egmont tage bestemmelse om, hvorvidt skitseprojektet til de planlagte udvidelser skal sendes til ministeriet. Sker det, vil der normalt gå tre år, inden igangsætningstilladelse kan opnås. Men i dette tilfælde, hvor udvidelsen er stærkt påkrævet, vil det nok ske betydeligt tidligere“).

5. marts 1966

Til fest i Vanføreforeningen. 40 Års jubilæum på Varna i Århus.

12. marts 1966

Bestyrelsesmøde.

19. april 1966

Møde på Vanførehjemmet i København med undervisningsinspektør Skov Jørgensen og direktør Engberg Pedersen vedrørende om-lægning af undervisningen. Fredensborg og Sjørvad deltog foruden Lauth. Dagen efter: elevmøde på Kollektivhuset. De tre sidstnævnte deltog sammen med i alt ca. 55 elever. Kjeld Ingrisich underholdt.

4. maj 1966

Lauth taler om besættelsen. Kaffe. Derefter lys i vinduerne.

5. maj 1966

Notat i lærerprotokollen: Det vedtoges, at man for fremtiden ikke fra skolens side vil markere den 4. maj ved om aftenen at anbringe tændte lys i vinduerne.

13. maj 1966

Notat i lærerprotokollen: Det vedtoges, at efter-skolens elever for fremtiden - og uden at skulle

indhente tilladelse hos den vagthavende - har tilladelse til at færdes uden for skolens område til kl. 21.00.

17. maj 1966

Det oplystes, at skolens økonoma, Inge Merete Andersen, der også er uddannet som delings-fører, har tilbudt at lede gymnastik for de af skolens piger, der har lyst dertil. Det besluttedes at modtage tilbudet.

19. maj 1966

Kristi Himmelfartsdag havde vi vores årlige udflugt, som i år gik til Jellinge; Glud Museum og Snaptun Færgegaard.

5. juni 1966

I anledning af Grundlovsdag en konkurrence mellem høj- og efterskolen i spørgsmål vedr. samfundslære. Højskolen vandt. Besøg af boligudvalgets bestyrelse.

23. juni 1966

Afslutning på 2. semester 1965/66. Vi startede med middag kl. 18.00. Kl. 20.00 begyndte ballet, som sluttede kl. 04.00. Kl. 21.00 kaffe. Ved kaffebordet holder Lauth afskedstale for William Holstein-Rathlou og takker for de år, han har været her. Rathlou fratræder efter sommerferien. Ved kaffebordet taler ligeledes

Rathlou og Lund, samt formanden for elevrådet, Arne Andersen. Kl. 22.30 tændes bålet, som dog først kom rigtigt i brand, efter at vi

var gået hjem. Der var kommet en tordenbyge forinden. Senere serveredes der pølser.

Om sine første år på Holsatia Højskole skrev William Holstein-Rathlou i Egmont Højskolens 25-års jubilæumsskrift bl.a.:

„Ingen, der ikke har oplevet de gamle, noget nedslidte og, set fra de handicappedes synspunkt, ganske uhensigtsmæssige bygninger, og forholdene dengang, kan forestille sig vanskelighederne. Et gammelt „slot“

med trapper alle vegne, meget store og meget små rum, bygget i en tid, da sådanne var beboet af flere tjenende ånder, end der var herskab.

Apropos *beboet*: alt måtte tages i brug til elever, lærere og det øvrige personale, selv tårnkammeret øverst oppe på hovedbygningen måtte deles med husets spøgelse, „den grå

dame“, og for at komme hertil, måtte man balancere på taget over flere næsten „Storm P’ske“ smalle vippende broindretninger, ud i det fri“.

Efter en lang og farverig beskrivelse af undervisningsforholdene i det hele taget, sluttede Rathlou med disse ord:

„Blev jeg i dag spurgt, om jeg kunne tænke mig at „gøre turen igennem højskoleperioden“ om igen, ville svaret afgjort være *nej*. Jeg var over de 50, da jeg kom til skolen i 1956 - man skulle vel have været 30 - 40. Fysisk var jeg i topform. Nej, det *kunne* jeg altså ikke tænke mig - *men*, med eftertryk, jeg ville ikke have været den oplevelse foruden. Der er kun tilbage at sige, både til personer og skæbnen - tak!“

Hovedindgangen til Holsatia Højskole 1957.

25. - 26. juni 1966

Elevmøde, hvori deltager ca. 30 fra det afgående hold, samt 90 fra tidligere årgange. De elever, som er fra København, kommer allerede med morgenbåden til Århus, ellers finder ankomsten sted lørdag eftermiddag. Kl. 18.00 aftensmad. Kl. 20.00 spilles der op til bal, der fortsætter til kl. 01.00. Søndag begyndes der med morgenmad kl. 08.30 - hvorefter Lauth holder foredrag om ungdom og politik. Ved den efterfølgende generalforsamling, hvor Henning Jensen og Svend Henning Christensen var på valg, blev Käte Larsen og Svend Henning valgt. For det afgående hold var allerede tidligere valgt Holger Sørensen.

5. september 1966

Der ankommer 87 elever i løbet af dagen. De bliver beværtet med kaffe og fordelt på værelserne. Kl. 21.00 holder Lauth velkomsttale. Derefter præsentation af alle.

16. september 1966

Filminstruktør Carlsen fra Gutenberghus aflægger skolen et besøg for at studere terrænet til den film, der skal optages om Egmont H. Petersens Fond. Han kom i går ved 14.30-tiden og rejste i dag kl. 11.15.

8. oktober 1966

Lærerne holdt en fortræffelig Halfdan Rasmussen aften. Muntret såvel som alvorligt. Bagefter kaffebord.

1. november 1966

Egmont holdt 10 års fødselsdag om aftenen. Stort chokoladebord og mange gæster: Hele personalet med ægtefæller, samt Rathlou med frue, samt pastor *Tage Wilhjelm* med frue. Lauth holdt en tale, hvori han bl.a. fortalte om skolens første vanskelige, men gode år. Derefter talte pastor Wilhjelm. (Som det er fremgået af flere dagbogsnotater, var den lokale præst i Gosmer-Halling sogne, fra 1932 til 1973, ikke mindst i disse første femten år, en værdifuld ven af højskolen. *Tove og Tage Wilhjelm* hjalp til både under Oluf Lauths hospitalsophold og i forbindelse med både større og mindre arrangementer, lige som præsteparret også gjorde meget for at holde kontakten mellem højskolen og omegnens befolkning ved lige).

Ved „Rathlou med frue“ skal forstås ægteparret *Elin og William Holstein-Rathlou*, som var ansat på højskolen igennem alle de her omtalte år og flere til. De tog begge direkte del i det ofte meget krævende og brydsomme arbejde, både hvad undervisning og det mere praktiske daglige arbejde angik. William Holstein-Rath-

lou er allerede blevet citeret under datoen den 23. juni 1966. Her kan tilsvarende citeres fra, hvad *Elin Holstein-Rathlou*, som i de første 10 år var medarbejdende „lærerkone“ og i 11 år derefter var ansat i „plejen“, i 1981 bl.a. meget sigende skrev i Egmont Højskolens 25-års jubilæumsskrift om humorens betydning:

„Den første middag, ved elevankomsten i Lise og Oluf Lauths tid var kærnemælkssuppe og frikadeller, mit job blev så, at made én af eleverne. Jeg var i forvejen rystende usikker, ikke vant til at omgås handicappede, og så, *vil du ikke made K.E.?* Da var jeg rigtigt på den, en spastiker med mange ufrivillige bevægelser og en tale som var svær at forstå, hvordan skulle jeg dog ramme munden, uden at spille det hele?

Nå, jeg må i gang, tager stofservietten, prøver nervøst at få den anbragt, den glider af, prøver et par gange mere indtil K.E. mister tålmodigheden med mig og siger *find et par tegnestifter*, det står for mig, som de mest forløsende ord, vi kom sådan til at le, min usikkerhed forsvandt som dug for solen, jeg kunne forstå ham, han havde humor og forstand, hvad havde jeg ventet af et voksent menneske, der så sådan ud og ikke selv kunne spise?

Jeg ved det egentlig ikke, men for mig virkede hans ord og latter som en befrielse, og vi fik begge noget at spise, uden uheld (og

uden tegnestifter). Jeg glemte i øvrigt snart hans handicap, og håber, at jeg behandlede ham som et ganske almindeligt menneske, hvad han jo var (og er)“.

9. november 1966

Arnved Meyers orkester spillede på skolen. De begyndte først kl. 21.15, da der på vejen herud havde været et uheld, men trods det sene tidspunkt blev det en stor succes.

18. november 1966

„Vælgermøde“ arrangeret af elevbestyrelsen. Repræsentanter fra Konservative, Socialdemokrater og Radikale var kommet, dels for at tale, dels for at besvare spørgsmål.

20. december 1966

Juleafslutning i Gosmer Kirke kl. 16.00 ved pastor Wilhjelm. Bidrag af sangkor og blokfløjteorkester.

17. januar

Besøg af direktørerne for de svenske, norske, finske og danske højskoler. Det var et meget interessant besøg.

21. januar 1967

Pigtrådsbal arrangeret af skolens popklub.

26. januar 1967

Kammerkoncert med Soruorkestret under ledelse af kgl. kapelmusicus Asger Lund Christensen, 16 orkestermedlemmer, samt solistpianisten Egil Harder. Vivaldi, Bach og Mozart.

13. februar 1967

Papa Bue med orkester, i alt syv mand, spiller jazz.

24. februar 1967

Besøg af 14 elever fra 10. klasse (tekniker) på Ingerslev Boulevards Skole, Århus, under ledelse af klasselærerinden fru Buhl. De deltog i undervisningen hele dagen, samt i skolens alm. dagligdag. Tilsyneladende et vellykket arrangement. Samme dag besøg af seks sygeplejeelever fra Ortopædisk Hospital i Århus. Endelig ankom også en Georg Nielsen fra en sengefabrik og opstillede de 3 tilsendte el-senge, samt gjorde „studier i marken“, anbefalede og rådgav.

26. februar 1967

Eleverne havde forlangt weekend til mandag aften. Kun ca. 50 procent benyttede sig af det til udrejse.

5. marts 1967

Herning Gymnasium fremviser deres skolekomedie, som bestod af tre enakter: „Lille konversationssymfoni“; „Dialog“ og „Tovet“. Der var 34 personer i alt, inkl. et orkester på 4 medlemmer. Før skuespillet serverede vi „koldt bord“ (med lune retter), snaps, øl og cigaretter (der blev lagt megen vægt på, at sådan fik de det sidste år!!). Efter skuespillet dansede vi i ca. halvanden time til det fine jazz-orkester. Alt i alt en absolut vellykket aften.

8. marts 1967

Birgit David fra Danmarks Radio var her hele dagen for at interviewe elever og Oluf Lauth til „Familiespejlet“ i radioens P1.

31. marts 1967

„Comedie-Huset“ (Baard Owe; Jan Zangenberg; Karen Lykkehus; Tove Bang; Marie Louise Coninck) opfører Edward Albee's enaktere, „Zoo Story“ og „Den amerikanske drøm“.

1. april 1967

Elevunderholdning fra kl. 19.30. Elevrådet havde arrangeret sig med det udmærkede orkester fra Herning Gymnasium, så de spillede til dans det meste af aftenen med „indlagte sketches“ to gange i løbet af aftenen. Som sædvanlig var

der bar i det ene hjørne af opholdsrummet med udsækning af diverse drikke.

6. april 1967

Optagelse til ungdomsudsending i radioen (30. maj). Hr. Kirklev fra Århus interviewede.

29. april 1967

Lærer Jensens studiegruppe i dramatik opfører: Leck Fischers „De røde tjørne“ og en scene af Ionesco's „Den skaldede sangerinde“.

4. maj 1967

Kristi Himmelfartsdag havde vi vores årlige udflugt, i år arrangeret af Sjørvad og Jørgensen. Vi kørte først til Øm Kloster, derefter til Ejer Bavnehøj, spiste vores medbragte mad på Hem Odde. Kørte derefter til Silkeborg, hvor vi havde lejet „Hejren“ og sejlede ca. halvanden time på søerne. Lagde til ved Hattenæs, hvor vi sluttede med middag: bøf og is. Meget vellykket tur!

7. juni 1967

Besøg af byggeudvalget fra Nørgårds Højskole. Om aftenen opførte lærer Henry Jensens og Henning Jørgensens studiegruppe i dramatik „En tur i byen“ af Harold Pinter for egnens befolkning. Der var god tilslutning. Salen var fuld.

(Ifølge omtale i Demokraten 8. juni 1967 var stykket valgt, fordi man var nødt til at finde et stykke, hvor sceneføringen tillader brug af kørestole, og hvor der ikke er for mange medvirkende, alt sammen også af hensyn til den lille scene, skolen råder over. „En tur i byen“, der handler om en ung mand med en behjertet, om end noget plagsom mor, er ikke det eneste stykke, man har arbejdet med i teaterstudiekredsen, men det er det eneste, man valgte at opføre).

24. - 26. juni 1967

Elevmødet begyndte lørdag kl. 15.00 med eftermiddagskaffe. Kl. 16.00 holdt Lauth foredrag om Christen Kold. Aftenunderholdning. Endelig havde vi et meget fint forsinket Skt. Hans bål og sluttede så med dans. Om søndagen var der generalforsamling kl. 10.00 med bestyrelsesvalg. Fra dette års elevhold blev Peder Christensen valgt.

Om mandagen rejser alle eleverne - både de fra elevmødet og „vores egne“. Til elevmødet var tilmeldt godt 100 gamle elever, og det var jo mange at huse, når vi også havde vore nuværende, men det gik dog godt, bortset fra at afskeden blev lidt forceret. Vi vil nok holde elevmødet lidt tidligere næste år, så der kan være mere ro over det.

2. juli 1967

Det første af fire sommerhold ankommer. Det sidste rejste den 26. august. Der var ca. 150 deltagere på hvert hold.

3. september 1967

Det nye elevhold ankommer. I alt 81. Vi har „nedlagt“ gl. fløj, til gengæld taget pigegangen i brug til elever samt lærerværelser, så nu kan vi kun have 81. Stilfærdig modtagelse. Kaffebord kl. 20.00 med velkomsttale af Lauth. Derefter sange ledet af Sjørvad.

8. september 1967

Forstander Pedersen fra „Knud Rasmussens Højskole“ i Holsteinsborg taler om Grønland og om det at holde højskole for grønlændere, der aldrig har gået meget i skole. Samme dag besøg af forstander Andersen fra „Solbakken“ med en svejtsisk handicap-lærerinde.

9. oktober 1967

Notat i lærerprotokollen: Vedr. morgensang på hjemmesøndage. For fremtiden vil der ikke være morgensang på hjemmesøndage. Så vidt det er muligt, skal der skaffes transportmiddel til gudstjeneste.

27. oktober 1967

Jan Bredsdorff holder foredrag om Kina og kulturrevolutionen. Bagefter diskussion.

3. november 1967

Jørgensen og Jensen informerer om tur til Tyskland i påsken. Ved denne lejlighed fik de introduktion og kunne så bagefter melde sig, og det viste sig, at ca. 50 procent af eleverne var interesseret i at deltage i sådan en tur, selv om de selv skulle betale.

8. - 9. november 1967

Stor omtale i Aarhus Stiftstidende og B.T. af udelukkelse fra tre Århus-restauranter af fem handicappede fra Egmont Højskolen. „- Er der noget at sige til, at vi kan få kvalme, når vi hører danske mænd og kvinder omtale race-problemerne i USA med stor forargelse, siger den 18-årige Bente Madsen, der sammen med sine handicappede kammerater, den 18-årige Preben Buchwald, den 19-årige Carsten Friis, den 18-årige Freddy Kikkelborg og den 17-årige Jørgen Lassen forsøgte at blande sig med andre i en restaurant. - Det er simpelthen racediskrimination, siger Preben Buchwald.“

20. november 1967

Fisker Sørensen fra Århus optager udsendelse til Ungdoms-Aktuelt „Zig-Zag“ i morgen kl.

18.00 i radioens P3. Anledning: Diskriminering af handicappede på Århus-restauranter.

30. november 1967

Fotograf fru G.Falkholdt, Ålborg laver p.t. en serie om særundervisning til bl.a. ministeriet. Hun skal tage billeder af vores undervisning i dag og i morgen.

3. december 1967

Sangeren og guitaristen Frode Veddinge underholder. Vi havde en ny opstilling i salen, der gjorde, at alle kom nærmere til den optrædende. Tribunen var stillet ved vinduerne, og publikum sad i kreds omkring.

16. december 1967

Lærerne fortæller julehistorier, læser og hygger om eleverne, som sidder ved borde i foredrags-salen, pyntet med gran og lys. Sangglæden er tilstede, da alle „de gode gamle julesange“ bliver foreslået. Dog nåede vi ind imellem at skylle flere spande „glögg“ ned. Det var igen et nybrud af de hyggelige.

19. december 1967

Juleafslutning: middag kl. 17.00 med flæskesteg og ris à l'amande som sædvanlig. Det eneste usædvanlige var, at begge mandler var kommet i den samme skål, så det blev 2 ved

samme bord, der fik dem plus tilhørende chokoladeæsker. Kl. 19.15 opførte eleverne „Jule-spil“ af Finn Methling. Derefter kaffebord og afslutning, hvorefter en del rejste med nattoget. Dagen derpå julefrokost for personalet med ægtefæller og børn, i alt 70 personer.

17. januar 1968

Forfatteren Benny Andersen holder foredrag. Bagefter havde eleverne lejlighed til at stille spørgsmål.

23. januar 1968

Eleverne havde sammen med lærer Hansen arrangeret et „privat“ valg i anledningen af folketingsvalget i dag. Det blev nok „strømpilsvalg“, men det viste for langt til venstre i forhold til det „rigtige“ valg.

2. februar 1968

Byggemøde med arkitekt Holm Nielsen og forretningsfører Johs. Pedersen.

3. februar 1968

Besøg af Herning Gymnasiums elever fra 2.g. De opførte to enaktere „Vejrmøllen“ og „Kartoteket“. Kaffebord og derefter dans til kl. 0.30. Som sædvanlig, når vi har besøg fra Herning Gymnasium, var det en vellykket aften.

1. marts 1968

„Danmarks Kommunistiske Parti i krydsild“ var titlen på aftenens arrangement. 1 medlem af DKP og 2 medlemmer af DKU fra Århus besvarede spørgsmål fra et „panel“ af elever, samt fra alm. tilhørere i salen. Derefter kafebord, hvor diskussionen fortsatte.

28. marts 1968

Møde for revalideringscentrenes chefer og konsulenter samt folkeskolens kuratorer, arrangeret af undervisningsministeriet. Indledere var: Undervisningsinspektør Skov Jørgensen; hjælpeskolekonsulent frk. K.M.Hansen; revalideringschef C.G.Kongerslev og højskoleforstander Lauth. Efter en frokost samledes man til drøftelse af dagens indlæg. Mødedeltagelsen var stor, foruden skolens egne lærere deltog ca. 75 personer.

30. marts 1968

Elevrådet havde foranstaltet en fantastisk underholdning, der nærmest formede sig som en revy, der gjorde grin med alle lærere, forstanderen, andet personale, samt hele skolen! Godt! Derefter bal til et fantastisk pigtrådsorkester fra Ålborg, der kunne få selv de mest hårdhuede til at trække helt ind i modsatte ende af spisestuen. Eleverne - de fleste - kunne sagtens udholde det helt til kl. 02.00.

1. april 1968

COLA viser filmen „Jorden rundt“, hvor vi ser at alle folkeslag i verden drikker coca cola, selv i det fattigste Indien! - Alle fik en gratis cola, som blev nydt medens vi spillede bankospil i spisestuen.

7. - 13. april 1968

„Jensens og Jørgensens rejsebureau“ kører til Harzen med 35 elever og 3 hjælpere. Det blev til en vellykket og oplevelsesrig tur.

4. maj 1968

Ingen arrangement fra skolens side, men eleverne samles i foredragssalen og ser Hans Arne Hansens udsendelse i tv fra Hvidsten Kro i anledning af 25 året for Hvidsten-gruppens tilblivelse under den tyske besættelse.

5. maj 1968

Alle elever og lærere på Århus Teater for at se „Bal i den borgerlige“. (Politisk satirisk skuespil fra 1966 af Ernst Bruun Olsen).

8. - 9. juni 1968

Det hidtil største elevmøde. 120 gamle elever var tilmeldt, desuden var kun fire af nuværende elever udrejst. Alligevel gik alt friktionsfrit og hyggeligt. Vi begyndte kl. 15.00 med kaffe. Kl. 16.00 holdt Sjørvad foredrag om et af tidens

store emner: transplantation. Eleverne opførte „Billy Løgneren“. Derefter dansede vi til kl. 02.00. Søndag generalforsamling om formiddagen, og efter middag var der åbent hus hos lærerne. Dette sidste var en absolut landvinding og havde stor succes. De, der ville, blev til aftensmad.

10. juni 1968

Jørgensen ansat som fast lærer. Han blev færdig på Silkeborg Seminarium i lørdags.

15. juni 1968

Holdet fra påskens tur til Tyskland lavede en „erindringsaften“, først med lysbilleder og film, derefter med smørrebrød og hjembragt rhinsk- og moselvin i Pavillonon. Vi sluttede med dans til tysk musik og på grund af en usædvanlig lun aften (nat) foregik det udenfor mellem borde, der var pyntet med lys.

21. juni 1968

Udflugt til Samsø. Spiste medbragt mad på Nordby Kro. Tur rundt på øen. Derefter middag på Ballen Hotel: svinekoteletter og is. Trods regn af og til: en vellykket tur.

24. juni 1968

Notat i lærerprotokollen, A: Vi skal kommunikere noget mere i tilfælde af overdrevent

drikkeri, således at spørgsmålet tages op på lærermøder eller til frokost. B: Ensartede regler for alle elever, dog således at vi holder mere øje med drikkeri hos de 16-18-årige. C: Det blev indskærpet, at lærerne skulle møde til tiden, samt at frokosttiden skulle respekteres. D: For at mindske drikkeri på værelserne blev det foreslået, at der bliver arrangeret flere fester.

3. september 1968

Modtagelse af 81 elever.

7. september 1968

Lærerne arrangerede „instruktionsunderholdning“ i foredragssalen, hvori de fortalte og „opførte“ alle former for fritidsarrangementer, som eleverne kunne vælge imellem til vinter.

30. september 1968

Notat i lærerprotokollen: Ved overdreven brug af hash, så eleverne ikke kan følge timerne, vil udsmidning finde sted, men sagerne skal behandles individuelt.

12. - 20. oktober 1968

Havde for første gang efterårsferie.

1. november 1968

Besøg af Lena Vedel Pedersen og Ellis Jacobsen fra Danmarks Radio. De lavede optagelser til forskellige udsendelser i februar 1969.

21. november 1968

Cleo holder foredrag om ungdomsproblemer. Diskussion ved kaffebordet.

15. december 1968

Hele huset „juler“ - dvs. der klippes pynt og pyntes over alt. Om aftenen samles alle i en festligt pyntet sal til juleglögg og julefortællinger, samt sange af forskellig art - den lystige juleafslutning!

19. december 1968

Juleafslutning i salen. Korsang og oplæsning - derefter kaffe i spisestuen, samt juletale af O.Lauth. Til slut julesalmer.

12. januar 1969

Eleverne til „åbent hus“ hos lærerne. Så „Melodien der blev væk“ i tv (debutstykke fra 1935 af Kjeld Abell).

13. januar 1969

Foredrag om hash-misbrug af overlæge H. Poulsen, Århus og overpolitibetjent Schmidt, Århus. Derefter diskussion.

14. januar 1969

Jazz-underholdning ved Poul Ehlers.

16. januar 1969

En gruppe elever og lærere på Århus Teater for at se Molière: „Den gerrige“ og „Forspil i Versailles“. En anden gruppe havde samme aften forsvarsdiskussion med to militærnægtere fra Kompedallejren.

27. februar 1969

Foredrag af Finn Søeborg: „Hvad er humor?“ - ingen diskussion ved kaffen, men enkelte spørgsmål i salen.

3. marts 1969

Notat i lærerprotokollen: Vedtagelse: Hvis en eller flere lærere synes, der er en fjernsyns-udsendelse, som eleverne burde se, kan disse lærere indbyde interesserede elever til at se udsendelserne.

20. marts 1969

Anne Sophie Seidelin holder foredrag om Det Ny Testamente.

29. marts - 8. april 1969

33 elever, 5 hjælpere og tre lærerpar rejser til Rumænien. En særdeles vellykket tur.

28. april 1969
Licitation angående 3 lærerboliger.

14. juni 1969
„Rumæniensholdet“ arrangerer fest i foredrags-
salen. Vi spiser og drikker delvis på rumænsk.
Ser film og lysbilleder optaget på turen.

20. juni 1969
Udflugten gik i år til Hjerl Hede, her spiste vi
vores medbragte klemmer. Blev delt op i to
hold. Det ene så hele Hjerl Hede. Det andet
kørte til kalkminerne i Mønsted. Vi mødtes ved
Pøt Mølle i Hammel og spiste middag dér.

23. juni 1969
Lærerne påbegynder „pædagogisk uge“

29. juni - 23. august 1969
Fire feriehold.

1. september 1969
Udgravninger til lærerboliger begyndt.

3. september 1969
Det nye elevhold - 82 elever - ankommer. Ef-
ter at alle pårørende, forældre etc. har forladt
skolen, og formaliteter - såsom Jørgensens
nyetablerede fotografering af hver enkelt - er
overstået, mødes vi i spisestuen til modtagel-

sesfest og velkomsttale af Lauth. Sluttes med
aftenkaffe.

6. september 1969
Kl. 13.00 begynder vi noget helt nyt: gruppe-
dynamik! Det bliver ledet af en seminarielærer
fra Skive, bistået af 10 seminarieelever og skal
fortsætte i hele weekenden.

(I Egmont Højskolens årsskrift for 1969 om-
taler Oluf Lauth denne, skulle det siden vise
sig, for netop disse år typiske pædagogiske
nyskabelse med bl.a. disse ord: „Det er ikke
nok, at skolens struktur er demokratisk; det må
også gennemsyre dens undervisning. Og her
er det, at man må bort fra den lærercentrede
undervisning, hvor det er læreren, der docerer,
og eleverne, der tager fra, og frem til den elev-
centrede undervisning, hvor det er eleverne,
som er aktive.

En sådan undervisning modsvarer det de-
mokrati, der råder i institutionens liv i øvrigt.
Eleverne er overladt til deres eget initiativ. Ikke
som enkeltindivider, men som gruppe. Hvorfor
nu lægge så megen vægt på gruppeaktiviteten?
Af den simple grund at det meste af vores til-
værelse ude i samfundet foregår i gruppesitu-
ationer. Det er færre og færre områder, hvor
et resultat beror på en individuel indsats og
præstation.

Det kan dog være et problem at få eleverne til at indstille sig på gruppesituationen, fordi mange er uvante med den. De fleste er vant til en lærercentreret undervisning, hvor læreren styrer og leder det hele. Manipulerer, som det hedder med det moderne udtryk; og derfor forekommer den nye situation dem fremmedartet. Det er ikke så lige en sag at skulle tage et medansvar i undervisningssituationen. Men selve den nystrukturering, som har fundet sted, forudsætter, at noget sådant må ske. For fuldstændighedens skyld bør det dog tilføjes, at ikke al undervisning egner sig til gruppeundervisning.

Hvordan griber man nu rent praktisk sagen an? Vi starter med et gruppodynamisk kursus, hvis idé fra starten er at lære eleverne at se fordelene ved at arbejde sammen fremfor individuelt at sidde og nørkle med opgaverne. Igennem en række opgaver og situationer lærer eleverne fordelene ved at arbejde sammen. De tvinges så at sige til det. Elevernes første reaktion er, at det hele er noget pjat, som intet formål har, men efterhånden bliver de grebet af problematikken og indser det nødvendige i at arbejde sammen. (...)

Demokrati er et spørgsmål om at give og om at tage. Er man kun tilbøjelig til det sidste, forvitrer demokratiet. Ungdomsoprøret har den retfærdiggørelse indbygget, at ungdommen stod

med pligter, men uden rettigheder. Så fordrer man - som naturligt er - rettigheder, men det er, som om man ikke ganske er blevet klar over, at med rettigheder følger nye forpligtelser. Der er så at sige indbygget ny pligt i enhver ny rettighed. Får ungdommen det fulde demokrati honoreret, vil det automatisk medføre en bred forpligtethed.

Og disse forpligtelser er man ikke altid villig til at tage på sig, hvis man overhovedet har øje for dem. Det kan være en børnesygdom, men også noget fundamentalt ved ungdomsoprøret. (...)

At have fællesskabets tarv for øje er en demokratisk kvalitet. Mangler man den, eller er den endnu ikke opbygget, vil man alene stå stejlt på kravet om individuelle behovs tilfredsstillelse. Men knæsættes et sådant princip, er der ikke lang vej til anarkiet, hvor de enkeltes frihed ophæver hinanden, og det skinbarlige diktatur er i sigte.

I vores situation ville det også være lettere at ophæve friheden og indføre det styrede skolesamfund, hvilket ville bringe ro på gangene om aftenen. Men vi foretrækker at bevare vores nuværende form, fordi demokrati også er en læreproces". (Se også de videre betragtninger under datoen den 5. - 6. september 1970).

16. september 1969

Underholdning af Poul Dissing og Benny Holst.

18. september 1969

Århus Jazzorkester Fodvarmerne underholder og spiller bagefter til dans til kl. 24.00.

4. oktober 1969

Den nye form for fællestime, som i år er indført hver lørdag, blev i dag benyttet til „Oluf Lauth i krydsild“. Fire elever „krydsforhørte“ og elever fra salen havde også lejlighed til at stille spørgsmål.

11. oktober 1969

Eleverne arrangerer selv diskotek i salen.

16. oktober 1969

Skuespillergruppen „Banden“ (Marie-Louise Coninck; Niels Andersen og Per Sessingø) opfører „Spillet om skolen“ med påfølgende debat.

10. november 1969

Rejsegilde (i det små) i forb.m. opførelse af den sidste lærerbolig.

I sommeren 1969 blev fundamenterne støbt til skolens tre lærerboliger. De stod færdige

året efter. Prisen for de tre rødstenshuse, som også hvad tagbeklædning angik var tilpasset

skolens arkitektoniske stil, beløb sig til i alt 630.000 kr.

21. november 1969

Rejsegilde på de tre lærerboliger. Frokost kl. 15.00 i foredragssalen (sild; forløren hare og ost!). Vi var i alt 86 personer. Lærerne underholdt med en sketch om håndværkere kontra arkitekt.

8. januar 1970

Foredrag om jazz kombineret med koncert ved Børge Roger Henriksen.

15. januar 1970

Foredrag om narko-problemer ved dr. Knud Jensen, Risskov. Derefter livlig debat.

26. februar 1970

Jørgen Dragsdal holder foredrag om Black Power og andre marginalgrupper i det amerikanske samfund.

Efter introduktionen vises nogle film, der illustrerede situationen. Sluttelig debat.

22. marts 1970

„Jensens og Jørgensens Rejsebureau“ på tur til Tjekkoslaviet. De skal være væk i en uge og gøre ophold tre forskellige steder. Der er i alt 29 deltagere.

4. april 1970

Tallotteri - overskuddet går til Vietnam. Derefter „Diskotek“.

8. april 1970

Koncert ved Dexter Gordon m. trio.

16. april 1970

Besøg af tre medlemmer af den nystartede forening af revalidender. De informerede eleverne om foreningens formål etc.

2. maj 1970

Eleverne, der deltog i turen til Tjekkoslaviet, arrangerer en fest i foredragssalen, fremviser lysbilleder og film og fortæller om turen.

4. maj 1970

I anledning af 25 året for Befrielsen arrangerede lærerne en montage i forbindelse med Lauths fortælling om krigens og okkupationens besværligheder og elendigheden der fulgte.

Vi sang, hørte bånd og plader, der havde forbindelse med Anden Verdenskrig. Der blev læst et afsnit af Hans Scherfigs „Frydenholm“ (satirisk roman fra 1962 om forholdene i Danmark under Anden Verdenskrig). Vi sluttede med at spise smurte snitter til øl og sodavand.

Endelig gik vi ud og så alle lysene i vinduerne med en følelse af, at når vi nu havde

fejret 25 års dagen, ville det nok være sidste år, vi fejrede 4. maj aften.

5. - 7. maj 1970

Besøg af en indisk lærer fra Askov Højskole. Da han havde været her i landet i ti år, talte han fint dansk. Han holdt foredrag om yoga - og meget andet. Underviste eleverne i meditation og yoga. Der var god tilslutning til de frivillige timer.

(Ifølge årsskriftet for 1970 besøgte den indiske lærer *Hiralal Bose* igen højskolen den 21. - 26. september s.å. for også at undervise i åndedrætsøvelser. Det fremhæves igen, at deltagelse i timerne var frivillig. Der blev i samme anledning vist en indisk film *Abus Verden* med indledning af Bose).

9. maj 1970

Forældredag. 88 gæster. Som sædvanlig udstilling af elevarbejder, både oppe og nede. Fotos og malerier på alle vægge. Foredrag af Lauth om „Højskole for handicappede - højskole i almindelighed, Egmont i særdeleshed“. - Om aftenen viste dramaholdet igen, hvad de duede til: de opførte „Elsk din næste“ af Cid Eliasson. Der sluttedes med bal. Det var også et nybrud og faktisk grunden til, at forældredagen skulle ligge om lørdagen i stedet for, som tidligere, om søndagen. Alt efter elevernes ønske. En del

pårørende blev til søndag, de boede i den gl. elevfløj.

4. juni 1970

Fodboldkamp mellem Egmont og Hov - vi tabte!

13. juni 1970

Fredensborgs flytter over i det nye hus. Så er alle tre lærerboliger taget i brug. Familierne Jørgensen og Lund bor i de to andre huse.

19. juni 1970

Udflugt over Jelling til Legoland (åbnede ved Billund i 1968). Hjemturen gik over Snaptun, hvor vi spiste middag på Snaptun gl. Færgekro.

28. juni - 22. august 1970

Skolen udlejet til Landsforeningen af Vanføre.

3. september 1970

Nyt elevhold ankommer: 83 elever.

5. - 6. september 1970

Gruppedynamik i hele weekenden ledet af Lauth og lærerne.

Citat fra Egmont Højskolens årsskrift for 1970, her skriver Oluf Lauth i fortsættelse af de be-

tragtninger, der ovenfor er anført under datoen 6. september 1969:

„Her er lidt nyt at føje til, som blev vedtaget på lærernes „pædagogiske uge“ i slutningen af august. Det har længe været en fornemmelse, at foredragene hver dag ikke rigtig var nogen succes. Om det var vor uformåenhed til at berette, eller om det var elevernes manglende evne til at tage fra, der gav udslaget, får stå hen. Konklusionen måtte i alt fald blive, at det ikke kunne fortsætte på den gamle facon. Men hvad så? En fællesaktivitet måtte vi jo have, dersom der skulle være nogen mening i at drive højskole. Til alle andre undervisningsmæssige funktioner er eleverne spredt - og får ikke rigtig nogen fornemmelse af, at de udgør en helhed. Vi havde derfor brug for en sådan. Derefter fandt vi ud af at lave de tre timer om lørdagen om til fællestimer.

Dette fungerer. Vi starter gerne med et eller flere oplæg, en film, et bånd. Derefter går eleverne i grupper - og samles endelig til plenumdebat. Det kan også foregå på anden måde. Det er underordnet. Fordelen er, at eleverne engageres og aktiviseres - i stedet for sløvt at vegetere. Vi har f.eks. emner som: handicapproblemer, de kriminelle, Cubakrisen, FN og andre problemer“.

27. oktober 1970

Notat i lærerprotokollen: Lauth foreslog, at lærerne skal vælge en *lærerrådsformand* til at varetage kommunikationen mellem forstander og lærere. Der blev vedtaget følgende: en lærerrådsformand vælges på næste lærermøde, og samtidig skal lærerne i grupper finde frem til, hvad lærerrådsformandens kompetenceområder skal blive.

2. november 1970

Ny dame på kontoret: Ingerlise Mikkelsen.

11. november 1970

40 i biografen i Odder for at se „Giv Gud en chance om søndagen“ (en folkekirke-kritisk, helt ny film af Henrik Stangerup).

13. november 1970

Revalideringsmøde, højskolefolk indbudt. I alt 138 personer. Foredrag af Georg Veit (højskoleforstander på Vallekilde Højskole) og Oluf Lauth, debat, frokost „ta'-selv-stort-bord“.

(Denne lille dagbogsnotits kunne let være blevet overset. I virkeligheden markerer den indledningen på en debat, som vel endnu ikke har fundet sin afslutning. Ifølge fyldige omtaler i dagspressen drejede debatmødet sig om forholdet mellem højskolerne og de sociale institutioner.

Under overskriften „Højskolen vil ikke være mirakelkur for afvigere“ kunne man den 14. november 1970 i Aarhus Stiftstidende bl.a. læse: „Højskolerne ønsker at understrege, at de ikke kan påtage sig en behandlende funktion overfor psykisk og socialt afvigende unge. Kritikken går hovedsageligt ud på, at de sociale institutioner henviser deres klienter til højskoleophold uden at give skolernes ledelse tilstrækkelig information om klienternes baggrund. Der tales om „sorte ophold“, og „elever der indsmugles“ på højskolerne under falske forudsætninger. Det giver ofte store pædagogiske problemer for højskolerne.

Svaret fra revalideringscentrenes repræsentanter går bl.a. ud på, at arbejdspresset for de enkelte konsulenter simpelthen er for stort til at man kan danne sig et dybere kendskab til hver enkelt klient. Derfor bliver oplysningerne til højskolerne ofte noget sparsomme.

En revalideringskonsulent sagde efter mødet: - Hver af os har ca. 250 klienter at arbejde med. Det giver på et år ca. tre timer til hver. Hvordan skulle vi kunne danne os et indtryk af hver eneste klients baggrund? (...)

Forstander Oluf Lauth: - I mange tilfælde er der fra de henvisende instansers side tale om en anbringelse på højskole og ikke et motiveret ønske fra klienten selv, og det kan sætte højskolen i en vanskelig situation, fordi disse

elever i flere tilfælde er totalt højskole-fremmede. Det er desuden indlysende, at vi må have alle relevante oplysninger om en klient, der ønskes optaget som elev. Får vi ikke det, må vi afvise eleven. Om „indsmuglingen“ vil jeg sige dette: Socialrådgiveren har måske ment, at eleven skal have lejlighed til at begynde på en frisk. Det er en yderst forpoppet indstilling. Ingen kan begynde på en frisk. Vi bærer alle rundt på vor bagage. Vi må acceptere, at den følger os. (...)

Oluf Lauth sluttede med at stille spørgsmålstegn ved revalideringslovens målsætning, der efter hans opfattelse tager entydigt sigte på erhvervslivet. Loven skulle hellere se på hele mennesket, da tilværelsens illusioner ikke altid er erhvervslivets“.

Højskoleforstander Georg Veit, Vallekilde Højskole rettede også en skarp kritik mod de henvisende instanser for deres træghed med hensyn til at give oplysninger. Højskolerne er ikke et betryggende miljø for unge med mentale vanskeligheder. Det kan være ødelæggende for et helt hold, når en stofmisbruger bliver sendt på højskole, uden at der samtidigt gives oplysninger om elevens baggrund. - En række repræsentanter fra revalideringscentrene havde ordet. De var alt i alt indstillet på at give højskolerne informationer om klienternes baggrund, så langt som det er muligt og forsvarligt.

Referatet af mødet sluttede med disse ord fra en lidt betænkelig psykiatrisk overlæge på revalideringsklinikken i Århus: - „Jeg er enig med forstander Lauth i, at ethvert menneske har sin bagage at slæbe rundt med. Men pas på med denne bagage. Der må være nogle ekstrarum, som ikke er åbne for alle“. Overlægen gav herefter nogle eksempler på, hvor stor en tragedie det kan være for et menneske at få et stempel på sig om en eller anden afvigelse.

Ifølge Horsens Folkeblad af 14. november 1970 sagde Oluf Lauth også, at „højskolerne har mulighed for at hjælpe de socialt afvigende, hvis de vil, og hvis arbejdet er lagt ordentligt til rette. Højskolerne har denne mulighed, fordi eleverne ikke bare er der i undervisningstiden, men også i fritiden. Pædagogerne har her en chance for at iagttage elevernes sociale reaktioner og bruge denne viden i en virkelig kommunikation med de henvisende institutioner. Men det kræver, at der under hele opholdet er en nær kontakt mellem socialmedarbejderen, skolen og eleven.

Et andet krav er, at institutionerne må lære højskolerne så godt at kende, at de ved, hvilke klienter det vil være realistisk at henvise. Ifølge revalideringscentre henvises klienter af følgende årsager: 1) for at dække kundskabsbehov, 2) for at forberede videre dannelse, 3) for at modne og afklare klienterne med henblik på se-

nere at kunne foretage erhvervsvalg, og 4) hvor miljøskifte er påkrævet. Denne prioriteringsliste er helt urealistisk, sagde forstander Lauth. Med hensyn til 1. og 2. vil andre skoleformer bedre kunne dække behovet, og hvad angår punkt 3, sigter højskolen ikke mod erhvervsvalg, men mod mennesket i dets helhed.

Dette betyder dog ikke, at højskolerne slet ikke kan bruges til resocialiseringsformål. Højskolen betragter mennesket ud fra dets totalitet og er herigennem i stand til at give eleven hans værdighed tilbage, og det er jo netop det, revalideringen søger“.

7. november 1970

Eleverrådsmøde kl. 13.00 hos Lauths. Lærermøde: Lærerråd etableret, Jørgensen valgt til formand. Notat i lærerprotokollen: Vedtægt for lærerrådet ved Egmont Højskolen blev vedtaget og underskrevet i tre eksemplarer: 1 hos formanden; 1 på arkivet; 1 på forstanderens kontor. Nye lærere skal ved ansættelse læse og underskrive vedtægten.

27. november 1970

Medarbejdermøde i foredragssalen. Vi var 44 deltagere. Lauth talte. Derefter gruppearbejde og debat.

30. november 1970

Foredrag af Ulla Dahlerup om rødstrømperne, god spørgelyst bagefter.

12. december 1970

For første gang i skolens historie havde nogen mod til at foranstalte Lucia-optog til morgen. 11 piger (3 brude!) afviklede et fint forløb fra kl. 06.00 til 07.15, hvor alle elever var vågne og friske efter den overraskende måde at få serveret morgenkaffe på. Alle lærerkoner, samt hele det praktiske personale var involveret i den festlige måde, det hele foregik på. Men det var naturligvis eleverne selv, der havde kreeret ideen og udført selve optoget.

13. december 1970

Lauth opfordret fra Herning Højskole til at skrive en protest i anledning af Askov-tilstandene. Lærerne har i dag duplikeret og postet den til alle landets højskoler.

Denne notits er en henvisning til det såkaldte „Oprør i Askov“, dvs. til de alvorlige konflikter, der, som en efterklang af disse års ungdomsoprør på andre læreanstalter, førte til den hidtidige forstander (1968 - 70) på Askov Højskole, *Harald Engberg-Pedersens* afskedigelse; ansættelse af tidl. valgmenighedspræst i Askov og lærer ved Askov Højskole (1957 - 1969), senere biskop over Ribe stift, *Helge*

Skov som ny forstander (1971 - 80), og hvad deraf fulgte af omfattende lærerafskedigelser. Oluf Lauths holdning til Askov-tilstandene, og dermed jo også til egne ledelsesproblemer, kan i mange detaljer aflæses af en længere række indlæg i *Højskolebladet* i første halvdel af 1971. Her er et citat fra slutningen af et langt „Åbent brev til en vordende forstander“ (Helge Skov), trykt i *Højskolebladet* 1971, nr. 20:

„Må jeg stille dig et kontant forslag? Det er der jo så mange, som har følt sig kaldet til. Genansæt alle lærerne, men lad dem alle deponere en opsigelse, der skal træde i kraft ved næste skoleårs afslutning for dem, der ikke formår at samarbejde på dine præmisser. I den moderne højskole bør forstanderen føre en tilbagetrukket tilværelse og kun optræde i rollen som koordinator. Men når kriser indfinder sig, er det hans opgave at optræde som instans. Desværre. Men sådan er det nu engang. I den øjeblikkelige situation er det din opgave at optræde som instans overfor alle lærerne. Du kan med Johannes tilhviske dem et blidt: - Børnlille elsker hverandre. Men du kan også, dersom det bliver nødvendigt, tale - og da betydeligt højere - om skabhalse, der må lære at forliges.

Dette er hundesvært og belastende. Men har højskolegerning ikke altid været det? Og vid, at du har ansvaret for mere end Askov, for mere end den samlede højskole, ja, måske for

en ny holdning i det danske folk - eller rettere for en gammel, men glemt holdning, der bør vende tilbage. Læg roret om - og stævn mod Jylland (Skov var flere steder blevet sammenlignet med den handlingslammede Christian den Anden og dennes ubeslutsomme sejlen frem og tilbage over Lillebælt, sådan som det er beskrevet i Johs.V. Jensens roman „Kongens fald“) - og gå så i land!

Det er mit håb, at når du og jeg ikke er mere, så kan min søn med sine børn gå ind i Schrøders stue og stille sig op foran et maleri af en mand, der synes lidt træt og forødt, men som har et vist smil om de spinkle læber og rolige øjne bag de uindfattede briller. Han vil så fortælle dem, at du var den mand, der tilintetgjorde polariseringens forbandelse, hadets heksejagt ... Hou, den 1. maj 1971. Med venlig hilsen. *O.Lauth.*

I samme nummer af Højskolebladet svarer Helge Skov bl.a.: „Jeg er - som jeg har givet udtryk for i adskillige interviews - enig med dig i, at polariseringen er en pest, som må standses, men jeg tror ikke som du, at det i dette tilfælde kan gøres ved at forlige modsætninger og redde et samarbejde, der gennem flere år har været truet af sprængning og i de sidste år på Askov på det nærmeste har været umuliggjort for nu til slut at ende i det totale sammenbrud. (...) Jeg mener, at forudsætningen for at modsætninger

kan forsones i et samarbejde, er et loyalitetskrav, som ikke blot tages alvorligt, når det gælder en minoritet af de elever, der har part i samarbejdet, men også betragtes som en helt given ting, når loyaliteten gælder det lærerkollegium, som man er medlem af. (...) Jeg vil slet ikke bære det næsten grænseløse ansvar, du i den nuværende situation lægger på mine skuldre - ikke blot for Askov, den samlede højskole, men også for en ny holdning i det danske folk. Og det nytter ikke, du lokker med den næsten uvisnelige hæder, der vinker forude, hvis jeg løser den umulige opgave. Jeg foretrækker det begrænsede ansvar: ansvaret for at der holdes højskole på en mere åben og mere omverdensbetonet måde, end det har været tilfældet i disse år, hvor for meget af tiden er gået med, at man har kigget på sin egen navle - under påskud af, at man tjente skoledemokratiets hellige sag“. Sign. *Helge Skov.*

18. december 1970

Eleverne rundt til morgenkaffe hos lærerne. Kl. 13.00 generalforsamling. 17.30 julemiddag. 19.30 skuespil ved dramaholdet: „Fra fødsel til død“. 20.30 Juleafslutning med kaffe, knas, kager og sange, samt tale af Lauth.

(Her slutter den håndskrevne højskoledagbog brat og uden tilføjelser.)

Den rå udhuggede navnesten stod tidligere ved indkørslen til højskolens parkområde. I dag er den placeret lige ved hovedindgangen. Dens karakter af natursten, dens brudte overflade, som kun delvist er bearbejdet, afspejler på en enkel måde stedets forening af det naturlige og det kultiverede.

Enhver kommunikation beror på samtale

Som Oluf Lauth plejede at skrive i årsskrifterne: „Og hertil er vi nået i skrivende stund. Der er endnu nogle programmer tilbage. Men på et eller andet tidspunkt rykker bogtrykkeren for de sidste manuskripter, og derfor skal også dette afsted, og hermed er dagbogen udtømt for denne gang“.

For trods alt at antyde, hvilke dramatiske begebenheder der allerede da var lagt op til og for at videregive Oluf Lauths egen opfattelse af de kommende års udvikling og dermed baggrunden for hans fratræden skal følgende citeres i uddrag, markeret med: (...), fra et interview i Aarhus Stiftstidende den 11. juni 1972. Citatet anføres også, fordi det i en nøddeskal rummer flere sider af den problematik, der, som ovenfor illustreret med bidrag fra Askov-debatten, kom til at præge samtlige landets undervisningsinstitutioner i begyndelsen af 70'erne. Det er m.a.o. et eksempel på, hvor „normale“ forholdene også på det område var på den „unormale“ *Egmont Højskolen*. Det er journalisten *Chris Wammen*, der spørger:

- *Hvad er det, der gør én så træt, at man begynder helt på en frisk?*

- For et års tid siden gav vi eleverne på Egmont deres totale frihed i deres fritidsmiljø. De måtte hore og drikke, som de ville. Det blandede vi os ikke i. Samtidig fik de en vis medindflydelse på undervisningens tilrettelæggelse, begge dele noget, jeg gik helt ind for. Men så oplever man, at den frihed, man har givet dem inden for de ydre rammer, fører til seriøse diskussioner om, hvorvidt eleverne skal komme til timerne eller ej, og så måtte jeg sige stop. (...)

- *De har måske ikke givet frihed nok?*

- Jeg ved godt, at der er en vis modvilje mod lederbegrebet, og dér tilhører jeg en generation, der ikke tror på, at man kan få et foretagende til at køre på kollektiv basis. Det forudsætter i hvert fald en institution, hvor alle er på samme niveau intellektuelt, økonomisk, i alle henseender, men hvor finder man den? (...)

- *De er ikke begejstret for institutioner?*

- De mennesker, man gerne vil hjælpe til at fungere samfundsmæssigt, putter man i institutionskuvøser. For institutionen er det vigtigste, at den *kører* som institution, og så kommer menneskene i anden række. (...) Det, det gælder om, er at få de handicappede ud i en samfundsmæssig sammenhæng. De må ikke overbeskyttes og isoleres. De skal lære at

klare sig, og det gør de kun ved at blive sparket ud af institutionerne. Ellers får man aldrig en fornemmelse af, hvad tilværelsen egentlig er for noget.

- *Kunne man ikke lave blandingsmiljøer på institutionerne?*

- Hvis vi havde gjort det på Egmont Højskolen, ville vi bare have fået et rend af disse frelste mennesker, der mener, at de gennem os kan komme videre og blive omsorgsassistenten, og hvad det nu hedder. De ville have interesseret sig mere for deres karriere end for de mennesker, de skal tage sig af. Nej, det dur ikke. Hvis vi skal videre, må vi tilbage til den dug-friske kultur, hvor den ene er forpligtet på den anden. Som det er nu, tror den handicappede, at det er ham, det hele drejer sig om, det får han i hvert fald at vide af systemet. Han passes op i alle ender af socialrådgivere, fysioterapeuter, ergoterapeuter, hele den tyrkiske musik. På den måde mister han en del af sin menneskelighed. Han glemmer, at han er lige så forpligtet over for de ikke-handicappede, som de er over for ham. (...)

- *Samfundet - systemet - satser meget på massekommunikationen. Lykkes den?*

- Det synes jeg ikke. Enhver kommunikation beror på samtalen, men når man ser tv, belæres man jo på samme måde, som det skete på højskolerne i gamle dage, hvor forstanderen

stod og talte uimodsagt i time efter time. Nu er han bare blevet erstattet af Flemming Madsen (populær tv-journalist i 60'erne og 70'erne). Dialogen er umulig. Man kan ikke protestere. Både film, radio og tv er en håbløs envejskommunikation - faktisk som vi kendte højskolerne i 30'erne. Tv er en forfærdelig forældet kommunikationsform.

Notits i dagbladet *Information* den 20. juni 1972:

(...) Egmont Højskolens mangeårige forstander, O.Lauth, måtte i januar trække sig tilbage på grund af sygdom. Lærer Bent Hansen blev konstitueret som forstander, men måtte i april holde op på grund af sygdom. En anden lærer, Allan Berg Nielsen, blev da konstitueret indtil 1. juli. Med en støtteerklæring fra de øvrige lærere søgte han forstanderstillingen fra 1. juli. Bestyrelsen valgte imidlertid forstanderparret *Erik Anderson* og *Else Jønnild Anderson*.

Citat fra *Aarhuus Stiftstidende* 12. september 1972, hvor der i omtalen af Egmont Højskolens nye forstanderpar og stærkt fornyede lærerkollegium bl.a. kunne læses:

Hovedformålet er at give eleverne konkrete skolekundskaber, så de er bedre rustet, når de rejser fra skolen igen. Samtidig vil det nye

forstanderpar satse på at få nogle elever ind, som ikke er fysisk handicappede.

- Vi skal væk fra at betragte stedet her som en institution, hvor der færdes en stor, ensartet gruppe unge, der fysisk udskiller sig fra

normen, siger *Erik Anderson*. Vi vil forsøge at skabe et menneskevenligt miljø, og ikke et handicapvenligt. Vi skal bort fra at institutionalisere afvigerne.

Den 4. december 1976 brændte Egmont Højskolens foredragssal, bibliotek og en lærerbolig på første sal. Dvs. at den høje hovedbygning (til venstre) med hovedindgang og en mindre del af det øvrige byggeri blev så medtaget, at der måtte nedrives et bebygget areal på 478 m² med et bruttoetageareal på i alt 814 m².

Der gik over et år, inden opførelsen af, hvad der nu tog form af en moderne idrætshal med tilhørende depoter, nyt indgangsparti med et stort toiletafsnit, samt udvidelse af administrationen, kunne begynde.

Dette ny afsnits samlede bebyggede areal kom herefter op på 753 m², heraf udgjorde alene idrætshallen de 540 m². Med en ny loftsetage kom bruttoetagearealet op på 880 m². Nybyggeriet var færdigt i efteråret 1978. De samlede udgifter til den første etape af de efterfølgende års udvidelser af skolen, beløb sig til ca. 3.5 millioner kroner. Heraf blev de ca. 2 millioner kroner dækket af brandforsikringen. Dertil kom at *Egmont H. Petersens Fond* atter engang støttede højskolen med et million-beløb. Den resterende godt halve million kroner blev dækket af et kreditforeningslån.

Skolens forstandere

Oluf Lauth, forstander 1956 - 1972

Erik Anderson, forstander 1972 - 1978

Dieter Küssner, forstander 1979 - 1985

Ejvind Mortensen, forstander 1985 - 1991

Ole Lauth, forstander 1991 -

Ved forstanderskiftet i 1985. Stående, den afgående, siden hen forstander ved Jaruplund Højskole, *Paul Dieter Küssner*. Siddende, den kommende forstander *Ejvind Mortensen*, siden hen forstander for Århus Amtskommunes forsorgshjem i Tranbjerg.

Skolens bestyrelsesformænd

Bogbindermester Frederik Knudsen 1956 - 1966

Undervisningsinspektør Ingvar Skov Jørgensen 1966 - 1976

Stiftamtmand Niels Møllmann 1976 - 1980

Socialcenterleder Jesper Maarbjerg 1981 - 1991

Departementschef Henning Olesen 1991 -

Skolens første lærere

Else Ebbesen

Magda og Peter Fredensborg

(Elin og) William Holstein-Rathlou

(Erna og) Alfred Langholz

Lise og Oluf Lauth

(Gerda og) Edvard Lund

Skolens første bestyrelse

Landsformand Frederik Knudsen

M.F. Peter Kristensen

Direktør, civilingeniør Otto F.R.Kier

Højskoleforstander Poul Engberg

Redaktør Knud Heinel

Forstander E.Nygaard Jensen

Egmont Højskolens fremtid!

At skulle give et bud på den 40-årige fødselars fremtid er svært. Historien - den jeg personligt har lod og del i og den huset har bygget op, er naturligt nok bestemmende for, hvad der vil ske både på kort og lang sigt. Men også forhold uden for skolen vil få indflydelse på de beslutninger, som må træffes.

Siden min barndom har jeg hørt om to slags højskoler: De, der er markante for hele bevægelsen og de, som betegnes „husmændene“, de daglige slidere. De sidste hører man ikke så meget til, men de er der og gør et solidt folkeoplysende arbejde. Hvor Egmont Højskolen hører til, vil jeg lade andre vurdere - personligt finder jeg det daglige oplysningsarbejde vigtigst.

Eleverne

Min far havde en forestilling om, at skolen her skulle løfte sig ud over det, han lidt nedsættende kaldte den „folkelige lommeuld“. Skolen skulle profilere sig tydeligt i forhold til både det skolepolitiske og det socialpolitiske. Men som de foregående sider beskriver, var han splittet mellem de høje idealer, og den hverdag og virkelighed, som undervisning af og samvær med eleverne var et udtryk for.

På side 29 citeres min far for, „at højskolen i sit væsen er uforpligtende... og eleverne behøver ikke at engagere sig særlig voldsomt i undervisningen..., som kan virke spredt og usammenhængende... baseret på lærerens formåen og interesser...!!!“ Dette blev skrevet i 70erne i en periode, hvor han havde fået den bundne opgave at skulle beskrive sit liv. Udsagnene skal også forstås både som en fundering over hans eget Askov-ophold og de erfaringer han fik i forbindelse med højskolens turbulente situation efter ungdomsoprøret.

I starten lod såvel elevernes almene som grundlæggende kundskaber „meget tilbage at ønske“. For at få eleverne ind i det etablerede uddannelsessystem ønskede min far eksamen på skolen. Noget skuffende for ham og skolen blev dette forehavende gennemført uden synderlige sværds slag i forhold til de øvrige højskoler. Han ville ellers gerne have argumenteret.

Skolen blev fra sin start stigmatiseret, ligesom eleverne var det. Ideen om en højskole for invalider var enestående, men det var svært at blive taget rigtig alvorligt. Grundopfattelsen var, at det var synd for invaliderne og at det var godt, at de fik deres egen skole. Også i dag møder vi blandt kolleger og andre denne opfat-

telse: „Nå ja, I er jo højskolen for handicappede. Ja, det er et prisværdigt stykke arbejde, I går og laver, og der er jo ikke noget at sige til, at I har en særlig status i lovgivningen.“

Vi føler os også som den skole, der skal legitimere det politiske ønske om, at højskoler „i princippet“ er for ALLE.

Opfattelsen af Egmont Højskolen som andet og mindre end en rigtig højskole vil vi gerne af med. Spørgsmålet: „Og hvor mange handicappede har I så på skolen i øjeblikket?“ forekommer os ikke længere rimeligt. Hvad rolle spiller det dog, om en højskoleelev sidder i kørestol eller ej? Interessen burde gå på, hvor mange elever vi er i stand til at tiltrække og hvad vi har at give disse elever - alment og fagligt.

Her står vi i nøjagtig den samme situation som alle andre højskoler. Vi må stadig spørge os selv, hvordan vi giver vore elever de bedst mulige oplevelser og den størst mulige oplysning.

Fra „Nu skal det åbenbares“, synger vi ofte af fuld hals sammen med eleverne „... og han har aldrig levet, som klog på det er blevet, han først ej havde kær.“ Og alle nikker betydningsfuldt til hinanden, for hvor det dog er rigtigt.

Men er det nu også hele sandheden? Den tyske forfatter Hans Fallada har engang

skrevet, at det, han var blevet mest glad for i sit liv, ofte var noget, der var kommet til ham, uden at han havde villet det og undertiden endog direkte mod, hvad han havde ønsket.

Kan man lære noget, som falder en svært, mod sin vilje? Kan man overvinde den „indre modstand“, hvis blot underviseren skaber de rette rammer og betingelser? Kommer motivationen indefra eller skabes motivationen af rummet og de vilkår som undervisningen forgår på eller kommer motivationen efterhånden som man bliver klogere på det, man skal lære?

Et højskoleophold er ikke i samme grad som tidligere en „pause“ fra arbejdslivet udenfor. Det er ofte ikke engang et led i den enkeltes uddannelses- og livsplan. En stor del af Egmont Højskolens elever er sikret forsørgelse gennem deres pensioner. De har ikke noget incitament til at dygtiggøre sig med henblik på en erhvervskarriere. En anden gruppe lever i et tomrum - studentereksamen og HF-eksamen er veloverstået - men hvor skal de hen, hvilke mål har de med deres liv?

Hvis højskolen kan hjælpe med til at afklare for den sidste gruppe, hvad der er værd at beskæftige sig med og give den første gruppe mod og lyst til at give sig i kast med et mere aktivt liv, er vi nået et stykke vej.

Ambitionen må være, at eleverne forlader skolen med en så stor selvindsigt, at de giver sig i kast med projekter, som hverken de selv eller omgivelserne havde forventet. Der skal skabes optimalt rum for den enkeltes udvikling, og forståelse for fællesskabets betydning.

I både den gamle og nye højskolelov fik Egmont Højskolen og Nørregaards Højskole en særstatus, idet de to skoler må tilbyde rettighedsgivende undervisning. Med det nye syn på kompetence og kvalifikationer er det måske værdt at afprøve og udnytte den ret. Alt for mange af vore elever taber, fordi de mangler det formelle fundament. Deres ønsker kan ikke afvises med en henvisning til, at højskolen skal være eksamensfri. Den kan jo være principielt eksamensfri.

Ny teknik

Højskolerne som sådan har ikke været initiativtagere til udnyttelse af edb-teknologien i det folkeoplysende arbejde. I såvel skrift som tale er der blevet slået på teknologien som fremmedgørende element. Da jeg startede på Egmont Højskolen i 1991, rådede skolen over ganske få maskiner, som blev brugt til undervisning i programmering og som indeholdt en simpel teksteditor.

Siden da har vi brugt mange ressourcer på at sikre, at eleverne har adgang til den nyeste teknik som værktøj i alle fag. Elever, som mangler ekspressivt sprog, og/eller har svære fysiske handicap, skal gennem den nye teknik kunne gøre sig gældende på alle felter. De skal have mulighed for at kunne lave radio og tv, male og tegne, lave beregninger, skabe sprog, skabe musik og meget andet. Edb-teknologien skal af eleverne opfattes som et middel og ikke et mål i sig selv. Vi skal på Egmont Højskolen sammen med eleverne være i stand til at designe og indkøre edb-løsninger på f.eks. kommunikations-problemer. På skolen har vi fået forsøgsmidler til at igangsætte et projekt, hvor eleverne skulle blive sat i stand til via Internet, at komme ud af isolation - og også få mulighed for under vores support at uddanne sig fortsat. Midlet er edb, men målet er større selvstændighed / forbedret livskvalitet for eleven.

Internationalt samarbejde

Da jeg i sin tid søgte stillingen som forstander, var der i stillingsopslaget lagt vægt på skolens internationale engagement. Vi har i årenes løb haft besøg af mange internationale grupper og enkeltpersoner, som var interesserede i skolens arbejde. Vi har hvert år elever fra de andre nordiske lande og enkelte andre europæiske lande. Vi har tre år i træk haft en gruppe elever på soli-

daritetsarbejde i Nicaragua og i 1997 forventer vi at sende en gruppe på studietur (formidlings /erfaringsudveksling) til Ghana. Hvert år rejser alle højskolens elever i øvrigt på en 14-dages studietur til et andet europæisk land.

Skolen deltager i et HORIZON-projekt med to partnere i Spanien, hvor målet er at afinstitutionalisere hjælper/brugerforholdet. Også i forhold til EUs program til fordel for handicappede (HELIOS) har skolen her spillet en aktiv rolle i forbindelse med beskrivelse af voksenundervisning, erhvervsuddannelse og forberedelse til en selvstændig tilværelse i fremtiden. Rapporten over dette arbejde er netop ved at gå i trykken. Vi får EU socialfondsmidler til kortere kurser, som har højskoleelementer, men som primært har til formål at få ledige tilbage på arbejdsmarkedet. Grundlæggende skal det internationale samarbejde sikre internationale kontakter for vores elever, men det internationale samarbejde skal også bidrage til at øge vores egen forståelse for den politiske, sociale og historiske samhörighed.

Rammerne

Siden 1970 har mine forgængere arbejdet hårdt på at skaffe midler til forbedring af de fysiske rammer - bedre undervisningslokaler, bedre og større værelser og bedre servicefaciliteter. Et hus, som er blevet brugt godt og intenst i tyve,

tredive og fyrre år trænger til vedligehold, men trænger også til tilpasning til ændrede krav fra kursister og elever.

Et udvalg har i godt et år arbejdet på et projekt med 24 elevværelser, hvoraf otte opfylder myndighedskrav i forhold til svært fysisk handicappede og seksten opfylder bygningsreglementets krav i forhold til mere selvhjulpne handicappede. Disse værelser skal ikke udvide antallet af senge - vi får ikke plads til 24 elever mere - men gøre indkvartering af kursister og elever mere tidssvarende og give skolen et kvalitativt løft.

Den nye værelsesfløj, som skal forbinde elevatortårnet for enden af orange gang med manuellen, skal bygges med så stor hensyntagen som muligt til økologiske tanker både på energi- og materialeområdet.

Annexet, hvor det hele begyndte, har ikke været tidssvarende de sidste år. Et brandmyndighedskrav og et nyt varmesystem har medført, at bestyrelsen har besluttet en gennemgribende renovering, således at annexet til foråret kommer til at omfatte 20 enkeltværelser med eget bad og toilet.

Planerne for Hou Søsportcenter, som bl.a. omfatter renovering af værftsbygningerne, færdiggørelse af den store båd, en 150 m lang og 2 m bred badebro med mange faciliteter, genetablering af strandsaunaen og bygning af

elleve ferieboliger på strandgrunden er så langt fremme, at grunden er gjort klar og husene afsat. Indvielsen af alle herlighederne forventes at ske i maj 1997. Selvom Søsportcentret ikke har hverken økonomisk eller juridisk binding til højskolen er vi dog ikke i tvivl om, at centret på længere sigt vil bidrage til øgede aktiviteter, som skolen også vil profitere af.

De senere års socialpolitiske debat, ikke mindst Socialkommissionens arbejde, har ført frem til et ønske om at få en ny og tidssvarende bistandslov. Ønsket har været at give ansvaret tilbage til „klienten“ og styrke „noget for noget“ tanken. Dette vil stille krav til både administratorerne af systemet og til

de lag, hvor den styrkede bevidsthed og større selvtillid skal opøves. Egmont Højskolen skal være en blandt mange muligheder, som de, der sidder yderst ved bålet, kan vælge. Og de vil vælge skolen, fordi den står for nytænkning i forhold til begrebet kvalifikationer, fordi den har engagerede og fagligt dygtige lærere, fordi den satser på den internationale dimension og fordi den har moderne fysiske rammer og det bedste teknologiske udstyr.

Egmont Højskolen skal være en skole, hvor den enkeltes forhold til begreberne værdighed, myndighed og solidaritet styrkes.

Ole Lauth

Medarbejdere pr. 14. oktober 1996

Pædagogisk afdeling

Jesper Hollensberg Andersen, Jytte Bach, Helga Bjerg, Annette Bjerregaard, Karin Busk, Anna Marie Buur, Annie Christensen, Richard la Cour, Hanne Duus, Poul Erik Fink, Lis Hjernøe, Inger Høy, Tanja Jonassen, Bente Kloppenborg, Stevie Kørvell, Erik Sten Larsen, Peter Laursen, Ole Lauth, Hans Otto Lunde, Theis Nygaard, Lisa Schlage, Birgitte Stig, Morten Søholm, Lars Sørensen, Tine Maj Sørensen, Karen Tomshøj, Bjarne Vestfalen.

Administration:

Lis Duun, Anne Nissen, Marianne Rasmussen.

Hjemmehjælpsafdelingen:

Helle Eriksen, Anna Hansen, Line Jensen, Lis Jespersen, Ida Knudsen, Anne Larsen, Birgit Mikkelsen, Ejvind Mortensen, Lis Pedersen, Margith Sørensen.

Køkken:

Susanne Christiansen, Else Kimose, Frits Kristensen, Susanne Møller, Pia Nielsen, Kim Nørgaard, Jonna Pedersen, Annette Brask Poulsen.

Pedelaftdelingen:

Niels Falling, Karsten Hansen, Jes Madsen, Tonny Nielsen, Orla Nielsen.

Bestyrelsesmedlemmer pr. 14. oktober 1996

Jens Bork
Carsten Friis
Hanne Hansen
Undervisningsinspektør Jørgen Hansen

Landsformand Karen Madsen
Hans Jørgen Møller
Områdechef Kaj Vestergaard Nielsen
Departementschef Henning Olesen

egmont højskolen

Egmont Højskolen
Hou • 8300 Odder
tlf. 87 81 79 00 • fax 87 81 79 79
giro 5 48 21 43

Internet:
mail@egmont-hs.dk
www.egmont-hs.dk